Národní pedagogický institut
České republiky

Vývoj vzdělanostní a oborové struktury žáků a studentů ve středním a vyšším odborném vzdělávání v ČR a EU a vzdělávání pro udržitelný rozvoj

2022/23

Ing. Jiří Vojtěch
Mgr. Tereza Kuzmová

Praha 2023

Obsah

1. ÚVODEM **4**

2. VÝVOJ VZDĚLANOSTNÍ STRUKTURY ŽÁKŮ NOVĚ PŘIJÍMANÝCH DO STŘEDNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ A VYŠŠÍHO ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ **5**

3. VÝVOJ VZDĚLANOSTNÍ STRUKTURY ŽÁKŮ NOVĚ PŘIJÍMANÝCH DO STŘEDNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ A VYŠŠÍHO ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ V ČLENĚNÍ PODLE KRAJŮ **10**

4. VÝVOJ OBOROVÉ STRUKTURY ŽÁKŮ VE STŘEDNÍM A VYŠŠÍM ODBORNÉM VZDĚLÁVÁNÍ **17**

5. PODÍLY NOVĚ PŘIJATÝCH DO STŘEDNÍHO ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ A JEJICH VÝVOJ V ZEMÍCH EU **35**

5.1 STAV A VÝVOJ PODÍLŮ NOVĚ PŘIJATÝCH DO ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ 35

5.2 PODÍLY NOVĚ PŘIJATÝCH DO ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ V HLAVNÍCH TŘÍDÁCH ISCED – POROVNÁNÍ PRŮMĚRU EU A PODÍLU V ČR 36

6. PODÍLY ABSOLVENTŮ ODBORNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ V ZEMÍCH EU V TŘÍDĚNÍ DLE HLAVNÍCH TŘÍD ISCED **38**

7. STAV A VÝVOJ VZDĚLANOSTI V ZEMÍCH EU **42**

7.1 PODÍLY OBYVATEL VE VĚKU 20–24 LET S MINIMÁLNĚ STŘEDOŠKOLSKÝM VZDĚLÁNÍM 42

7.2 PODÍLY OBYVATEL VE VĚKU 25–34 LET PODLE DOSAŽENÉHO STUPNĚ VZDĚLÁNÍ 43

8. VZDĚLÁVÁNÍ PRO UDRŽITELNÝ ROZVOJ **45**

9. ZÁVĚR **50**

LITERATURA **51**

Výchozí údaje pro kapitoly 2 až 4 jsou z MŠMT a databází Eurostatu.

Publikace vznikla v rámci kmenové činnosti oddělení analýz, šetření a výzkumu

Vývoj vzdělanostní a oborové struktury žáků a studentů ve středním a vyšším odborném vzdělávání v ČR a EU a vzdělávání pro udržitelný rozvoj
Ing. Jiří Vojtěch, Mgr. Tereza Kuzmová

Vydal Národní pedagogický institut České republiky, 2023
© NPI ČR 2023

Přehled členění vzdělanostní struktury používaný v publikaci [1]

Střední vzdělání s výučním listem

*Střední vzdělávání s výučním listem – SVsVL (kategorie E + H) – umožňuje dosáhnout **středního vzdělání s výučním listem**: zahrnuje žáky, kteří byli nově přijati do tříletých a výjimečně do dvouletých vzdělávacích programů (asi 2 % žáků, pouze v kategorii E) a po absolvování získají výuční list. Obory kategorie E jsou koncipovány jako obory s nižšími nároky v oblasti všeobecného a obecně odborného vzdělání; absolventi jsou připraveni pro výkon jednoduchých prací. Podíl jejich žáků je 12,2 % z nově přijatých do učebních oborů (E + H).*

Střední vzdělání (bez výučního listu, maturitní zkoušky)

***Střední vzdělávání** – bez MZaVL (kategorie C, J) – umožňuje dosáhnout **středního vzdělání**: zahrnuje žáky, kteří byli nově přijati do dvouletých vzdělávacích programů (u oborů kategorie C – praktická škola i do jednoletých) poskytujících střední vzdělání; po absolvování získají vysvědčení o závěrečné zkoušce. Jejich podíl dosahuje necelé 1 % přijatých do středního vzdělávání.*

Střední vzdělání s maturitní zkouškou

***Střední vzdělávání s MZ (odborné)** – SVsMZ (kategorie M) – umožňuje dosáhnout **středního vzdělání s maturitní zkouškou**: zahrnuje žáky, kteří byli nově přijati do čtyřletých vzdělávacích programů poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou, po absolvování získají maturitní vysvědčení.*

***Střední vzdělávání s MZ – lycea** – umožňuje dosáhnout **středního vzdělání s maturitní zkouškou**: zahrnuje žáky nově přijaté do oborů lyceí. V této kapitole v údajích o podílech žáků (obr. 3, tab. 1) je jejich podíl uveden samostatně, v dalších kapitolách jsou lycea zahrnuta mezi obory poskytující střední vzdělání s MZ (odborné) – SVsMZ (kategorie M). Prvotním cílem oborů lyceí je připravit žáky pro studium na vysokých školách a vyšších odborných školách v souladu s odbornou profilací oborů lyceí (např. technickou, ekonomickou).*

***Střední vzdělávání s MZ a odborným výcvikem** – SVsMZ (kategorie L0) – umožňuje dosáhnout **středního vzdělání s maturitní zkouškou**: zahrnuje žáky nově přijaté do vzdělávacích programů, jejichž součástí je i odborný výcvik, jsou vlastně i vyučeni, i když výuční list nedostávají. Po absolvování žáci získají maturitní vysvědčení. Od roku 2021 je možné v některých oborech na některých školách získat i výuční list v komplementárním učebním oboru. Absolventi jsou připraveni pro náročné dělnické práce nebo nižší řídící funkce.*

***Střední vzdělávání s MZ – gymnázia** – SVsMZ (kategorie K) – umožňuje dosáhnout **středního vzdělání s maturitní zkouškou**: jsou zde zahrnuti žáci gymnaziálního vzdělávání všech délek, včetně žáků se zdravotním postižením. Pro možnost srovnání podílů žáků procházejících středním vzděláváním nejsou započítáváni ti, kteří byli právě přijati do 1. ročníků víceletých gymnázií, **údaje se vztahují na věkovou hladinu odpovídající 1. ročníkům čtyřletého gymnaziálního vzdělávání**. Jsou zde tedy zahrnuti všichni nově přijatí do 1. ročníků čtyřletých gymnázií a ve víceletých gymnáziích studující v ročnících odpovídajících 1. ročníkům čtyřletých gymnázií (3. a 5 .ročník).*

***Střední vzdělávání s MZ – nástavbové studium** (kategorie L5) – umožňuje ve dvouletém denním studiu nebo tříletém studiu v jiných formách dosáhnout **středního vzdělání s maturitní zkouškou** těm, kteří získali střední vzdělání s výučním listem v tříletých oborech. Absolventi získají maturitní vysvědčení, zároveň již vlastní výuční list.*

***Zkrácené studium** je určeno výhradně pro absolventy s maturitní zkouškou nebo výučním listem. Maturanti mohou získat ve zkrácené době (2 roky v denní formě) maturitní vzdělání v dalším oboru, vyučení i maturanti mohou dosáhnout ve zkrácené době (1–2 roky) výučního listu.*

Vyšší odborné vzdělání

***Vyšší odborné vzdělávání** (kategorie N) – zahrnuje žáky přijaté do vzdělávacích programů vyššího odborného vzdělávání v délce 3 roky. Vzdělávání se ukončuje absolutoriem, dokladem o dosažení vyššího odborného vzdělání je vysvědčení o absolutoriu a diplom absolventa vyšší odborné školy.*

[1] Údaje o délce vzdělávání se vztahují k denní formě studia žáků bez zdravotního postižení, vzdělávací programy realizované ve školách pro žáky se zdravotním postižením a dále programy v jiných formách studia bývají o rok delší. Do jiných forem studia je zahrnuto dálkové, večerní, distanční a kombinované studium.

1. Úvodem

Ve školním roce 2022/23 pokračuje trend, který **začal v roce 2017 – meziroční nárůst počtu žáků vstupujících do 1. ročníků středních škol** po základním vzdělání. V letošním roce se jedná o nárůst čítající 9 130 žáků, což představuje 8,2 % nově přijímaných (loni byl nárůst o 5 423 žáků – 5,1 %). Zde je potřebné upozornit na skutečnost, že nárůsty počtu nově přijímaných ovliňuje příchod ukrajinských žáků, v minulém roce to bylo 1 569 žáků, v letošním pak 2 954 žáků přijatých do středních škol.

Nárůsty počtu přijímaných lze očekávat i v několika dalších letech, jak je zřejmé z grafu na obr. 1, po roce 2025 bude počet nově přijatých postupně klesat. Problematický zůstává poměrně velký podíl žáků, kteří po ukončení povinné školní docházky v základní škole nepokračují ve vzdělávání.

Průběh vývoje počtu patnáctiletých přinese výraznější nárůst počtu přijímaných ještě v dalších dvou letech, potom začne nepatrný pokles. Nárůst přijímaných oproti počtu patnáctiletých se projevuje poněkud opožděně – je to dáno hlavně odklady přijetí do 1. třídy, ale i delší dobou vzdělávání některých žáků na základní škole z důvodu neprospěchu.

Předpokládaný vývoj počtu nově přijímaných žáků v krajích pouze s menšími odchylkami kopíruje celorepublikový trend. Výraznějším nárůstem se vymyká hlavní město Praha a Jihomoravský kraj, kde by měl nárůst pokračovat až do roku 2032.

Pozitivní vývoj, kterým je populační nárůst patnáctiletých, přináší i problémy s nedostatečnými kapacitami pro obory gymnázií a některých žádaných oborů. V tomto školním roce lze tedy očekávat v Praze a v menší míře i v Brně problémy s přijetím do oborů gymnázií a do žádaných oborů. I když dochází ke zvýšení nabídky, nebude zřejmě počet míst dostatečný také proto, že do nich směřuje značný počet zájemců ze Středočeského kraje.

Ve středním odborném školství, zejména v učebních oborech, i nadále přebývají kapacity a jsou nízké počty žáků připadající na třídu, což je, vzhledem ke značnému počtu oborů vzdělání, problémem zejména z hlediska zajištění kvalifikované výuky a moderního vybavení škol.

I když je populační vlna v letech 2022 až 2026 krátkodobá, přinese problémy nejen v souvislosti s přijímáním žáků do středního vzdělávání, ale výrazně ovlivní i potřebu kapacit škol tím, že se v tomto čtyřletém období nárůsty v jednotlivých letech naakumulují a budou značně zatěžovat školskou soustavu.

Obr. 1: Dlouhodobý vývoj počtu patnáctiletých osob v České republice

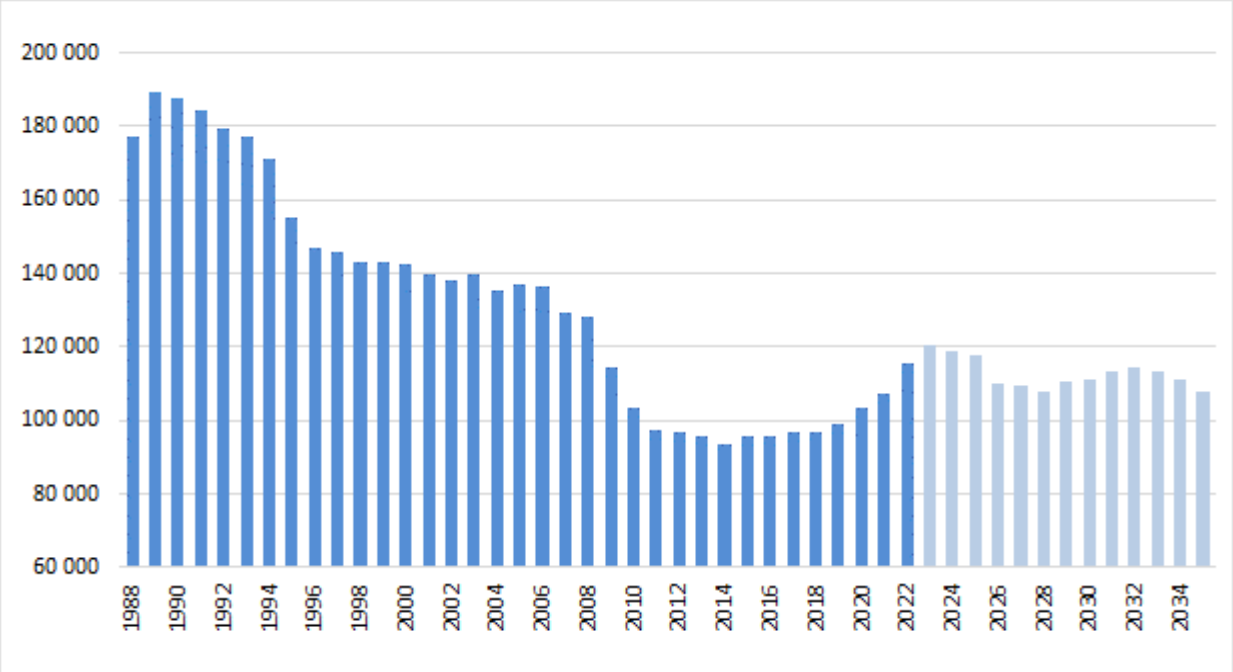

Zdroj dat: ČSÚ

2. Vývoj vzdělanostní struktury žáků nově přijímaných do středního vzdělávání a vyššího odborného vzdělávání

Vývoj vzdělanostní struktury podle kategorií vzdělání je možné sledovat podle počtu žáků a dále i podle jejich podílu na celku žáků, kteří přicházejí do středního vzdělávání ze základní školy nebo z nižšího stupně gymnaziálního vzdělávání.

Sledování údajů o **vývoji počtu** nově přijatých žáků je v situaci výrazné proměnlivosti počtu patnáctiletých v příslušných populačních ročnících málo funkční, protože téměř ve všech kategoriích docházelo v minulých letech k poklesu. Nyní již dochází k nárůstu, nelze tedy dobře porovnávat vývoj mezi jednotlivými kategoriemi. Výrazný pokles skončil v roce 2012/13, od té doby klesaly počty nově přijatých mírně, v roce 2017 se pokles zastavil a ve shodě s populačním vývojem začal nárůst. Porovnávání tedy trvale provádíme především na základě **podílů nově přijímaných**.

V celkovém pohledu na vývoj rozdělení nově přijatých žáků do jednotlivých kategorií je zřejmé, že po letech rovnoměrného vývoje došlo v posledních dvou letech k výraznému rozkolísání v rozdělení nově přijatých do kategorií vzdělání. Zde je opravdu vhodné porovnávat v grafech na obr. 2 a 3 jak vývoj počtů, tak vývoj podílů. Zatímco vývoj počtů přijatých vykazuje ve všech kategoriích nárůst daný jednak populačním vývojem, jednak přílivem ukrajinských žáků, ve vývoji podílů je situace výrazně odlišná. Zatímco v roce 2021 byl podíl přijatých do **učebních oborů** historicky nejnižší, v letošním roce se vrátil vlivem nárůstu o 5 000 žáků, což činí výrazných 16,4 %, na obvyklé hodnoty z minulých let. Tento nárůst koresponduje s poklesem podílu všech ostatních kategorií, přitom **nejvíce poklesl podíl** nově přijatých (nebo pokračujících do vyššího stupně) do **gymnáziálního vzdělávání**. Zde i přes nárůst počtu nově přijatých o 667 žáků poklesl jejich podíl o téměř 1,1 p.b. a dostal se na hodnotu 20,5 %.

Vývoj podílů žáků vstupujících do oborů poskytujících **vzdělání s výučním listem** (kategorie H + E) doznal ve sledovaném období 2009–2022 poměrně výrazných změn. Od roku 2009 jejich podíl trvale mírně narůstal, až v roce 2012/13 dosáhl maxima (32,1 %). Potom následoval opět mírný pokles a po stabilitě v letech 2016–2018 (nepatrně pod 30 %) došlo v roce 2019/20 k nárůstu na hodnotu 30,0 %. Následuje významný pokles a v roce 2021/22 se v podílu přijatých do učebních oborů objevuje historicky nejnižší hodnota – 27,2 %. Vlivem nárůstu v populačním ročníku patnáctiletých ale bylo přijato jen o 308 žáků méně než v roce 2020/21. V tomto roce 2022/23 došlo k významnému zvratu, **bylo přijato 35 155 žáků, což je o 4 956 žáků více než v loňském roce**, takže hodnota podílu přijatých do učebních oborů činí **29,3 %** ze všech nově přijatých do prvních ročníků denního studia oborů navazujících na základní vzdělání. Tento nárůst ovlivnilo přijetí ukrajinských žáků poměrně málo, těch bylo přijato 1 150.

Obory poskytující výuční list jsou začleněny ve dvou kategoriích, převažující část (30 878) přijatých patří do kategorie H, 4 277 (tj. 12,2 %) přijatých do kategorie E.

V „klasických“ **maturitních oborech v odborném vzdělávání** (kategorie M) dochází v období 2009–2021 rovněž ke kolísání – po nárůstu do roku 2009/10 až na hodnotu 36,9 % následuje pokles až do roku 2012/13 (34,8 %), potom následuje trvalý mírný nárůst do roku 2019/20 (37,5 %). V dalších dvou letech následuje výrazný nárůst na 38,4 % a na 40,1 % v roce 2021/22, kdy bylo přijato 44 454 žáků, což je o téměř 4 000 žáků více než v loňském roce. Byl to zřejmě vliv možnosti upustit od jednotných přijímacích zkoušek, kterou využilo v odborném školství kolem 50 % škol. I když v roce 2022/23 dochází k nárůstu počtu nově přijatých žáků **o 2 586** na hodnotu **47 040 žáků**, v podílu z celku nově přijatých do středního vzdělávání jde o **pokles na 39,2 %**. Přitom tento podíl navyšuje asi 1 800 ukrajinských žáků (v loňském roce jich bylo 1 300).

V **maturitních oborech zahrnujících odborný výcvik** (kategorie L0) docházelo od roku 2009 s nepatrným kolísáním k poklesu, v posledních dvou letech však narostl **podíl přijatých žáků na 6,0 %**. Je to dáno tím, že počet žáků v posledním roce vzrostl **o 549 na hodnotu 7 211 nově přijatých**. Žáci této formy vzdělání absolvují i odborný výcvik, a to prakticky ve stejném rozsahu jako žáci v tříletých učebních oborech, a jsou připraveni jako vysoce kvalifikovaní dělníci pro náročná povolání. Vyhláškou 2000/2021 Sb. je umožněno poměrně značnému podílu přijatých žáků v průběhu studia získat i výuční list, což také způsobilo větší zájem o tuto kategorii vzdělání.

Podíl žáků vstupujících do **gymnaziálního vzdělávání** (u víceletých do jeho vyššího stupně) po dosažení maxima 22,5 % v roce 2015/16 nepatrně klesal na hodnotu 22,1 % v roce 2020/21, pak následoval **výrazný pokles v roce 2021 o 0,5 p.b., a ještě výraznější v roce 2022 o 1,1 p.b. až**

na současnou hodnotu, která je 20,5 %. Počet těchto žáků je 24 602, o 667 více než v předchozím roce. Tento výrazný pokles podílu nově přijatých je důsledkem naplněnosti kapacit gymnázií již v předchozích letech prakticky ve všech krajích, není bez zajímavosti, že pokles podílu přijímaných v hl. m. Praze patří k nejmenším.

Specifickou skupinu tvoří **obory lyceí**, podíl přijímaných žáků postupně mírně narůstá z hodnoty 3,9 % v roce 2015/16 na hodnotu 4,2 % v roce 2021/22. V současném roce je počet žáků této skupiny **4 971**, což je o 291 více než v předchozím roce, jejich **podíl však klesl** na hodnotu **4,1 %**.

Názorný pohled na vývoj počtů a podílů žáků vstupujících, či přesněji nově přijatých, do jednotlivých kategorií vzdělání v denní formě poskytují obrázky 2 a 3. **Graf na obr. 2** znázorňuje vývoj **počtů žáků** vstupujících do jednotlivých kategorií středního vzdělávání (jsou zde zahrnuti žáci nově přijatí do 1. ročníků středních škol a věkově odpovídajících ročníků víceletých gymnázií v absolutních počtech). **Graf na obr. 3** ukazuje vývoj **podílů nově přijatých žáků v uvedených kategoriích vzdělání**. Jsou zde zřejmé proporce počtu žáků procházejících uvedenými druhy vzdělání. Tabulka s konkrétními údaji o počtech žáků a jejich podílech je uvedena dále (tab. 1).

Do počtu žáků **jsou zahrnuti i žáci se zdravotním znevýhodněním**, a to jak žáci škol zřízených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (tzv. speciálních škol), tak žáci se zdravotním znevýhodněním integrovaní skupinově nebo individuálně.

Obr. 2: Vývoj počtů žáků vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání (u víceletých gymnázií do vyššího stupně), včetně žáků neveřejných škol a žáků se zdravotním znevýhodněním – denní forma

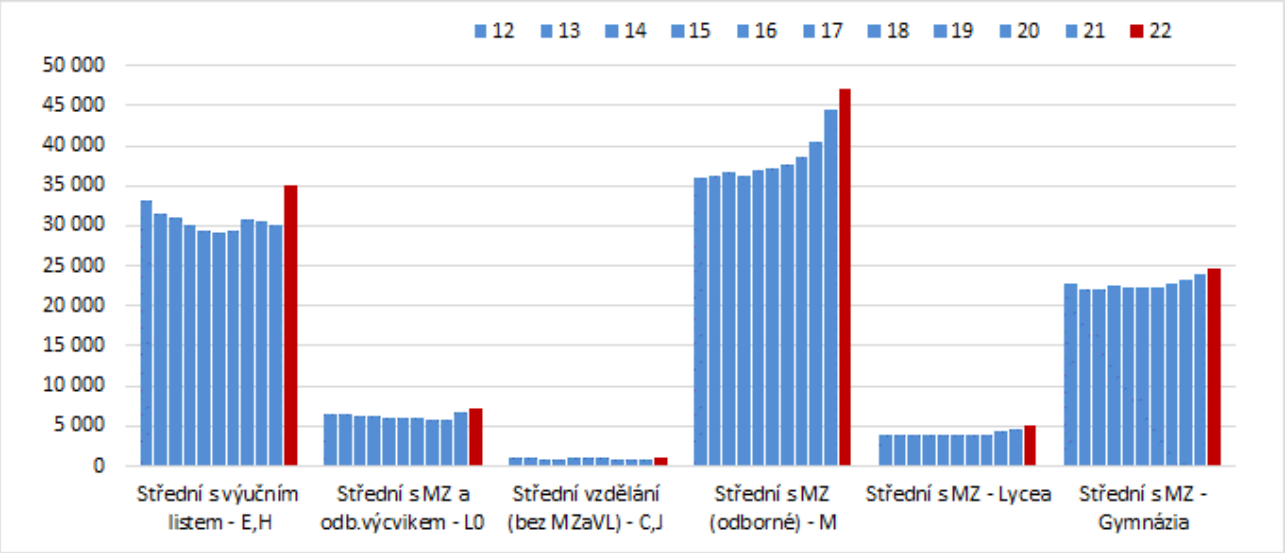

Obr. 3: Vývoj podílů žáků vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání (u víceletých gymnázií do vyššího stupně), včetně žáků neveřejných škol a žáků se zdravotním znevýhodněním

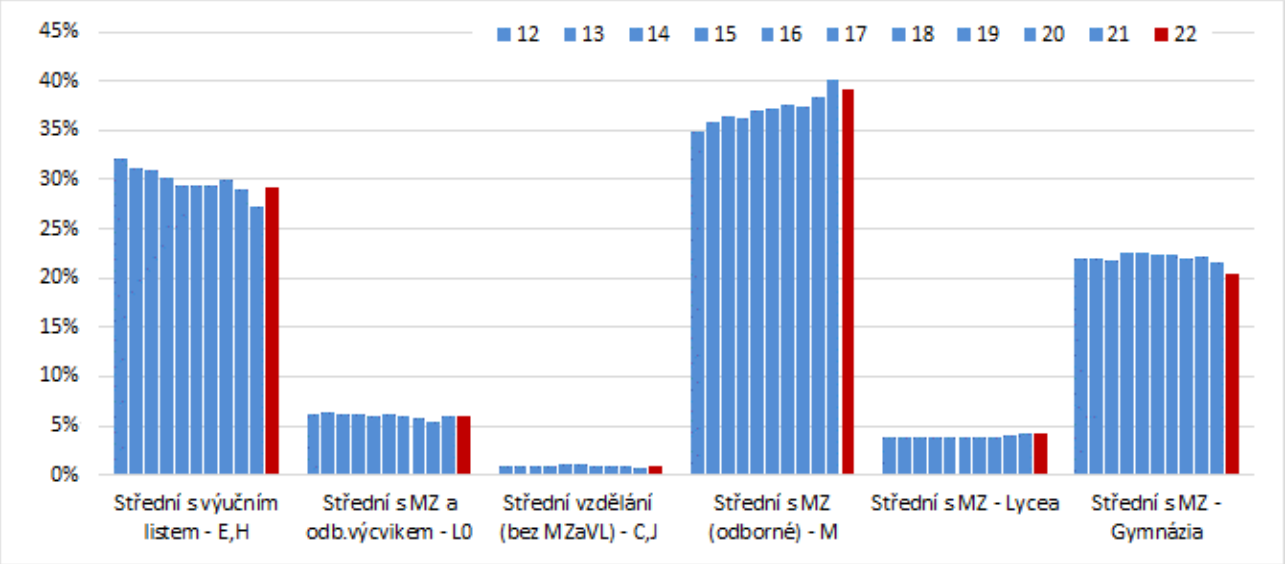

Tab 1: Vývoj počtů a podílů žáků vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání (u víceletých gymnázií do vyššího stupně), vč. žáků neveřejných škol a žáků se zdravotním znevýhodněním – denní forma

30.9.	Gymná-zium	Obory vzdělání kategorie M, J a C (SOŠ)				Obory vzdělání kat. H+E a L0			Celkem	z toho
		s maturit.	Lycea	bez mat.	Celkem	s výuč.list.	s matur.	Celkem		s matur.
2011	22 361	38 187	4 464	1 007	43 658	33 876	7 186	41 062	107 081	72 198
2012	22 811	36 024	3 998	978	41 000	33 202	6 406	39 608	103 419	69 239
2013	22 175	36 256	3 804	971	41 031	31 566	6 486	38 052	101 258	68 721
2014	21 960	36 598	3 795	826	41 219	31 154	6 145	37 299	100 478	68 498
2015	22 524	36 327	3 855	922	41 104	30 118	6 248	36 366	99 994	68 954
2016	22 410	36 923	3 908	1 078	41 909	29 286	6 005	35 291	99 610	69 246
2017	22 375	37 146	3 780	1 082	42 008	29 257	6 099	35 356	99 739	69 400
2018	22 336	37 703	3 847	993	42 543	29 428	5 916	35 344	100 223	69 802
2019	22 744	38 632	3 920	934	43 486	30 912	5 879	36 791	103 021	71 175
2020	23 320	40 526	4 321	944	45 791	30 507	5 798	36 305	105 416	73 965
2021	23 935	44 454	4 680	909	50 043	30 199	6 662	36 861	110 839	79 731
2022	24 602	47 040	4 971	990	53 001	35 155	7 211	42 366	119 969	83 824
rozdíl 22-21	**667**	**2 586**	**291**	**81**	**2 958**	**4 956**	**549**	**5 505**	**9 130**	**4 093**
rozdíl v %	**2,8%**	**5,8%**	**6,2%**	**8,9%**	**5,9%**	**16,4%**	**8,2%**	**14,9%**	**8,2%**	**5,1%**

Vše v % 30.9.	Gymná-zium	Obory vzdělání kategorie M, J a C (SOŠ)				Obory vzdělání kat. H+E a L0			Celkem %	z toho
		s maturit.	Lycea	bez mat.	Celkem	s výuč.list.	s matur.	Celkem		s matur.
2011	20,88	35,66	4,17	0,94	40,77	31,64	6,71	38,35	100,00	67,42
2012	22,06	34,83	3,87	0,95	39,64	32,10	6,19	38,30	100,00	66,95
2013	21,90	35,81	3,76	0,96	40,52	31,17	6,41	37,58	100,00	67,87
2014	21,86	36,42	3,78	0,82	41,02	31,01	6,12	37,12	100,00	68,17
2015	22,53	36,33	3,86	0,92	41,11	30,12	6,25	36,37	100,00	68,96
2016	22,50	37,07	3,92	1,08	42,07	29,40	6,03	35,43	100,00	69,52
2017	22,43	37,24	3,79	1,08	42,12	29,33	6,11	35,45	100,00	69,58
2018	22,29	37,62	3,84	0,99	42,45	29,36	5,90	35,27	100,00	69,65
2019	22,08	37,50	3,81	0,91	42,21	30,01	5,71	35,71	100,00	69,09
2020	22,12	38,44	4,10	0,90	43,44	28,94	5,50	34,44	100,00	70,16
2021	21,59	40,11	4,22	0,82	45,15	27,25	6,01	33,26	100,00	71,93
2022	20,51	39,21	4,14	0,83	44,18	29,30	6,01	35,31	100,00	69,87
22-21 p.b.	**-1,09**	**-0,90**	**-0,08**	**0,01**	**-0,97**	**2,06**	**0,00**	**2,06**	**0,00**	**-2,06**

Pozn.: V počtu žáků gymnázií jsou zahrnuti žáci přijatí do 1. ročníků čtyřletých gymnázií a žáci studující ve víceletých gymnáziích v ročnících odpovídajících 1. ročníku čtyřletého gymnázia.

Obr. 4: Vývoj podílů nově přijatých žáků do maturitního a nematuritního vzdělávání v denní formě

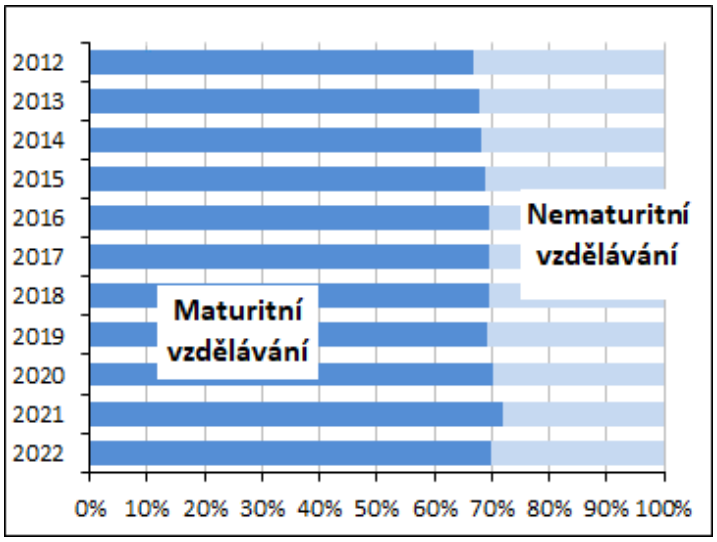

Podíl žáků přijímaných po získání základního vzdělání do denní formy studia ukončeného maturitou (kategorie K, L0, M) dosahoval v roce 2012 66,9 %, v současné době je tento podíl větší o 2,9 p.b. Nejnižší hodnoty – 66,9 % – dosahoval tento podíl v roce 2012, od roku 2013 podíl žáků vstupujících do oborů s maturitou mírně narůstá. V roce 2019 je malý pokles, ovšem následoval nebývalý nárůst o 1,1 a 1,7 p.b. Ve školním roce 2022/23 podíl přijatých do maturitního vzdělávání dosa-huje hodnoty 69,9 %, což je opět pokles. Do vzdělávání nematuritního (kategorie C, E, H, J) je přijímáno 30,1 % z celkového počtu nově přijímaných žáků.

Ve všech údajích a propočtech jsou **zahrnuti i žáci a studenti přijímaní ke studiu v soukromých a církevních školách**. Jejich počet v denní formě v oborech pro žáky po základním vzdělání **je 16 803, což představuje 14,0 % přijímaných**. V oborech **odborného vzdělávání** se jedná o 13 986 nově přijatých, z toho v oborech poskytujících výuční list 3 330 žáků, v maturitních oborech zahrnujících odborný výcvik 892 žáků a ve studijních oborech poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou kategorie M 9 543 (18,3 %) nových žáků.

V přehledech nejsou zahrnuty **jiné formy vzdělávání** (studium při zaměstnání), počet žáků v kategoriích odpovídajích studiu po základní škole je poměrně stabilní, ve školním roce 2022/23 činí počet nově přijatých pouze 1 559 žáků, což představuje 1,3 % počtu žáků denního vzdělávání. V oborech poskytujících výuční list kategorie H + E to je 336 žáků, což je 0,96 % žáků denního studia dané kategorie, v maturitních oborech odborného vzdělávání kategorie M to je 1 164 žáků (2,2 %), v maturitních oborech s odborným výcvikem kategorie L0 nebyl v tomto roce přijat do jiných forem studia žádný žák. Podíl gymnazistů studujících v jiné než denní formě činí 0,2 % z počtu žáků gymnázií v denním studiu a je to 42 žáků. V jiných formách studia je přijímán značný počet žáků do **zkrácené formy studia**, kterou do zde uváděných procent, stejně jako v denním studiu, **nezahrnujeme**. Údaje jsou uvedeny samostatně v následující tabulce 2.

Tab 2: Vývoj počtů žáků nově přijatých do zkráceného studia

	Zkrácené studium pro získání			
	středního vzdělání s výučním listem		středního vzdělání s maturitou	
30.9.	denní	jiné formy	denní	jiné formy
2012	616	130	101	765
2013	867	191	275	872
2014	1 083	317	273	1 305
2015	1 055	365	188	1 244
2016	914	536	162	1 329
2017	1 071	586	130	1 496
2018	1 007	633	126	1 495
2019	979	701	77	1 513
2020	1 083	730	98	1 493
2021	1 114	746	63	1 560
2022	1 319	757	43	1 540

Počet dospělých vstupujících do **zkráceného studia** se ustálil na poměrně vysokých hodnotách, což souvisí s možnostmi či nutností uplatnit se v jiném povolání, než pro které se pracovník připravoval, nebo u starších pracovníků s potřebou získat dovednosti pro nové technologie. V učebních oborech převažuje zájem o denní formu (1 319 přijatých v denní formě, 757 v jiných formách), protože zde jde o získání manuálních dovedností. V maturitních oborech lze potřebné znalosti získat snadněji samostudiem, jiné formy zde tedy dominují (1 540 přijatých v jiných formách proti pouhým 43 přijatých v denní formě).

V učebních oborech je v denním studiu zájem hlavně o obory skupin Elektrotechnika, telekomunikační a VT (597), Stavebnictví (237), a Strojírenství (149), v maturitních oborech pak o skupinu Ekonomika a administrativa (32).

Ve studiu při zaměstnání je v učebních oborech výrazný zájem o obory skupiny Elektrotechnika (602), v maturitních pak o skupinu Pedagogika, učitelství a sociální péče (1 319), Zdravotnictví (122) a Stavebnictví (80). Toto rozložení zájmu o získání druhé profese avizuje, jaké kvalifikace absolventi jiných oborů potřebují získat pro své dobré uplatnění.

K výraznějšímu vývoji dochází v počtech žáků, kteří se připravují v oborech navazujících na dříve uvedené kategorie středního vzdělávání, tj. v **nástavbovém a vyšším odborném vzdělávání**. Protože pro tyto kategorie vzdělávání není porovnatelný výchozí základ, je na obr. 5 vyjádřen vývoj **pouze v počtech** nově přijatých žáků a studentů. Číselné hodnoty jsou uvedeny v tabulce 3.

Nejvíce žáků bylo přijato do **nástavbového studia** v denní formě ve školním roce 2003/04, v jiných formách v roce 2008/09, a to v obou případech téměř 12 tisíc žáků. Od té doby se počet přijímaných s mírným kolísáním snižuje, od roku 2011/12 je zřejmý výrazný pokles. V roce 2022/23 se objevuje v denním studiu výrazný nárůst, bylo nově přijato 5 654 žáků v denním studiu, což představuje proti předchozímu roku nárůst o 13 %, v jiných formách studia je to nárůst dokonce o 26 %. I když počet absolventů učebních oborů mírně vzrostl, bylo to spíše vlivem možnosti škol upustit od jednotných přijímacích zkoušek, kterou využilo v odborném školství kolem 50 % škol. V roce 2022/23 dochází k poklesu počtu přijatých, v denním studiu je nárůst proti rokům 2018 až 2020 odrazem vyššího počtu absolventů učebních oborů, v jiných formách pokračuje pokles návazně na rok 2020.

Obr. 5: Vývoj počtů žáků a studentů nově přijatých do 1. ročníků nástavbového a vyššího odborného vzdělávání

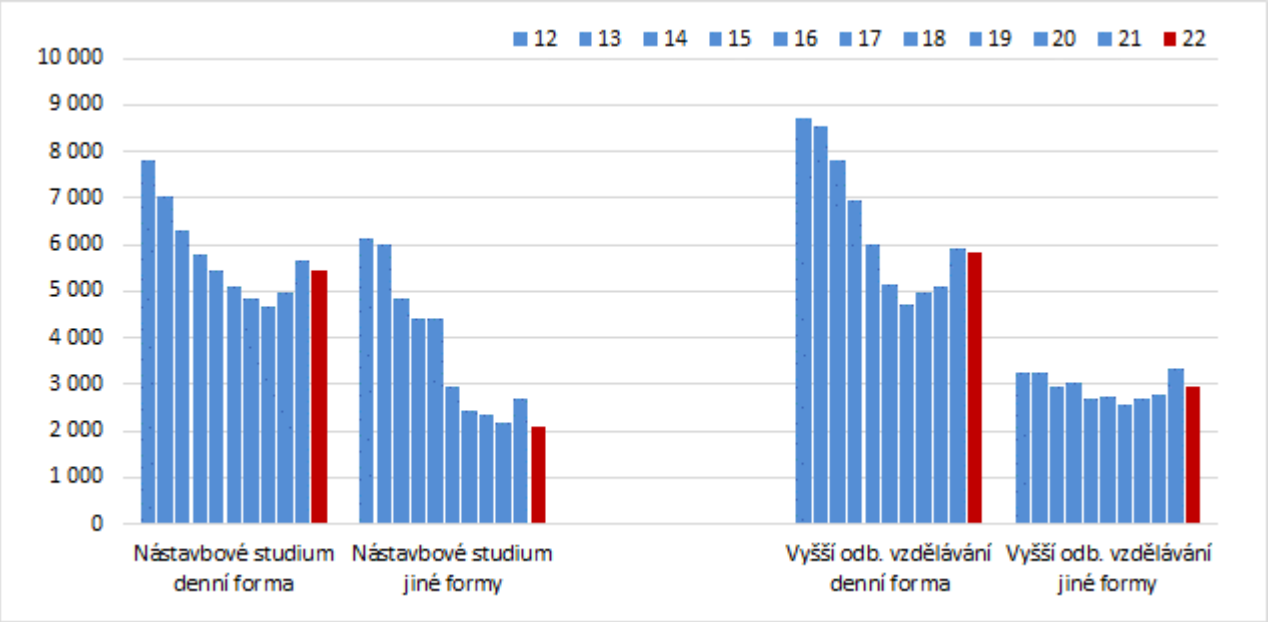

Tab. 3: Vývoj počtů žáků nově přijatých do nástavbového a vyššího vzdělávání

	Nástavbové studium pro absolventy 3l. UO		Vyšší studium (bez konzervatoří)	
30.9.	denní	jiné formy	denní	jiné formy
2012	7 791	6 148	8 706	3 260
2013	7 036	6 006	8 548	3 257
2014	6 296	4 861	7 803	2 954
2015	5 802	4 395	6 960	3 025
2016	5 444	4 418	5 990	2 694
2017	5 110	2 950	5 131	2 747
2018	4 857	2 438	4 703	2 568
2019	4 666	2 344	4 972	2 715
2020	4 990	2 158	5 106	2 794
2021	5 654	2 716	5 909	3 331
2022	5 461	2 114	5 844	2 937

Téměř dvě třetiny přijatých nástavbové studium nedokončí, ať již proto, že studium přeruší, nebo že neuspěje u maturitní zkoušky, kde je míra jejich neúspěšnosti velmi vysoká.

Nástavbové studium umožňuje získání vyšší vzdělanostní úrovně vyučeným. Tato možnost má značný význam, protože vzdělání v učebních oborech pak není uzavřenou vzdělávací cestou. Ke studiu v terciárním vzdělávání (VŠ nebo VOŠ) je přijímáno asi 24 % absolventů nástaveb, značná je však jejich studijní neúspěšnost (60 %). Nástavbové studium je rovněž důležité pro získávání zájemců o vyučení. I když poměrně značný podíl přihlášených studium nedokončí (jak nástavbové, tak následně terciární), i absolvování části studia zvyšuje jejich vzdělanost.

V zájmu společnosti je i rozvoj podnikatelských dovedností vyučených, k němuž dochází právě v nástavbovém oboru Podnikání, do kterého v denní formě studia vstupuje asi 65 % přijatých. Tento vysoký podíl je ale dán i tím, že v mnoha školách není dostatek vyučených absolventů, aby bylo možné sestavit třídu v profesně navazujícím oboru.

Vyšší odborné vzdělávání vykazovalo výrazný rozvoj po roce 1995, kdy nahradilo oblíbené pomaturitní studium. Od roku 2007 do roku 2013 byl počet nově přijímaných v denní i v jiných formách studia víceméně stabilní, po tomto roce docházelo v denní formě každoročně k výraznému poklesu. To bylo způsobeno jednak vlivem populačního vývoje, jednak snadnější dostupností bakalářského studia. V posledních třech letech se situace změnila a počet přijatých roste, a to poměrně výrazně. V roce 2022/23 bylo v denní formě studia přijato 5 844 studujících a v jiných formách pak 2 937 studujících, převážná část studujících byla přijata do skupin oborů 53 Zdravotnictví, 75 Pedagogika, učitelství a sociální péče a 82 Umění, užité umění, které také ovlivňují nárůst počtu přijatých. Je zřejmé, že příprava ve vyšším odborném vzdělávání zůstává stále oblíbená. Podrobnější údaje jsou uvedeny v kapitole 4.

3. Vývoj vzdělanostní struktury žáků nově přijímaných do středního vzdělávání a vyššího odborného vzdělávání v členění podle krajů

Údaje o vývoji struktury nově přijímaných žáků a studentů ve středním a vyšším odborném vzdělávání z pohledu krajského členění ukazují rozdíly ve vývoji v jednotlivých krajích způsobené rozdílnými přístupy v respektování potřeby absolventů jednotlivých kategorií vzdělání. Vzhledem k velkému rozsahu údajů zde uvádíme pouze základní data o žácích vstupujících do 1. ročníků.

V **tabulce 4** jsou uvedeny **počty žáků** a v **tabulce 5 podíly žáků** vstupujících do 1. ročníků v jednotlivých kategoriích a krajích, vždy pro roky **2018/19 až 2022/23**. Aby byl vývoj v krajích ještě zřetelnější, je v **tabulce 6** spočítán **meziroční nárůst či pokles** v jednotlivých krajích a kategoriích vzdělání, včetně zvýraznění maxim a hodnot pro porovnání s ČR. Zřejmý a logický je značně **odlišný stav v hl. m. Praze, který proto do dále uvedených porovnávání nezahrnujeme**.

V grafech k vývoji vzdělanostní struktury (obr. 6) jsou pro jednotlivé kraje znázorněny proporce žáků nově přijatých do oborů poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou a střední vzdělání s výučním listem, v grafech není znázorněn vývoj podílů žáků v oborech poskytujících střední vzdělání (C a J – necelé 1 % z celku). Pro názornost se v každém grafu opakují sloupce, které představují průměr ČR, rovněž je zachováno stejné měřítko všech grafů.

Do oborů poskytujících **vzdělání s výučním listem** byl v roce 2022/23 přijat největší podíl žáků v Karlovarském (37,1 %) a v Ústeckém kraji (36,6 %), nejmenší ve Zlínském kraji (26,1 %), kde je ale tento jev kompenzován vysokým podílem přijatých do oborů s vyučením a maturitou. Ve všech krajích došlo k nárůstu podílu nově přijatých do učebních oborů, největší nárůst byl zaznamenán v Pardubickém (o 3,9 p.b.) a Jihočeském kraji (o 3,4 p.b.), nejnižší nárůst v Plzeňském kraji (0,9 p.b.). **V ČR jako celku podíl přijatých v této kategorii výrazně vzrostl (o 2,1 p.b.).**

Do **oborů kategorie L0** (vyučení s maturitou) byl přijat největší podíl žáků ve Zlínském (9,4 %) a Pardubickém kraji (8,1 %), nejmenší podíl pak byl zaznamenán ve Středočeském (3,8 %), a Ústeckém kraji (4,1 %). Největší nárůst vykazují Jihomoravský (0,9 p.b.) a Liberecký kraj (0,6 p.b.). K poklesu došlo v Jihočeském kraji a Královéhradeckém kraji (shodně o 0,6 p.b.). **V celku ČR zůstala hodnota podílu nově přijatých stejná jako v minulém roce.**

Podíl nově přijatých do čtyřletých **gymnázií** a pokračujících ve víceletých gymnáziích v tomto roce výrazně klesl na hodnotu 20,5 %. Největší podíl je v Jihomoravském (22,8 %) a Zlínském kraji (22,4 %), nejmenší v krajích Libereckém (15,7 %) a Plzeňském (15,8 %). Největší úbytek vykazuje Jihomoravský a Ústecký kraj (shodně o 1,8 p.b.), nárůst je pouze v Moravskoslezském kraji (o 0,1 p.b.). Neporovnáváme hl. m. Prahu, kde je tento podíl tradičně vysoký (28,6 %), s meziročním poklesem pouze o 0,4 p.b. **V ČR podíl přijatých do gymnázií letos výrazně poklesl (o 1,1 p.b.).**

V **maturitních oborech kategorie M** byl zaznamenán nejvyšší podíl nově přijatých žáků v krajích Královéhradeckém (45,7 %) a Plzeňském (45,3 %), nejmenší v Kraji Vysočina (39,6 %) a v Olomouckém kraji (39,7 %). Podíl nově přijatých v tomto roce ve většině krajů poklesl, malé nárůsty jsou v krajích Středočeském (0,4 p.b.) a Plzeňském (0,3 p.b.), nejvyšší poklesy jsou zaznamenány v krajích Karlovarském a Pardubickém (shodně o 2,2 p.b.). **V ČR jako celku podíl přijatých v této kategorii vykazuje pokles o 1,0 p.b.**

Do maturitních oborů (kategorie M, L0 a K) je přijímán nejvyšší podíl žáků ve Zlínském (73,4 %) a Jihomoravském kraji (71,9 %), nejnižší pak v Karlovarském (61,6 %) a Ústeckém kraji (62,6 %). V hlavním městě Praze je podíl přijatých do maturitních oborů 81,7 %. **V celku ČR poklesl podíl nově přijatých do maturitních oborů o 2,1 p.b.**

Vývoj v průběhu pěti let ovlivnil letošní výrazný pokles podílu přijímaných do gymnázií. Ve všech krajích, kromě Ústeckého a Moravskoslezského, byl největší pokles v této kategorii, jediný další výrazný pokles v pětiletém období je v maturitních oborech kategorie L0 ve Středočeském kraji (o 1,7 p.b.). **Nejvyšší nárůsty** v průběhu pěti letech vykazuje Středočeský kraj (o 5,1 p.b.) a Karlovarský kraj (o 3,9 p.b.) v učebních oborech a Středočeský kraj (o 5,4 p.b.) a Jihomoravský kraj (o 3,4 p.b.) v oborech kategorie M.

V tabulkách a grafech sledujeme vývoj počtu a podílu žáků gymnázií věkově odpovídajících 1. ročníku čtyřletých gymnázií. Proto není možné srovnávat zde uvedené údaje s jinde uváděnými údaji, kde se sčítají žáci přijatí do 1. ročníků gymnázií.

Podrobnější údaje o vývoji v jednotlivých krajích lze získat na Infoabsolvent.cz v sekci ABSOLVENTI ŠKOL A TRH PRÁCE, v podsekci Regionální statistiky.

Tab 4: Počty žáků vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání (u víceletých gymnázií do vyššího stupně) – kraje ČR – denní studium – šk. r. 18/19 až 22/23

Kraj	Šk.r.	Gymná-zium	Obory vzděl. kat. M, J a C (SOŠ)			Obory vzděl. kat. H+E a L0			Celkem	z toho
			s matur.	bez mat.	celk.	s výu.list	s matur.	Celkem		s matur.
Hl.m.Praha	18/19	4 199	6 780	149	6 929	2 534	766	3 300	14 428	11 745
	19/20	4 355	7 272	117	7 389	2 788	864	3 652	15 396	12 491
	20/21	4 466	7 551	157	7 708	2 793	814	3 607	15 781	12 831
	21/22	4 744	7 866	128	7 994	2 564	1 044	3 608	16 346	13 654
	22/23	4 930	8 096	123	8 219	3 028	1 077	4 105	17 254	14 103
Středočeský kraj	18/19	2 150	3 586	141	3 727	3 155	367	3 522	9 399	6 103
	19/20	2 155	3 676	139	3 815	3 134	357	3 491	9 461	6 188
	20/21	2 286	4 043	108	4 151	3 063	354	3 417	9 854	6 683
	21/22	2 316	4 721	158	4 879	3 324	421	3 745	10 940	7 458
	22/23	2 356	5 252	155	5 407	3 844	462	4 306	12 069	8 070
Jihočeský kraj	18/19	1 333	2 723	52	2 775	1 942	386	2 328	6 436	4 442
	19/20	1 311	2 733	30	2 763	2 063	390	2 453	6 527	4 434
	20/21	1 339	2 758	20	2 778	2 110	330	2 440	6 557	4 427
	21/22	1 406	3 141	35	3 176	2 060	415	2 475	7 057	4 962
	22/23	1 429	3 305	31	3 336	2 495	401	2 896	7 661	5 135
Plzeňský kraj	18/19	961	2 267	19	2 286	1 701	341	2 042	5 289	3 569
	19/20	988	2 260	25	2 285	1 789	327	2 116	5 389	3 575
	20/21	989	2 430	30	2 460	1 712	377	2 089	5 538	3 796
	21/22	1 009	2 688	31	2 719	1 853	396	2 249	5 977	4 093
	22/23	1 033	2 964	33	2 997	2 088	422	2 510	6 540	4 419
Karlovarský kraj	18/19	478	951	10	961	957	123	1 080	2 519	1 552
	19/20	495	1 013	20	1 033	1 089	95	1 184	2 712	1 603
	20/21	456	1 010	33	1 043	995	85	1 080	2 579	1 551
	21/22	496	1 180	8	1 188	939	120	1 059	2 743	1 796
	22/23	511	1 271	40	1 311	1 157	136	1 293	3 115	1 918
Ústecký kraj	18/19	1 351	3 354	99	3 453	3 019	341	3 360	8 164	5 046
	19/20	1 419	3 447	90	3 537	3 201	300	3 501	8 457	5 166
	20/21	1 483	3 554	92	3 646	3 134	296	3 430	8 559	5 333
	21/22	1 569	3 819	70	3 889	2 978	392	3 370	8 828	5 780
	22/23	1 538	4 101	80	4 181	3 525	393	3 918	9 637	6 032
Liberecký kraj	18/19	708	1 762	30	1 792	1 406	167	1 573	4 073	2 637
	19/20	700	1 745	24	1 769	1 449	185	1 634	4 103	2 630
	20/21	690	1 909	21	1 930	1 440	179	1 619	4 239	2 778
	21/22	708	2 011	21	2 032	1 382	197	1 579	4 319	2 916
	22/23	771	2 182	24	2 206	1 686	252	1 938	4 915	3 205
Královéhradecký k.	18/19	1 192	2 350	56	2 406	1 529	222	1 751	5 349	3 764
	19/20	1 219	2 504	61	2 565	1 679	243	1 922	5 706	3 966
	20/21	1 180	2 627	71	2 698	1 681	241	1 922	5 800	4 048
	21/22	1 222	2 780	54	2 834	1 738	296	2 034	6 090	4 298
	22/23	1 268	3 009	53	3 062	1 978	280	2 258	6 588	4 557
Pardubický kraj	18/19	1 044	2 170	22	2 192	1 623	332	1 955	5 191	3 546
	19/20	1 045	2 241	34	2 275	1 800	369	2 169	5 489	3 655
	20/21	1 038	2 373	44	2 417	1 620	398	2 018	5 473	3 809
	21/22	1 049	2 657	40	2 697	1 518	464	1 982	5 728	4 170
	22/23	1 066	2 813	39	2 852	1 932	515	2 447	6 365	4 394
Kraj Vysočina	18/19	1 076	1 895	49	1 944	1 520	337	1 857	4 877	3 308
	19/20	1 081	1 856	37	1 893	1 568	321	1 889	4 863	3 258
	20/21	1 137	1 984	47	2 031	1 666	364	2 030	5 198	3 485
	21/22	1 097	2 142	43	2 185	1 510	356	1 866	5 148	3 595
	22/23	1 137	2 253	42	2 295	1 844	413	2 257	5 689	3 803
Jihomoravský kraj	18/19	2 721	4 154	124	4 278	3 049	762	3 811	10 810	7 637
	19/20	2 766	4 324	108	4 432	3 110	738	3 848	11 046	7 828
	20/21	2 836	4 573	102	4 675	3 085	731	3 816	11 327	8 140
	21/22	2 939	5 072	106	5 178	3 067	762	3 829	11 946	8 773
	22/23	2 938	5 377	94	5 471	3 520	941	4 461	12 870	9 256
Olomoucký kraj	18/19	1 321	2 515	106	2 621	1 967	433	2 400	6 342	4 269
	19/20	1 353	2 445	92	2 537	2 032	399	2 431	6 321	4 197
	20/21	1 376	2 639	74	2 713	2 041	403	2 444	6 533	4 418
	21/22	1 360	2 902	76	2 978	2 117	491	2 608	6 946	4 753
	22/23	1 413	2 924	149	3 073	2 349	534	2 883	7 369	4 871
Zlínský kraj	18/19	1 434	2 331	26	2 357	1 504	556	2 060	5 851	4 321
	19/20	1 441	2 264	34	2 298	1 534	555	2 089	5 828	4 260
	20/21	1 478	2 508	31	2 539	1 535	549	2 084	6 101	4 535
	21/22	1 458	2 627	21	2 648	1 547	592	2 139	6 245	4 677
	22/23	1 491	2 779	31	2 810	1 741	626	2 367	6 668	4 896
Moravskoslezský k.	18/19	2 368	4 712	110	4 822	3 522	783	4 305	11 495	7 863
	19/20	2 416	4 772	123	4 895	3 676	736	4 412	11 723	7 924
	20/21	2 566	4 888	114	5 002	3 632	677	4 309	11 877	8 131
	21/22	2 562	5 528	118	5 646	3 602	716	4 318	12 526	8 806
	22/23	2 721	5 685	96	5 781	3 968	759	4 727	13 229	9 165
Česká republika	18/19	22 336	41 550	993	42 543	29 428	5 916	35 344	100 223	69 802
	19/20	22 744	42 552	934	43 486	30 912	5 879	36 791	103 021	71 175
	20/21	23 320	44 847	944	45 791	30 507	5 798	36 305	105 416	73 965
	21/22	23 935	49 134	909	50 043	30 199	6 662	36 861	110 839	79 731
	22/23	24 602	52 011	990	53 001	35 155	7 211	42 366	119 969	83 824

Tab 5: Podíly žáků vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání (u víceletých gymnázií do vyššího stupně) – kraje ČR – denní studium – šk. r. 18/19 až 22/23

Kraj	Šk.r.	Gymná-zium	Obory vzděl. kat. M, J a C (SOŠ)			Obory vzděl. kat. H+E a L0			Celkem	z toho
			s matur.	bez mat.	celk.	s výu.list	s matur.	Celkem		s matur.
Hl.m.Praha	18/19	29,1%	47,0%	1,0%	48,0%	17,6%	5,3%	22,9%	100,0%	81,4%
	19/20	28,3%	47,2%	0,8%	48,0%	18,1%	5,6%	23,7%	100,0%	81,1%
	20/21	28,3%	47,8%	1,0%	48,8%	17,7%	5,2%	22,9%	100,0%	81,3%
	21/22	29,0%	48,1%	0,8%	48,9%	15,7%	6,4%	22,1%	100,0%	83,5%
	22/23	28,6%	46,9%	0,7%	47,6%	17,5%	6,2%	23,8%	100,0%	81,7%
Středočeský kraj	18/19	22,9%	38,2%	1,5%	39,7%	33,6%	3,9%	37,5%	100,0%	64,9%
	19/20	22,8%	38,9%	1,5%	40,3%	33,1%	3,8%	36,9%	100,0%	65,4%
	20/21	23,2%	41,0%	1,1%	42,1%	31,1%	3,6%	34,7%	100,0%	67,8%
	21/22	21,2%	43,2%	1,4%	44,6%	30,4%	3,8%	34,2%	100,0%	68,2%
	22/23	19,5%	43,5%	1,3%	44,8%	31,9%	3,8%	35,7%	100,0%	66,9%
Jihočeský kraj	18/19	20,7%	42,3%	0,8%	43,1%	30,2%	6,0%	36,2%	100,0%	69,0%
	19/20	20,1%	41,9%	0,5%	42,3%	31,6%	6,0%	37,6%	100,0%	67,9%
	20/21	20,4%	42,1%	0,3%	42,4%	32,2%	5,0%	37,2%	100,0%	67,5%
	21/22	19,9%	44,5%	0,5%	45,0%	29,2%	5,9%	35,1%	100,0%	70,3%
	22/23	18,7%	43,1%	0,4%	43,5%	32,6%	5,2%	37,8%	100,0%	67,0%
Plzeňský kraj	18/19	18,2%	42,9%	0,4%	43,2%	32,2%	6,4%	38,6%	100,0%	67,5%
	19/20	18,3%	41,9%	0,5%	42,4%	33,2%	6,1%	39,3%	100,0%	66,3%
	20/21	17,9%	43,9%	0,5%	44,4%	30,9%	6,8%	37,7%	100,0%	68,5%
	21/22	16,9%	45,0%	0,5%	45,5%	31,0%	6,6%	37,6%	100,0%	68,5%
	22/23	15,8%	45,3%	0,5%	45,8%	31,9%	6,5%	38,4%	100,0%	67,6%
Karlovarský kraj	18/19	19,0%	37,8%	0,4%	38,2%	38,0%	4,9%	42,9%	100,0%	61,6%
	19/20	18,3%	37,4%	0,7%	38,1%	40,2%	3,5%	43,7%	100,0%	59,1%
	20/21	17,7%	39,2%	1,3%	40,4%	38,6%	3,3%	41,9%	100,0%	60,1%
	21/22	18,1%	43,0%	0,3%	43,3%	34,2%	4,4%	38,6%	100,0%	65,5%
	22/23	16,4%	40,8%	1,3%	42,1%	37,1%	4,4%	41,5%	100,0%	61,6%
Ústecký kraj	18/19	16,5%	41,1%	1,2%	42,3%	37,0%	4,2%	41,2%	100,0%	61,8%
	19/20	16,8%	40,8%	1,1%	41,8%	37,9%	3,5%	41,4%	100,0%	61,1%
	20/21	17,3%	41,5%	1,1%	42,6%	36,6%	3,5%	40,1%	100,0%	62,3%
	21/22	17,8%	43,3%	0,8%	44,1%	33,7%	4,4%	38,2%	100,0%	65,5%
	22/23	16,0%	42,6%	0,8%	43,4%	36,6%	4,1%	40,7%	100,0%	62,6%
Liberecký kraj	18/19	17,4%	43,3%	0,7%	44,0%	34,5%	4,1%	38,6%	100,0%	64,7%
	19/20	17,1%	42,5%	0,6%	43,1%	35,3%	4,5%	39,8%	100,0%	64,1%
	20/21	16,3%	45,0%	0,5%	45,5%	34,0%	4,2%	38,2%	100,0%	65,5%
	21/22	16,4%	46,6%	0,5%	47,0%	32,0%	4,6%	36,6%	100,0%	67,5%
	22/23	15,7%	44,4%	0,5%	44,9%	34,3%	5,1%	39,4%	100,0%	65,2%
Královéhradecký k.	18/19	22,3%	43,9%	1,0%	45,0%	28,6%	4,2%	32,7%	100,0%	70,4%
	19/20	21,4%	43,9%	1,1%	45,0%	29,4%	4,3%	33,7%	100,0%	69,5%
	20/21	20,3%	45,3%	1,2%	46,5%	29,0%	4,2%	33,1%	100,0%	69,8%
	21/22	20,1%	45,6%	0,9%	46,5%	28,5%	4,9%	33,4%	100,0%	70,6%
	22/23	19,2%	45,7%	0,8%	46,5%	30,0%	4,3%	34,3%	100,0%	69,2%
Pardubický kraj	18/19	20,1%	41,8%	0,4%	42,2%	31,3%	6,4%	37,7%	100,0%	68,3%
	19/20	19,0%	40,8%	0,6%	41,4%	32,8%	6,7%	39,5%	100,0%	66,6%
	20/21	19,0%	43,4%	0,8%	44,2%	29,6%	7,3%	36,9%	100,0%	69,6%
	21/22	18,3%	46,4%	0,7%	47,1%	26,5%	8,1%	34,6%	100,0%	72,8%
	22/23	16,7%	44,2%	0,6%	44,8%	30,4%	8,1%	38,4%	100,0%	69,0%
Kraj Vysočina	18/19	22,1%	38,9%	1,0%	39,9%	31,2%	6,9%	38,1%	100,0%	67,8%
	19/20	22,2%	38,2%	0,8%	38,9%	32,2%	6,6%	38,8%	100,0%	67,0%
	20/21	21,9%	38,2%	0,9%	39,1%	32,1%	7,0%	39,1%	100,0%	67,0%
	21/22	21,3%	41,6%	0,8%	42,4%	29,3%	6,9%	36,2%	100,0%	69,8%
	22/23	20,0%	39,6%	0,7%	40,3%	32,4%	7,3%	39,7%	100,0%	66,8%
Jihomoravský kraj	18/19	25,2%	38,4%	1,1%	39,6%	28,2%	7,0%	35,3%	100,0%	70,6%
	19/20	25,0%	39,1%	1,0%	40,1%	28,2%	6,7%	34,8%	100,0%	70,9%
	20/21	25,0%	40,4%	0,9%	41,3%	27,2%	6,5%	33,7%	100,0%	71,9%
	21/22	24,6%	42,5%	0,9%	43,3%	25,7%	6,4%	32,1%	100,0%	73,4%
	22/23	22,8%	41,8%	0,7%	42,5%	27,4%	7,3%	34,7%	100,0%	71,9%
Olomoucký kraj	18/19	20,8%	39,7%	1,7%	41,3%	31,0%	6,8%	37,8%	100,0%	67,3%
	19/20	21,4%	38,7%	1,5%	40,1%	32,1%	6,3%	38,5%	100,0%	66,4%
	20/21	21,1%	40,4%	1,1%	41,5%	31,2%	6,2%	37,4%	100,0%	67,6%
	21/22	19,6%	41,8%	1,1%	42,9%	30,5%	7,1%	37,5%	100,0%	68,4%
	22/23	19,2%	39,7%	2,0%	41,7%	31,9%	7,2%	39,1%	100,0%	66,1%
Zlínský kraj	18/19	24,5%	39,8%	0,4%	40,3%	25,7%	9,5%	35,2%	100,0%	73,9%
	19/20	24,7%	38,8%	0,6%	39,4%	26,3%	9,5%	35,8%	100,0%	73,1%
	20/21	24,2%	41,1%	0,5%	41,6%	25,2%	9,0%	34,2%	100,0%	74,3%
	21/22	23,3%	42,1%	0,3%	42,4%	24,8%	9,5%	34,3%	100,0%	74,9%
	22/23	22,4%	41,7%	0,5%	42,1%	26,1%	9,4%	35,5%	100,0%	73,4%
Moravskoslezský k.	18/19	20,6%	41,0%	1,0%	41,9%	30,6%	6,8%	37,5%	100,0%	68,4%
	19/20	20,6%	40,7%	1,0%	41,8%	31,4%	6,3%	37,6%	100,0%	67,6%
	20/21	21,6%	41,2%	1,0%	42,1%	30,6%	5,7%	36,3%	100,0%	68,5%
	21/22	20,5%	44,1%	0,9%	45,1%	28,8%	5,7%	34,5%	100,0%	70,3%
	22/23	20,6%	43,0%	0,7%	43,7%	30,0%	5,7%	35,7%	100,0%	69,3%
Česká republika	18/19	22,3%	41,5%	1,0%	42,4%	29,4%	5,9%	35,3%	100,0%	69,6%
	19/20	22,1%	41,3%	0,9%	42,2%	30,0%	5,7%	35,7%	100,0%	69,1%
	20/21	22,1%	42,5%	0,9%	43,4%	28,9%	5,5%	34,4%	100,0%	70,2%
	21/22	21,6%	44,3%	0,8%	45,1%	27,2%	6,0%	33,3%	100,0%	71,9%
	22/23	20,5%	43,4%	0,8%	44,2%	29,3%	6,0%	35,3%	100,0%	69,9%

Tab 6: Meziroční nárůst podílů žáků vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání (u víceletých gymnázií do vyššího stupně) – kraje ČR – denní studium – šk. r. 18/19 až 22/23

Kraj	Šk.r.	Gymná-zium	Obory vzděl. kat. M, J a C (SOŠ)		Obory vzděl. kat. H+E a L0		z toho
			s maturit.	bez mat.	s výu.list	s matur.	s matur.
Hl.m.Praha	18/19	0,6	0,7	-0,1	-1,1	-0,1	1,3
	19/20	-0,8	0,2	-0,3	0,5	0,3	-0,3
	20/21	0,0	0,6	0,2	-0,4	-0,5	0,2
	21/22	0,7	0,3	-0,2	-2,0	1,2	**2,2**
	22/23	-0,4	-1,2	-0,1	**1,9**	-0,1	-1,8
Středočeský kraj	18/19	0,1	0,5	-0,2	0,1	-0,5	0,1
	19/20	-0,1	0,5	0,0	-0,4	-0,1	0,5
	20/21	0,4	**2,2**	-0,4	-2,0	-0,2	**2,4**
	21/22	-2,0	**2,1**	0,3	-0,7	0,3	0,4
	22/23	-1,6	0,4	-0,2	1,5	0,0	-1,3
Jihočeský kraj	18/19	-0,2	1,4	0,2	-1,1	-0,3	0,9
	19/20	-0,6	-0,4	-0,3	1,4	0,0	-1,1
	20/21	0,3	0,2	-0,2	0,6	-0,9	-0,4
	21/22	-0,5	**2,4**	0,2	-3,0	0,8	**2,8**
	22/23	-1,3	-1,4	-0,1	**3,4**	-0,6	-3,3
Plzeňský kraj	18/19	-1,7	-0,3	0,1	**1,9**	0,0	-2,0
	19/20	0,2	-0,9	0,1	1,0	-0,4	-1,1
	20/21	-0,5	**1,9**	0,1	-2,3	0,7	**2,2**
	21/22	-1,0	1,1	0,0	0,1	-0,2	-0,1
	22/23	-1,1	0,3	0,0	0,9	-0,2	-0,9
Karlovarský kraj	18/19	0,8	-1,1	-0,7	1,0	0,1	-0,2
	19/20	-0,7	-0,4	0,3	**2,2**	-1,4	-2,5
	20/21	-0,6	**1,8**	0,5	-1,6	-0,2	1,0
	21/22	0,4	**3,9**	-1,0	-4,3	1,1	**5,3**
	22/23	-1,7	-2,2	1,0	**2,9**	0,0	-3,9
Ústecký kraj	18/19	-0,8	0,8	-0,2	0,7	-0,5	-0,5
	19/20	0,2	-0,3	-0,1	0,9	-0,6	-0,7
	20/21	0,5	0,8	0,0	-1,2	-0,1	1,2
	21/22	0,4	**1,7**	-0,3	-2,9	1,0	**3,2**
	22/23	-1,8	-0,7	0,0	**2,8**	-0,4	-2,9
Liberecký kraj	18/19	-0,7	0,8	0,1	0,3	-0,6	-0,5
	19/20	-0,3	-0,7	-0,2	0,8	0,4	-0,6
	20/21	-0,8	**2,5**	-0,1	-1,3	-0,3	1,4
	21/22	0,1	**1,5**	0,0	-2,0	0,3	**2,0**
	22/23	-0,7	-2,2	0,0	**2,3**	0,6	-2,3
Královéhradecký k.	18/19	1,2	0,8	-0,3	-1,1	-0,6	1,4
	19/20	-0,9	0,0	0,0	0,8	0,1	-0,9
	20/21	-1,0	1,4	0,2	-0,4	-0,1	0,3
	21/22	-0,3	0,4	-0,3	-0,4	0,7	0,8
	22/23	-0,8	0,0	-0,1	1,5	-0,6	-1,4
Pardubický kraj	18/19	0,8	-0,2	-0,1	0,4	-0,8	-0,3
	19/20	-1,1	-1,0	0,2	**1,5**	0,3	-1,7
	20/21	-0,1	**2,5**	0,2	-3,2	0,5	**3,0**
	21/22	-0,7	**3,0**	-0,1	-3,1	0,8	**3,2**
	22/23	-1,6	-2,2	-0,1	**3,9**	0,0	-3,8
Kraj Vysočina	18/19	-0,9	0,0	0,0	**1,5**	-0,5	-1,5
	19/20	0,2	-0,7	-0,2	1,1	-0,3	-0,8
	20/21	-0,4	0,0	0,1	-0,2	0,4	0,0
	21/22	-0,6	**3,4**	-0,1	-2,7	-0,1	**2,8**
	22/23	-1,3	-2,0	-0,1	**3,1**	0,3	-3,0
Jihomoravský kraj	18/19	-0,2	-0,1	0,2	0,2	-0,1	-0,4
	19/20	-0,1	0,7	-0,2	-0,1	-0,4	0,2
	20/21	0,0	1,2	-0,1	-0,9	-0,2	1,0
	21/22	-0,4	**2,1**	0,0	-1,6	-0,1	**1,6**
	22/23	-1,8	-0,7	-0,2	**1,7**	0,9	-1,5
Olomoucký kraj	18/19	-1,5	1,4	-0,1	0,2	0,0	-0,1
	19/20	0,6	-1,0	-0,2	1,1	-0,5	-0,9
	20/21	-0,3	**1,7**	-0,3	-0,9	-0,1	1,2
	21/22	-1,5	1,4	0,0	-0,8	0,9	0,8
	22/23	-0,4	-2,1	0,9	1,4	0,2	-2,3
Zlínský kraj	18/19	-0,3	-0,1	0,0	0,4	0,0	-0,3
	19/20	0,2	-1,0	0,1	0,6	0,0	-0,8
	20/21	-0,5	**2,3**	-0,1	-1,2	-0,5	1,2
	21/22	-0,9	1,0	-0,2	-0,4	0,5	0,6
	22/23	-1,0	-0,4	0,1	1,3	-0,1	-1,5
Moravskoslezský k.	18/19	-0,1	0,2	-0,2	-0,1	0,2	0,3
	19/20	0,0	-0,3	0,1	0,7	-0,5	-0,8
	20/21	1,0	0,4	-0,1	-0,8	-0,6	0,9
	21/22	-1,2	**3,0**	0,0	-1,8	0,0	**1,8**
	22/23	0,1	-1,2	-0,2	1,2	0,0	-1,0
Česká republika	18/19	-0,1	0,4	-0,1	0,0	-0,2	0,1
	19/20	-0,2	-0,2	-0,1	0,6	-0,2	-0,6
	20/21	0,0	1,2	0,0	-1,1	-0,2	1,1
	21/22	-0,5	**1,8**	-0,1	-1,7	0,5	**1,8**
	22/23	-1,1	-1,0	0,0	**2,1**	0,0	-2,1

Zvýraznění změn:
tučně jsou uvedeny hodnoty nárůstu větší-rovno 1,5 p. b.

zvýrazněním pole jsou uvedeny hodnoty menší než - 1,0 p.b., ***tedy výrazný pokles***

Obr. 6: Vývoj podílů žáků vstupujících do 1. ročníků středního vzdělávání (u víceletých gymnázií do vyššího stupně), kraje ČR – denní studium – šk. r. 18/19 až 22/23

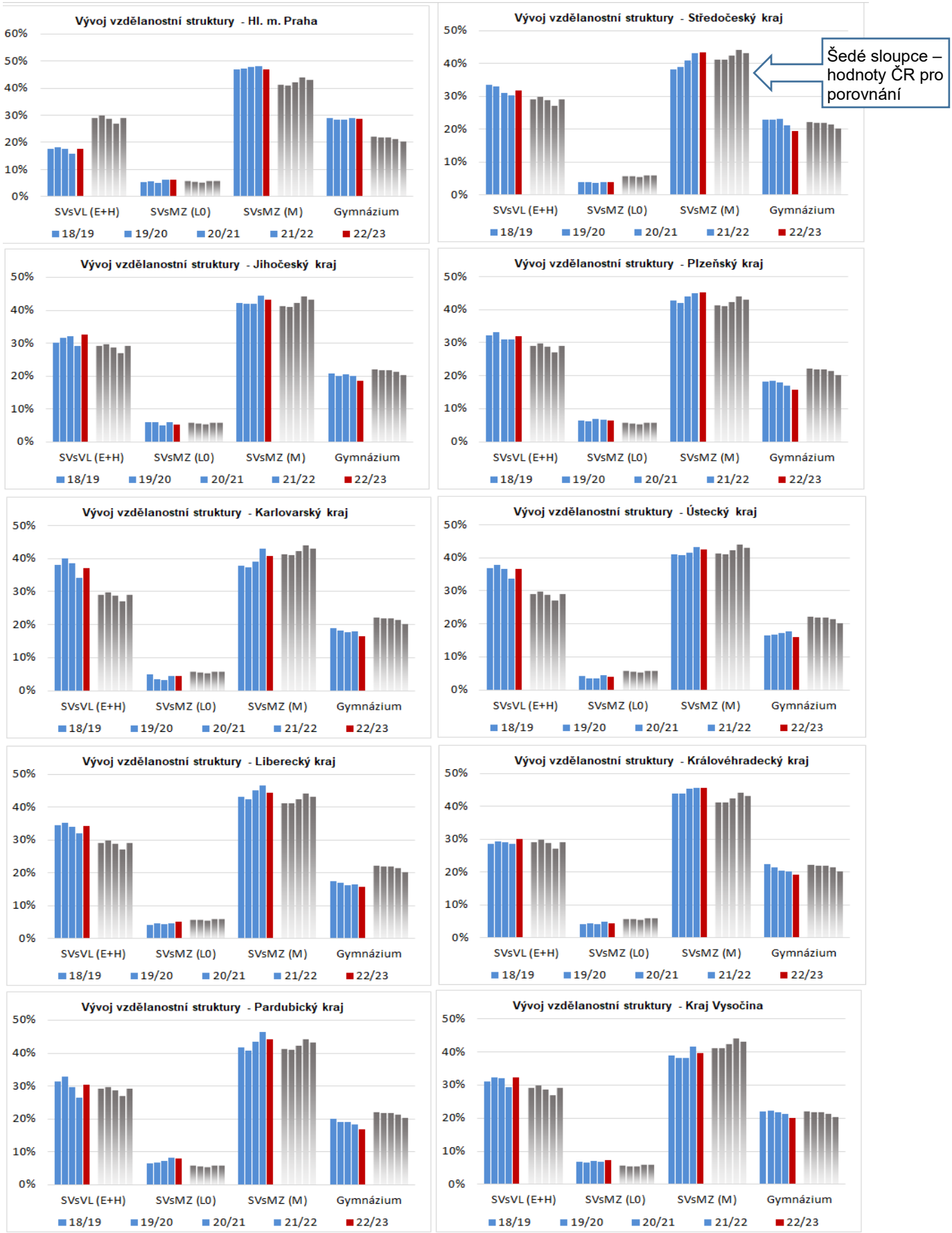

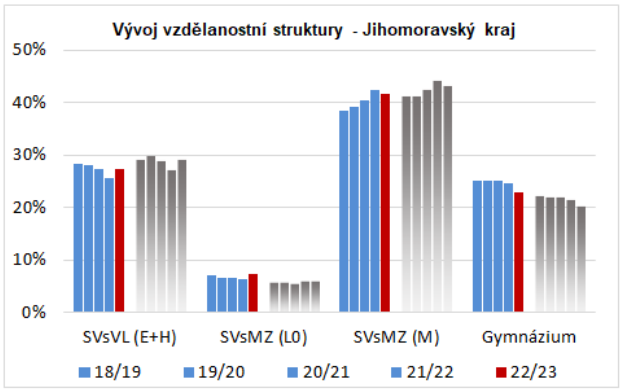

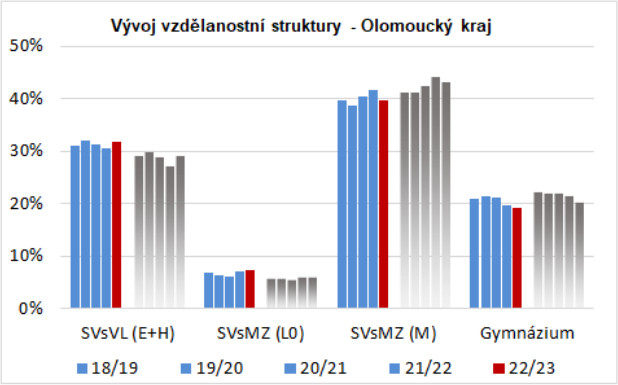

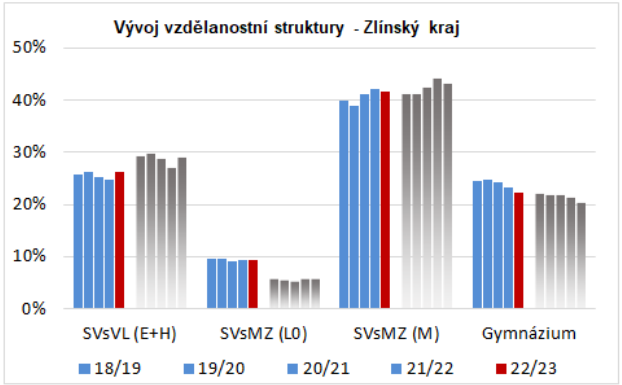

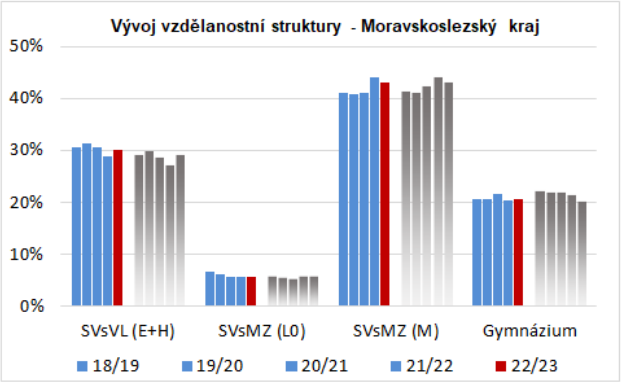

K rozvoji **obecně odborného vzdělávání**, jehož prvotním cílem je příprava žáků ke vstupu do terciárního vzdělávání, dochází i v oborech **lyceí**. Ta jsou začleněna do kategorie M, jejich podíl z celkového počtu žáků vstupujících do středního vzdělávání není zanedbatelný. Nejvyšší podíl měla ve školním roce 2008/09 (5%), pak došlo k poklesu, od roku 2014/15 byl tento podíl stabilní, pouze 3,8–3,9 %, od roku 2020/21 přesahuje 4,1 %. Je však zřejmé, že v mnohých krajích výrazně kolísá.

Z následující tabulky je patrné, že největší rozšíření mají lycea vedle hl. m. Prahy v krajích Moravskoslezském a Středočeském, nejmenší pak v krajích Karlovarském a Zlínském.

Tab 7: Počty a podíly žáků přijatých do oborů lyceí – denní studium – podíl z celkového počtu přijatých do SŠ po ZŠ

	2016/17		2017/18		2018/19		2019/20		2020/21		2021/22		2022/23	
Hl.m.Praha	786	5,5%	713	5,0%	778	5,4%	791	5,1%	843	5,3%	842	5,2%	923	5,3%
Středočeský kraj	397	4,3%	372	4,0%	434	4,6%	454	4,8%	530	5,4%	596	5,4%	618	5,1%
Jihočeský kraj	230	3,6%	237	3,8%	254	3,9%	252	3,9%	282	4,3%	328	4,6%	327	4,3%
Plzeňský kraj	206	3,9%	199	3,8%	203	3,8%	213	4,0%	213	3,8%	240	4,0%	290	4,4%
Karlovarský kraj	78	2,9%	58	2,1%	29	1,2%	34	1,3%	30	1,2%	31	1,1%	34	1,1%
Ústecký kraj	257	3,1%	279	3,4%	287	3,5%	284	3,4%	259	3,0%	322	3,6%	359	3,7%
Liberecký kraj	174	4,5%	176	4,5%	148	3,6%	145	3,5%	191	4,5%	141	3,3%	111	2,3%
Královéhradecký k.	259	4,6%	236	4,3%	213	4,0%	208	3,6%	235	4,1%	248	4,1%	253	3,8%
Pardubický kraj	188	3,7%	180	3,4%	158	3,0%	218	4,0%	230	4,2%	279	4,9%	288	4,5%
Kraj Vysočina	161	3,5%	141	3,0%	163	3,3%	123	2,5%	187	3,6%	175	3,4%	204	3,6%
Jihomoravský kraj	382	3,6%	385	3,6%	377	3,5%	383	3,5%	445	3,9%	513	4,3%	589	4,6%
Olomoucký kraj	215	3,4%	213	3,4%	164	2,6%	166	2,6%	153	2,3%	195	2,8%	202	2,7%
Zlínský kraj	54	0,9%	71	1,2%	70	1,2%	88	1,5%	97	1,6%	125	2,0%	93	1,4%
Moravskoslezský k.	521	4,6%	520	4,5%	569	4,9%	561	4,8%	626	5,3%	645	5,1%	680	5,1%
Česká republika	**3908**	**3,9%**	**3780**	**3,8%**	**3847**	**3,8%**	**3920**	**3,8%**	**4321**	**4,1%**	**4680**	**4,2%**	**4971**	**4,1%**

Údaje o počtech žáků **nově přijatých do 1. ročníků nástavbového studia** v jednotlivých krajích obsahuje **tabulka 8** a údaje o počtech žáků **nově přijatých do 1. ročníků vyššího odborného vzdělávání tabulka 9**. V obou tabulkách jsou uvedeny vedle denního studia i hodnoty jiných forem studia (pod označením JFS). Pro srovnání jsou uvedeny hodnoty nárůstů v denním

studiu mezi šk. r. 2020/21 a 2021/22 (sloupec „20/21“) a šk. r. 2021/22 a 2022/23 (sloupec „21/22“). Poslední sloupec tabulky 8 uvádí **podíl nově přijatých do denní formy nástavbového studia z absolventů denní formy tříletých učebních oborů** v kraji, v tabulce 9 je uveden pro obory VOŠ **podíl nově přijatých do denní formy vyššího odborného vzdělávání z maturantů** v daném kraji.

Počet vyučených přecházejících do denního nástavbového studia v roce 2021/22 výrazně vzrostl, jednak nárůstem počtu absolventů učebních oborů, jednak vlivem možnosti škol nekonat v tomto roce jednotné přijímací zkoušky. V současném roce došlo k mírnému poklesu (o 3,4 %), na 5 461 žáků v denním studiu a 2 114 v jiných formách.

V tomto roce **přechází do nástaveb 24,8 % vyučených**, v krajích se hodnoty pohybují mezi 12,2 % až 33,3 %. Největší podíly přecházejících do nástaveb jsou v hl. m. Praze a v Plzeňském kraji (přes 30 % vyučených). Výrazně nízký podíl přecházejících do nástaveb je zřejmý v krajích Karlovarském a Královéhradeckém (12,2 %).

Tab 8: Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků nástavbového studia

	2018/2019		2019/2020		2020/2021		2021/2022		šk.r. 2022/2023		Meziroční nárůst		Podíl
	denní	JFS	denní	JFS	denní	JFS	denní	JFS	denní	JFS	20/21	21/22	z vyuč.
Hl.m.Praha	446	637	507	531	538	512	636	657	614	619	18,2%	-3,5%	32,9%
Středočeský kraj	582	268	487	266	520	242	596	386	619	239	14,6%	3,9%	28,1%
Jihočeský kraj	413	139	381	172	419	125	503	236	446	100	20,0%	-11,3%	29,0%
Plzeňský kraj	302	86	297	119	384	98	424	104	421	84	10,4%	-0,7%	33,3%
Karlovarský kraj	60	47	55	35	70	36	55	64	73	30	-21,4%	32,7%	12,2%
Ústecký kraj	274	198	296	190	298	188	374	173	341	175	25,5%	-8,8%	16,8%
Liberecký kraj	213	101	154	115	229	103	192	65	232	79	-16,2%	20,8%	24,9%
Královéhradecký k.	121	114	112	96	127	97	148	108	148	77	16,5%	0,0%	12,2%
Pardubický kraj	266	77	233	65	266	66	335	35	259	61	25,9%	-22,7%	20,3%
Kraj Vysočina	271	85	276	85	263	53	308	124	304	84	17,1%	-1,3%	23,2%
Jihomoravský kraj	638	127	608	129	537	112	629	148	614	81	17,1%	-2,4%	25,0%
Olomoucký kraj	400	120	391	147	408	131	486	139	461	105	19,1%	-5,1%	28,6%
Zlínský kraj	306	112	279	106	326	78	373	85	351	122	14,4%	-5,9%	25,3%
Moravskoslezský k.	565	327	590	288	605	317	595	392	578	258	-1,7%	-2,9%	24,5%
Česká republika	**4857**	**2438**	**4666**	**2344**	**4990**	**2158**	**5654**	**2716**	**5461**	**2114**	**13,3%**	**-3,4%**	**24,8%**

Pozn.: Meziroční nárůst – je určen v denním studiu. Podíl z vyučených je z absolventů v roce 2022, vše z denního studia.

V **oborech VOŠ** dochází po třech letech nárůstu počtu nově přijatých k nepatrnému poklesu, v krajích se však vývoj velice liší. V součtu posledních dvou let je výrazný pokles pouze v Jihočeském a Zlínském kraji, výrazný nárůst je v Karlovském, Olomouckém a Plzeňském kraji – vše v pohledu hodnot denního studia. Podíl maturantů vstupujících do oborů VOŠ činí v tomto roce 10,2 %. Nejvyšší je tento podíl v Plzeňském kraji a hl. m. Praze, nejnižší v Libereckém, Jihočeském a Středočeském kraji. Zde je ale nutné brát v úvahu, že uvádíme poměr přijatých do VOŠ v kraji k počtu maturantů na školách v kraji (podíl je ovlivňován mezikrajovými přesuny).

Tab 9: Počty studentů nově přijatých do 1. ročníků vyššího odborného vzdělávání (bez konzervatoří)

	2018/2019		2019/2020		2020/2021		2021/2022		šk.r. 2022/2023		Meziroční nárůst		Podíl
	denní	JFS	denní	JFS	denní	JFS	denní	JFS	denní	JFS	20/21	21/22	z matur.
Hl.m.Praha	1292	631	1337	593	1374	597	1511	588	1544	432	10,0%	2,2%	16,3%
Středočeský kraj	196	337	230	288	190	307	265	336	219	306	39,5%	-17,4%	4,4%
Jihočeský kraj	218	118	216	111	225	127	219	149	168	97	-2,7%	-23,3%	4,4%
Plzeňský kraj	360	155	377	213	398	185	445	195	546	388	11,8%	22,7%	18,6%
Karlovarský kraj	95	38	119	0	121	0	105	0	178	0	-13,2%	69,5%	14,4%
Ústecký kraj	239	329	285	375	280	418	302	399	283	422	7,9%	-6,3%	7,5%
Liberecký kraj	102	0	73	15	83	21	125	0	82	0	50,6%	-34,4%	4,1%
Královéhradecký k.	178	37	168	27	200	87	192	83	194	64	-4,0%	1,0%	6,3%
Pardubický kraj	155	79	183	126	224	88	306	130	230	99	36,6%	-24,8%	8,0%
Kraj Vysočina	102	181	126	157	141	128	154	233	142	207	9,2%	-7,8%	5,1%
Jihomoravský kraj	601	198	606	195	553	203	650	199	637	172	17,5%	-2,0%	9,8%
Olomoucký kraj	308	101	348	95	371	144	460	304	533	162	24,0%	15,9%	14,9%
Zlínský kraj	189	20	221	56	250	56	241	83	201	34	-3,6%	-16,6%	5,3%
Moravskoslezský k.	668	344	683	464	696	433	934	632	887	554	34,2%	-5,0%	13,7%
Česká republika	**4703**	**2568**	**4972**	**2715**	**5106**	**2794**	**5909**	**3331**	**5844**	**2937**	**15,7%**	**-1,1%**	**10,2%**

Pozn.: Meziroční nárůst – je určen v denním studiu. Podíl z maturantů je z absolventů v roce 2022, vše z denního studia.

4. Vývoj oborové struktury žáků ve středním a vyšším odborném vzdělávání

V tabulkách a grafech níže uvádíme počty a podíly žáků nově vstupujících do 1. ročníků v jednotlivých kategoriích odborného vzdělání v letech 2017/18 až 2022/23 v **členění podle skupin oborů vzdělání**.

Grafy na obr. 7 až 14 znázorňují **počty a podíly** žáků nově přijatých do 1. ročníků oborů poskytujících **střední vzdělání s výučním listem** (H + E), **střední vzdělání s maturitní zkouškou** (M a L0) a všech **společně** (H + E + M + L0). Uvedení jak počtů, tak podílů žáků považujeme za důležité pro znázornění vývoje i při měnících se stavech populace. Grafy na obr. 15 až 18 ukazují počty přijatých do **nástavbového studia** a do oborů **vyššího odborného vzdělávání**. Veškerá data jsou rovněž **přehledně uvedena v tabulkách 10 až 12**. Obrázky i údaje o počtech a podílech nově přijatých žáků do 1. ročníků zahrnují i žáky neveřejných škol (soukromých a církevních) a žáky se zdravotním znevýhodněním.

Množství hodnot v tabulkách a jejich znázornění v grafech umožňují nejrůznějším způsobem porovnávat vývoj v jednotlivých kategoriích vzdělání a skupinách oborů. Zde uvádíme jen několik podstatných údajů o tom, kde dochází k významným změnám.

V kategorii středního vzdělání s výučním listem se do roku 2019 podíl přijímaných žáků měnil jen nepatrně a pohyboval se kolem 30 %. V roce 2020 však tento podíl výrazně poklesl na 28,9 % a **v roce 2021 dokonce na 27,2 %** (30 199 žáků), **což byla jeho historicky nejnižší hodnota.** V tomto roce 2022/23 došlo k významnému zvratu, **bylo přijato 35 155 žáků, což je o 4 956 žáků více**, takže hodnota podílu přijatých do učebních oborů činí **29,3 %** ze všech nově přijatých do prvních ročníků denního studia oborů navazujících na základní vzdělání. Tento nárůst ovlivnilo přijetí ukrajinských žáků poměrně málo, těch bylo přijato 1 150.

Porovnání vývoje počtů a podílů jednotlivých skupin oborů v kategorii vyučených je zřejmé z obr. 7 a 8 a z tabulky 10.

K významnějším nárůstům došlo ve skupinách oborů Gastronomie, hotelnictví a turismus (o 1,1 p.b.), Zdravotnictví (o 0,2 p.b.) a Strojírenství a Technická chemie (obě o 0,15 p.b.). Ve skupině gastronomických oborů jde o uklidnění situace, neboť v roce 2021/22 došlo k poklesu podílu nově přijatých o 1,9 p.b.

Největší pokles, a to velice výrazný, byl v oborech skupin Osobní služby (–0,9 p.b.), podstatně nižší pak v oborech stavebních (–0,4 p.b.) a ve skupině Zpracování dřeva (–0,2 p.b.) . V ostatních skupinách oborů je změna podílů nepatrná, dlouhodobě je velmi nízký počet přijatých ve skupině Hornictví, hutnictví a slévárenství a Kožedělná a obuvnická výroba a zpracování plastů.

V **dlouhodobém porovnání** od roku 2017 jsou vysoké hodnoty nárůstu podílů nově přijatých u skupin Elektrotechnika (2,7 p.b.), Stavebnictví (1,5 p.b.) a Zemědělství (1,0 p.b.), velké snížení je pak ve skupinách Strojírenství (–4,1 p.b.) a Gastronomie (–2,1 p.b.). Vzhledem k vysokému nárůstu počtu nově přijatých v této kategorii v tomto roce došlo v dlouhodobém porovnání v naprosté většině případů k nárůstu počtu nově přijatých v jednotlivých skupinách oborů.

V maturitních oborech kategorie M (**vč. oborů lyceí**) skončil v roce 2019 trend mírného nárůstu podílů nově přijatých, aby v dalších letech došlo k významnému nárůstu, což je zřejmé jak z grafu 3, tak i z následujících tabulek. Podíl žáků přijatých do maturitních oborů odborného vzdělání bez odborného výcviku, po historicky nejvyšší hodnotě 44,3 % v roce 2021, letos **mírně poklesl na hodnotu 43,4 %** (vč. lyceí). **Počet přijatých činí 52 011**, což je i při poklesu podílu **o 2 877 více** než v předchozím roce. Nárůstu přispěla i část z přijatých 1 804 žáků z Ukrajiny, tento počet přijatých totiž představuje přírůstek do všech maturitních oborů.

Největší meziroční nárůst (po dvou letech poklesu) vykazuje skupina oborů Gastronomie, hotelnictví a turismus (0,75 p.b.). Významný je ještě nárůst ve skupině Ekonomika a administrativa (0,4 p.b.). **Značný meziroční pokles** podílu vykazují skupiny oborů Informatické obory (–0,4 p.b.), Právní a veřejnosprávní činnosti (–0,3 p.b.) a Pedagogika, učitelství a sociální péče (–0,2 p.b.). I při těchto poklesech podílů došlo ve všech případech k nárůstu počtu nově přijatých.

V dlouhodobém pohledu od roku 2017 je nejvyšší nárůst u skupin oborů Ekonomika a administrativa (1,0 p.b.) a Stavebnictví, geodézie a kartografie (0,5 p.b.). Výrazný dlouhodobý pokles je ve skupinách Strojírenství (–1,7 p.b.), Elektrotechnika a Umění a užité umění (v obou případech –0,3 p.b.). Pouze ve skupině Strojírenství došlo k poklesu počtu nově přijatých.

V maturitních oborech kategorie L0 (střední vzdělávání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem – grafy na obr. 3, 11 a 12) docházelo k pomalému poklesu podílů nově přijatých až na hodnotu 5,5 % v roce 2020, v roce 2021 došlo k výraznému nárůstu o 0,5 p.b. na **hodnotu 6,0 %**, která zůstává i v tomto roce. **Počet přijatých činí 7 211**, což je **o 549 více** než v předchozím roce.

K nejvýraznějšímu **nárůstu** došlo ve skupinách oborů Strojírenství (1,4 p.b.) a Elektrotechnika (0,7 p.b.), **velký pokles** vykazují skupiny Speciální a interdisciplinární obory (–1,9 p.b.), kde převažuje obor Autotronik, a skupina Služby (–0,8 p.b.).

Největší nárůst v dlouhodobém pohledu vykazuje skupina oborů Elektrotechnika (5,0 p.b.) a přes velký meziroční pokles i skupina Speciální a interdisciplinární obory (4,0 p.b.).

Naopak **největší pokles** v dlouhodobém pohledu vykazují skupiny oborů Strojírenství (–9,7 p.b.) a Služby (–1,3 p.b.), ostatní poklesy jsou nevýznamné.

Vývoj celkového počtu a podílu žáků přijatých ve skupinách všech kategorií, do kterých vstupují žáci ze základního vzdělávání **(E + H + L0 + M)**, je dobře zřetelný z obr. 13 a 14. Poklesy a nárůsty v různých kategoriích vedou k vyrovnávání rozdílů a vesměs dosahují nižších hodnot.

V meziročním srovnání je významný pouze **nárůst podílů** žáků připravovaných ve skupinách oborů Gastronomie, hotelnictví a turismus (1,0 p.b.), Strojírenství (0,3 p.b.) a Elektrotechnika (0,2 p.b.). K významnému meziročnímu **poklesu podílů** došlo u skupin oborů Informatické obory (–0,45 p.b.), Právní a veřejnosprávní činnosti a skupiny Služby (v obou případech –0,3 p.b.).

Dlouhodobý pohled ukazuje **významné nárůsty** skupin oborů Elektrotechnika (1,2 p.b.), Stavebnictví a Ekonomika a administrativa (0,8 p.b.). **Největší poklesy** v pětiletém pohledu vykazují skupiny Strojírenství (–3,5 p.b.) a Gastronomie, hotelnictví a turismus (–1,0 p.b.).

Všechny **dlouhodobé změny** se vztahují k rozdílům mezi roky 2017 až 2022. V absolutních počtech došlo v tomto období k **nárůstu nově přijatých** ze základních škol do odborného vzdělávání o 18,1 tisíce žáků (ze 76 282 na 94 377 žáků, tj. o 23,7 %), ovšem především díky navýšení v posledních dvou letech o 13,2 tisíce nově přijatých žáků.

V gymnaziální přípravě se v daném pětiletém období zvýšil počet přijatých a přecházejících do 2. stupně o 2 227 žáků, tj. o 10,0 %. (z 22 375 na 24 602). V porovnání se zvýšením počtu žáků vstupujících do odborného vzdělávání není tento nárůst ani poloviční.

V nástavbovém studiu (obr. 5, 15 a 16) bylo v roce 2022 **přijato v denní formě studia 5 461 vyučených,** došlo zde **k meziročnímu poklesu** o 193 (3,4 %) nově přijatých, přitom počet absolventů učebních oborů se meziročně nezměnil. V tomto studiu je i výrazné zastoupení žáků v jiných formách studia (převážně v dálkovém studiu), v tomto roce jich bylo přijato 2 114 s meziročním poklesem o 602 vyučených.

Podíl přijatých do skupiny Podnikání v oborech dosahuje 65 % všech nově přijatých v nástavbovém studiu, což je dáno tím, že při velké rozptýlenosti výuky učebních oborů na mnoha školách je to často jediná možnost, jak vytvořit dostatečně velkou třídu ze zájemců o nástavbové studium z různých oborů. Na druhé straně je výhodou příprava vyučených k budoucímu podnikání a zvýšení jejich vzdělanostní úrovně.

Největší **meziroční nárůst** podílů vykazují skupiny oborů Gastronomie, hotelnictví a turismus (0,8 p.b.) a Elektrotechnika (0,6 p.b.).

K **poklesu** podílů nově přijatých došlo ve skupinách oborů Strojírenství (–1,0 p.b.) a Zpracování dřeva (–0,6 p.b.).

Podíváme-li se na **vývoj z dlouhodobého pohledu,** je zřejmý nárůst skupiny Elektrotechnika (1,4 p.b.) a dále skupiny Pedagogika, učitelství a sociální péče (1,2 p.b.). K poklesu došlo ve skupinách Gastronomie, hotelnictví a turismus (–1,5 p.b.) a Strojírenství (–1,2 p.b.).

Ve vyšším odborném vzdělávání (obr. 5, 17 a 18) počty nově přijatých v denním i jiných formách studia vykazují po dlouhodobém poklesu a mírném růstu v letech 2019 a 2020 výrazné oživení zájmu v roce 2021, je zde nárůst o 803 (15,7 %) studentů v denní a 537 (19,2 %) v jiných

formách studia. Tento nárůst koresponduje s nárůstem počtu absolventů maturitních oborů. V roce 2022/23 počet nově přijatých v denní formě poklesl pouze nepatrně, v této formě bylo přijato 5 844 studentů, tj. o 65 (1,1 %) studentů méně, v jiných formách bylo přijato 2 937 studentů, tj. o 394 (11,8 %) studentů méně (tyto údaje nezahrnují konzervatoře).

Situace v podílech skupin oborů se mění poměrně různorodě, **meziroční nárůst** je nyní vykazován ve skupinách oborů Umění a užité umění a Pedagogika, učitelství a sociální péče (shodně 1,2 p.b.) K největším **poklesům** došlo u skupin oborů Zdravotnictví (–1,0 p.b.) a Publicistika, knihovnictví a informatika (–0,8 p.b.).

Největší **nárůst v dlouhodobém pohledu** je u skupin oborů Pedagogika, učitelství a sociální péče (5,8 p.b.) a Veterinářství (2,6 p.b.). K největšímu poklesu došlo u skupin oborů Ekonomika a administrativa (–2,4 p.b.), Publicistika, knihovnictví a informatika (–2,1 p.b.) a Gastronomie, hotelnictví a turismus (–1,6 p.b.).

Tab 10: Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků podle skupin oborů vzdělání (stav k 30. 9.)

Denní studium **Střední vzdělávání s výučním listem - E + H**

Skupiny oborů	2017		2018		2019		2020		2021		2022	
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
16 Ekologie a ochr. ŽP	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
18 Informatické obory	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
21 Hornictví, hutn.a slév.	11	0,0%	11	0,0%	2	0,0%	4	0,0%	4	0,0%	2	0,0%
23 Strojírenství a str.výr.	6567	22,4%	6207	21,1%	6071	19,6%	5608	18,4%	5470	18,1%	6421	18,3%
26 Elektr.,telekom.a VT	2338	8,0%	2635	9,0%	2970	9,6%	3233	10,6%	3215	10,6%	3749	10,7%
28 Tech.chemie a ch.sil.	119	0,4%	126	0,4%	169	0,5%	125	0,4%	111	0,4%	183	0,5%
29 Potravinářství a p.ch.	2447	8,4%	2575	8,8%	2699	8,7%	2657	8,7%	2612	8,6%	2989	8,5%
31 Text.výr.a oděvnictví	112	0,4%	142	0,5%	153	0,5%	172	0,6%	136	0,5%	183	0,5%
32 Kožed.a obuv.-plast	17	0,1%	22	0,1%	15	0,0%	23	0,1%	22	0,1%	10	0,0%
33 Zprac.dřeva a hud.n.	1441	4,9%	1597	5,4%	1624	5,3%	1743	5,7%	1752	5,8%	1971	5,6%
34 Polygrafie a další	226	0,8%	223	0,8%	276	0,9%	244	0,8%	216	0,7%	278	0,8%
36 Stavebnictví, g.a k.	2198	7,5%	2259	7,7%	2496	8,1%	2656	8,7%	2830	9,4%	3164	9,0%
37 Doprava a spoje	104	0,4%	64	0,2%	88	0,3%	125	0,4%	125	0,4%	124	0,4%
39 Spec.a interd.ob.	125	0,4%	101	0,3%	134	0,4%	149	0,5%	131	0,4%	169	0,5%
41 Zemědělství a lesn.	2969	10,1%	3000	10,2%	3186	10,3%	3146	10,3%	3336	11,0%	3913	11,1%
43 Veterinářství a v.p.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
53 Zdravotnictví	452	1,5%	466	1,6%	588	1,9%	492	1,6%	619	2,0%	788	2,2%
61 Filozofie, teologie	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
63 Ekonomika a adm.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
64 Podnikání v ob.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
65 Gastron.,hotel.a tur.	5118	17,5%	5039	17,1%	5205	16,8%	4949	16,2%	4335	14,4%	5420	15,4%
66 Obchod	1815	6,2%	1785	6,1%	1921	6,2%	1930	6,3%	1933	6,4%	2218	6,3%
68 Právní a veřejn.činn.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
69 Osobní a prov.sl.	2581	8,8%	2554	8,7%	2698	8,7%	2676	8,8%	2735	9,1%	2852	8,1%
72 Public.,knihov.a inf.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
75 Pedag.,učitel.a soc.p.	273	0,9%	333	1,1%	281	0,9%	258	0,8%	339	1,1%	399	1,1%
78 Obecně odborná př.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
82 Umění a užité umění	344	1,2%	289	1,0%	336	1,1%	317	1,0%	278	0,9%	322	0,9%
Celkový součet	29257	100,0%	29428	100,0%	30912	100,0%	30507	100,0%	30199	100,0%	35155	100,0%

Denní studium **Střední vzdělávání s maturitní zkouškou (odborné) - M**

Skupiny oborů	2017		2018		2019		2020		2021		2022	
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
16 Ekologie a ochr. ŽP	317	0,8%	307	0,7%	316	0,7%	375	0,8%	498	1,0%	555	1,1%
18 Informatické obory	3961	9,7%	3950	9,5%	4078	9,6%	4363	9,7%	5035	10,2%	5097	9,8%
21 Hornictví, hutn.a slév.	14	0,0%	11	0,0%	2	0,0%	7	0,0%	13	0,0%	10	0,0%
23 Strojírenství a str.výr.	2639	6,4%	2452	5,9%	2303	5,4%	2232	5,0%	2423	4,9%	2465	4,7%
26 Elektr.,telekom.a VT	2470	6,0%	2500	6,0%	2514	5,9%	2609	5,8%	2790	5,7%	2974	5,7%
28 Tech.chemie a ch.sil.	595	1,5%	577	1,4%	575	1,4%	648	1,4%	604	1,2%	663	1,3%
29 Potravinářství a p.ch.	206	0,5%	189	0,5%	222	0,5%	246	0,5%	247	0,5%	240	0,5%
31 Text.výr.a oděvnictví	105	0,3%	102	0,2%	90	0,2%	106	0,2%	119	0,2%	174	0,3%
32 Kožed.a obuv.-plast	22	0,1%	11	0,0%	0	0,0%	12	0,0%	7	0,0%	5	0,0%
33 Zprac.dřeva a hud.n.	115	0,3%	131	0,3%	141	0,3%	158	0,4%	215	0,4%	199	0,4%
34 Polygrafie a další	190	0,5%	185	0,4%	173	0,4%	197	0,4%	245	0,5%	239	0,5%
36 Stavebnictví, g.a k.	1916	4,7%	2065	5,0%	2191	5,1%	2470	5,5%	2514	5,1%	2725	5,2%
37 Doprava a spoje	904	2,2%	911	2,2%	940	2,2%	952	2,1%	1087	2,2%	1205	2,3%
39 Spec.a interd.ob.	296	0,7%	286	0,7%	272	0,6%	277	0,6%	295	0,6%	302	0,6%
41 Zemědělství a lesn.	1499	3,7%	1366	3,3%	1390	3,3%	1561	3,5%	1994	4,1%	2112	4,1%
43 Veterinářství a v.p.	633	1,5%	604	1,5%	655	1,5%	641	1,4%	732	1,5%	684	1,3%
53 Zdravotnictví	3437	8,4%	3636	8,8%	3841	9,0%	4069	9,1%	4307	8,8%	4471	8,6%
61 Filozofie, teologie	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
63 Ekonomika a adm.	6567	16,0%	6774	16,3%	6969	16,4%	7315	16,3%	8137	16,6%	8832	17,0%
64 Podnikání v ob.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
65 Gastron.,hotel.a tur.	2892	7,1%	2883	6,9%	3001	7,1%	2937	6,5%	3046	6,2%	3613	6,9%
66 Obchod	75	0,2%	64	0,2%	74	0,2%	77	0,2%	79	0,2%	75	0,1%
68 Právní a veřejn.činn.	2936	7,2%	3037	7,3%	3084	7,2%	3314	7,4%	3625	7,4%	3691	7,1%
69 Osobní a prov.sl.	56	0,1%	52	0,1%	51	0,1%	57	0,1%	105	0,2%	70	0,1%
72 Public.,knihov.a inf.	169	0,4%	163	0,4%	143	0,3%	186	0,4%	185	0,4%	226	0,4%
75 Pedag.,učitel.a soc.p.	2509	6,1%	2559	6,2%	2664	6,3%	2767	6,2%	3148	6,4%	3225	6,2%
78 Obecně odborná př.	3780	9,2%	3847	9,3%	3920	9,2%	4321	9,6%	4680	9,5%	4971	9,6%
82 Umění a užité umění	2623	6,4%	2888	7,0%	2943	6,9%	2950	6,6%	3004	6,1%	3188	6,1%
Celkový součet	40926	100,0%	41550	100,0%	42552	100,0%	44847	100,0%	49134	100,0%	52011	100,0%

V počtech žáků jsou uvedeni i žáci se zdravotním postižením

Nejsou zahrnuti žáci ve studiu při zaměstnání

Tab 11: Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků podle skupin oborů vzdělání (stav k 30. 9.)

Denní studium **Střední vzdělávání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem - L0**

Skupiny oborů	2017		2018		2019		2020		2021		2022	
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
16 Ekologie a ochr. ŽP	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
18 Informatické obory	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
21 Hornictví, hutn.a slév.	14	0,2%	14	0,2%	1	0,0%	3	0,1%	9	0,1%	2	0,0%
23 Strojírenství a str.výr.	1760	28,9%	1607	27,2%	1338	22,8%	1155	19,9%	1185	17,8%	1381	19,2%
26 Elektr.,telekom.a VT	1099	18,0%	1228	20,8%	1278	21,7%	1310	22,6%	1482	22,2%	1655	23,0%
28 Tech.chemie a ch.sil.	60	1,0%	42	0,7%	52	0,9%	53	0,9%	49	0,7%	64	0,9%
29 Potravinářství a p.ch.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
31 Text.výr.a oděvnictví	0	0,0%	3	0,1%	7	0,1%	7	0,1%	8	0,1%	6	0,1%
32 Kožed.a obuv.-plast	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
33 Zprac.dřeva a hud.n.	16	0,3%	43	0,7%	46	0,8%	61	1,1%	70	1,1%	78	1,1%
34 Polygrafie a další	414	6,8%	440	7,4%	428	7,3%	455	7,8%	524	7,9%	558	7,7%
36 Stavebnictví, g.a k.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
37 Doprava a spoje	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
39 Spec.a interd.ob.	832	13,6%	885	15,0%	1009	17,2%	1090	18,8%	1300	19,5%	1272	17,6%
41 Zemědělství a lesn.	84	1,4%	83	1,4%	87	1,5%	97	1,7%	105	1,6%	90	1,2%
43 Veterinářství a v.p.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
53 Zdravotnictví	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
61 Filozofie, teologie	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
63 Ekonomika a adm.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
64 Podnikání v ob.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
65 Gastron.,hotel.a tur.	432	7,1%	445	7,5%	440	7,5%	368	6,3%	449	6,7%	533	7,4%
66 Obchod	197	3,2%	147	2,5%	163	2,8%	167	2,9%	237	3,6%	268	3,7%
68 Právní a veřejn.činn.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
69 Osobní a prov.sl.	978	16,0%	746	12,6%	815	13,9%	794	13,7%	1031	15,5%	1061	14,7%
72 Public.,knihov.a inf.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
75 Pedag.,učitel.a soc.p.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
78 Obecně odborná př.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
82 Umění a užité umění	213	3,5%	233	3,9%	215	3,7%	238	4,1%	213	3,2%	243	3,4%
Celkový součet	6099	100,0%	5916	100,0%	5879	100,0%	5798	100,0%	6662	100,0%	7211	100,0%

Denní studium **Střední vzdělávání s vyučním listem a maturitní zkouškou pro absolv. zákl. školy (E+H+M+L0)**

Skupiny oborů	2017		2018		2019		2020		2021		2022	
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
16 Ekologie a ochr. ŽP	317	0,4%	307	0,4%	316	0,4%	375	0,5%	498	0,6%	555	0,6%
18 Informatické obory	3961	5,2%	3950	5,1%	4078	5,1%	4363	5,4%	5035	5,9%	5097	5,4%
21 Hornictví, hutn.a slév.	39	0,1%	36	0,0%	5	0,0%	14	0,0%	26	0,0%	14	0,0%
23 Strojírenství a str.výr.	10966	14,4%	10266	13,4%	9712	12,2%	8995	11,1%	9078	10,6%	10267	10,9%
26 Elektr.,telekom.a VT	5907	7,7%	6363	8,3%	6762	8,5%	7152	8,8%	7487	8,7%	8378	8,9%
28 Tech.chemie a ch.sil.	774	1,0%	745	1,0%	796	1,0%	826	1,0%	764	0,9%	910	1,0%
29 Potravinářství a p.ch.	2653	3,5%	2764	3,6%	2921	3,7%	2903	3,6%	2859	3,3%	3229	3,4%
31 Text.výr.a oděvnictví	217	0,3%	247	0,3%	250	0,3%	285	0,4%	263	0,3%	363	0,4%
32 Kožed.a obuv.-plast	39	0,1%	33	0,0%	15	0,0%	35	0,0%	29	0,0%	15	0,0%
33 Zprac.dřeva a hud.n.	1572	2,1%	1771	2,3%	1811	2,3%	1962	2,4%	2037	2,4%	2248	2,4%
34 Polygrafie a další	830	1,1%	848	1,1%	877	1,1%	896	1,1%	985	1,1%	1075	1,1%
36 Stavebnictví, g.a k.	4114	5,4%	4324	5,6%	4687	5,9%	5126	6,3%	5344	6,2%	5889	6,2%
37 Doprava a spoje	1008	1,3%	975	1,3%	1028	1,3%	1077	1,3%	1212	1,4%	1329	1,4%
39 Spec.a interd.ob.	1253	1,6%	1272	1,7%	1415	1,8%	1516	1,9%	1726	2,0%	1743	1,8%
41 Zemědělství a lesn.	4552	6,0%	4449	5,8%	4663	5,9%	4804	5,9%	5435	6,3%	6115	6,5%
43 Veterinářství a v.p.	633	0,8%	604	0,8%	655	0,8%	641	0,8%	732	0,9%	684	0,7%
53 Zdravotnictví	3889	5,1%	4102	5,3%	4429	5,6%	4561	5,6%	4926	5,7%	5259	5,6%
61 Filozofie, teologie	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
63 Ekonomika a adm.	6567	8,6%	6774	8,8%	6969	8,8%	7315	9,0%	8137	9,5%	8832	9,4%
64 Podnikání v ob.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
65 Gastron.,hotel.a tur.	8442	11,1%	8367	10,9%	8646	10,9%	8254	10,2%	7830	9,1%	9566	10,1%
66 Obchod	2087	2,7%	1996	2,6%	2158	2,7%	2174	2,7%	2249	2,6%	2561	2,7%
68 Právní a veřejn.činn.	2936	3,8%	3037	3,9%	3084	3,9%	3314	4,1%	3625	4,2%	3691	3,9%
69 Osobní a prov.sl.	3615	4,7%	3352	4,4%	3564	4,5%	3527	4,3%	3871	4,5%	3983	4,2%
72 Public.,knihov.a inf.	169	0,2%	163	0,2%	143	0,2%	186	0,2%	185	0,2%	226	0,2%
75 Pedag.,učitel.a soc.p.	2782	3,6%	2892	3,8%	2945	3,7%	3025	3,7%	3487	4,1%	3624	3,8%
78 Obecně odborná př.	3780	5,0%	3847	5,0%	3920	4,9%	4321	5,3%	4680	5,4%	4971	5,3%
82 Umění a užité umění	3180	4,2%	3410	4,4%	3494	4,4%	3505	4,3%	3495	4,1%	3753	4,0%
Celkový součet	76282	100,0%	76894	100,0%	79343	100,0%	81152	100,0%	85995	100,0%	94377	100,0%

V počtech žáků jsou uvedeni i žáci se zdravotním postižením

Nejsou zahrnuti žáci ve studiu při zaměstnání a žáci nástavbového studia

Tab 12: Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků podle skupin oborů vzdělání (stav k 30. 9.)

Denní studium **Střední vzdělávání s maturitní zkouškou - nástavbové studium - L5**

Skupiny oborů	2017		2018		2019		2020		2021		2022	
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
16 Ekologie a ochr. ŽP	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
18 Informatické obory	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
21 Hornictví, hutn.a slév.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
23 Strojírenství a str.výr.	503	9,8%	511	10,5%	505	10,8%	485	9,7%	540	9,6%	468	8,6%
26 Elektr.,telekom.a VT	254	5,0%	279	5,7%	247	5,3%	311	6,2%	332	5,9%	352	6,4%
28 Tech.chemie a ch.sil.	7	0,1%	5	0,1%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
29 Potravinářství a p.ch.	43	0,8%	30	0,6%	38	0,8%	49	1,0%	68	1,2%	70	1,3%
31 Text.výr.a oděvnictví	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
32 Kožed.a obuv.-plast	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
33 Zprac.dřeva a hud.n.	113	2,2%	116	2,4%	87	1,9%	86	1,7%	140	2,5%	102	1,9%
34 Polygrafie a další	22	0,4%	8	0,2%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
36 Stavebnictví, g.a k.	126	2,5%	118	2,4%	69	1,5%	73	1,5%	118	2,1%	93	1,7%
37 Doprava a spoje	20	0,4%	13	0,3%	6	0,1%	18	0,4%	33	0,6%	26	0,5%
39 Spec.a interd.ob.	63	1,2%	76	1,6%	77	1,7%	74	1,5%	114	2,0%	127	2,3%
41 Zemědělství a lesn.	71	1,4%	85	1,8%	67	1,4%	76	1,5%	87	1,5%	104	1,9%
43 Veterinářství a v.p.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
53 Zdravotnictví	45	0,9%	26	0,5%	0	0,0%	22	0,4%	28	0,5%	0	0,0%
61 Filozofie, teologie	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
63 Ekonomika a adm.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
64 Podnikání v ob.	3346	65,5%	3134	64,5%	3160	67,7%	3284	65,8%	3664	64,8%	3567	65,3%
65 Gastron.,hotel.a tur.	282	5,5%	244	5,0%	194	4,2%	194	3,9%	185	3,3%	221	4,0%
66 Obchod	30	0,6%	55	1,1%	35	0,8%	56	1,1%	48	0,8%	72	1,3%
68 Právní a veřejn.činn.	31	0,6%	19	0,4%	38	0,8%	77	1,5%	93	1,6%	81	1,5%
69 Osobní a prov.sl.	115	2,3%	117	2,4%	80	1,7%	73	1,5%	98	1,7%	76	1,4%
72 Public.,knihov.a inf.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
75 Pedag.,učitel.a soc.p.	0	0,0%	0	0,0%	34	0,7%	44	0,9%	51	0,9%	65	1,2%
78 Obecně odborná př.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
82 Umění a užité umění	39	0,8%	21	0,4%	29	0,6%	68	1,4%	55	1,0%	37	0,7%
Celkový součet	5110	100,0%	4857	100,0%	4666	100,0%	4990	100,0%	5654	100,0%	5461	100,0%

Denní studium **Vyšší odborné vzdělávání - N**

Skupiny oborů	2017		2018		2019		2020		2021		2022	
	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%	počet	%
16 Ekologie a ochr. ŽP	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	22	0,3%
18 Informatické obory	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
21 Hornictví, hutn.a slév.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
23 Strojírenství a str.výr.	121	2,1%	92	1,7%	100	1,8%	104	1,8%	110	1,7%	86	1,3%
26 Elektr.,telekom.a VT	245	4,3%	271	5,0%	303	5,4%	303	5,3%	308	4,7%	301	4,6%
28 Tech.chemie a ch.sil.	14	0,2%	8	0,1%	9	0,2%	19	0,3%	16	0,2%	15	0,2%
29 Potravinářství a p.ch.	12	0,2%	22	0,4%	11	0,2%	10	0,2%	12	0,2%	0	0,0%
31 Text.výr.a oděvnictví	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
32 Kožed.a obuv.-plast	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
33 Zprac.dřeva a hud.n.	27	0,5%	24	0,4%	23	0,4%	32	0,6%	22	0,3%	25	0,4%
34 Polygrafie a další	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
36 Stavebnictví, g.a k.	76	1,3%	36	0,7%	27	0,5%	23	0,4%	14	0,2%	22	0,3%
37 Doprava a spoje	72	1,3%	65	1,2%	81	1,4%	69	1,2%	91	1,4%	88	1,4%
39 Spec.a interd.ob.	51	0,9%	24	0,4%	58	1,0%	55	1,0%	45	0,7%	40	0,6%
41 Zemědělství a lesn.	64	1,1%	61	1,1%	67	1,2%	29	0,5%	34	0,5%	6	0,1%
43 Veterinářství a v.p.	0	0,0%	0	0,0%	20	0,4%	29	0,5%	143	2,2%	168	2,6%
53 Zdravotnictví	1414	24,6%	1274	23,7%	1398	25,0%	1396	24,3%	1720	26,4%	1647	25,4%
61 Filozofie, teologie	10	0,2%	10	0,2%	11	0,2%	15	0,3%	5	0,1%	8	0,1%
63 Ekonomika a adm.	506	8,8%	403	7,5%	391	7,0%	432	7,5%	457	7,0%	412	6,4%
64 Podnikání v ob.	233	4,0%	193	3,6%	217	3,9%	202	3,5%	231	3,5%	238	3,7%
65 Gastron.,hotel.a tur.	398	6,9%	373	6,9%	333	5,9%	302	5,3%	320	4,9%	343	5,3%
66 Obchod	25	0,4%	19	0,4%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
68 Právní a veřejn.činn.	340	5,9%	321	6,0%	347	6,2%	333	5,8%	355	5,4%	335	5,2%
69 Osobní a prov.sl.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
72 Public.,knihov.a inf.	167	2,9%	176	3,3%	83	1,5%	116	2,0%	105	1,6%	55	0,8%
74 Těles.kult.,tělov.,sport	11	0,2%	9	0,2%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
75 Pedag.,učitel.a soc.p.	963	16,7%	936	17,4%	1008	18,0%	1131	19,7%	1389	21,3%	1461	22,5%
78 Obecně odborná př.	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
82 Umění a užité umění	1008	17,5%	1051	19,6%	1113	19,9%	1151	20,0%	1141	17,5%	1214	18,7%
Celkový součet	5757	100,0%	5368	100,0%	5600	100,0%	5751	100,0%	6518	100,0%	6486	100,0%

Ve vyšším odborném vzdělávání jsou zahrnuti i žáci vyššího odborného vzdělávání v konzervatoři

Nejsou zahrnuti žáci ve studiu při zaměstnání

Obr. 7: Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků oborů poskytujících střední vzdělání s výučním listem – H + E

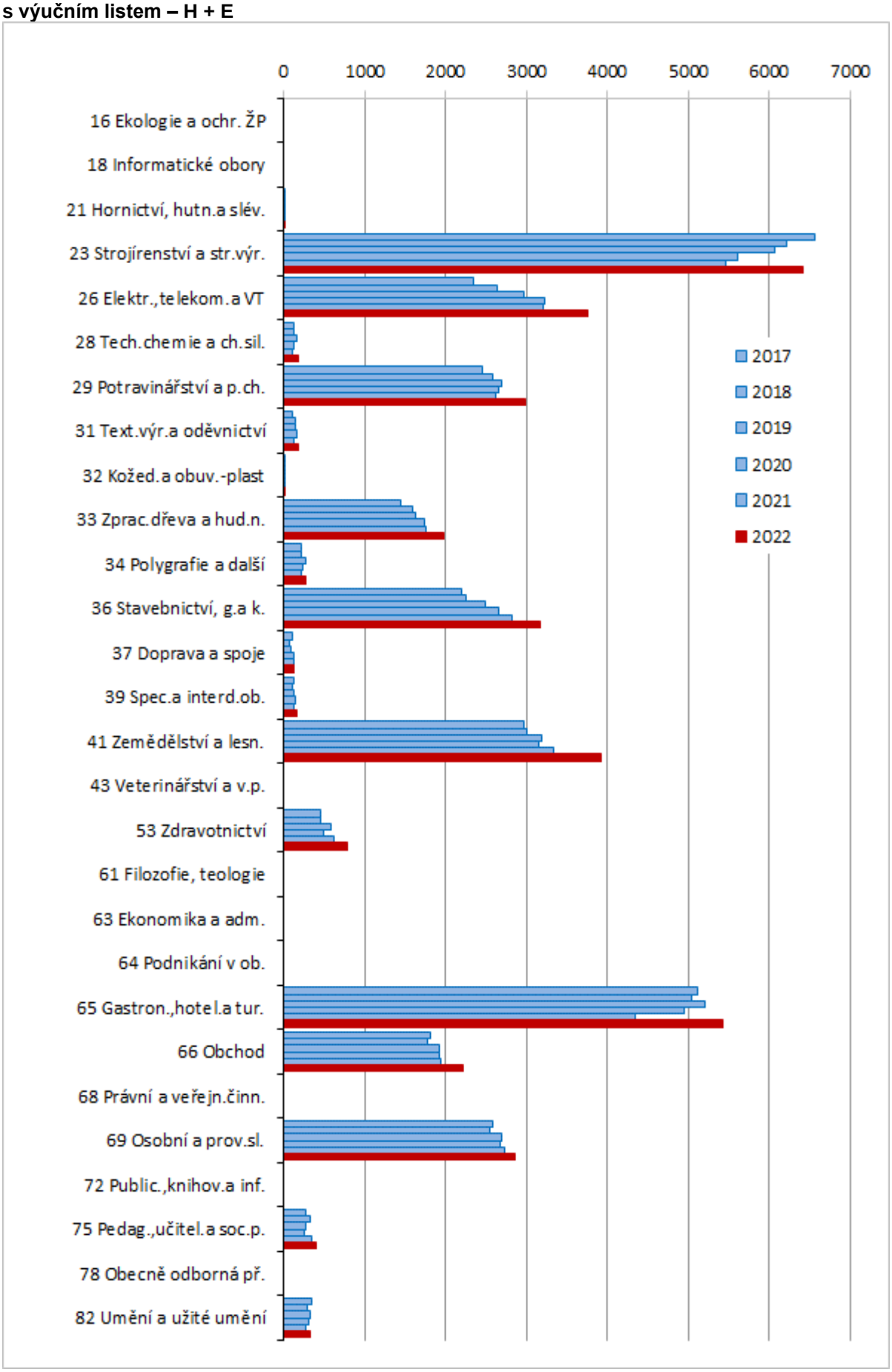

Obr. 8: Podíly žáků nově přijatých do 1. ročníků oborů poskytujících střední vzdělání s výučním listem – H + E

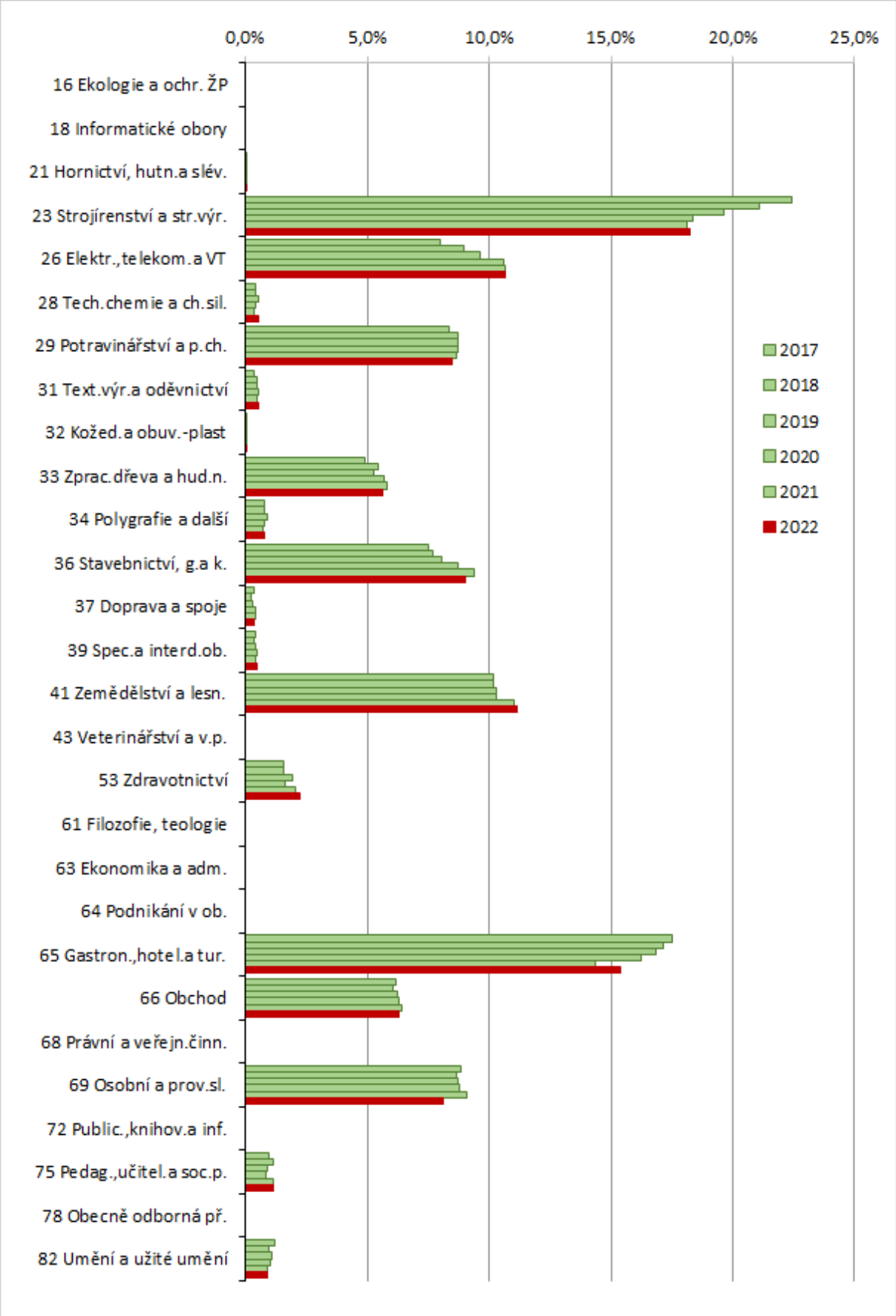

Obr. 9: Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků oborů poskytujících střední odborné vzdělání s maturitní zkouškou – M

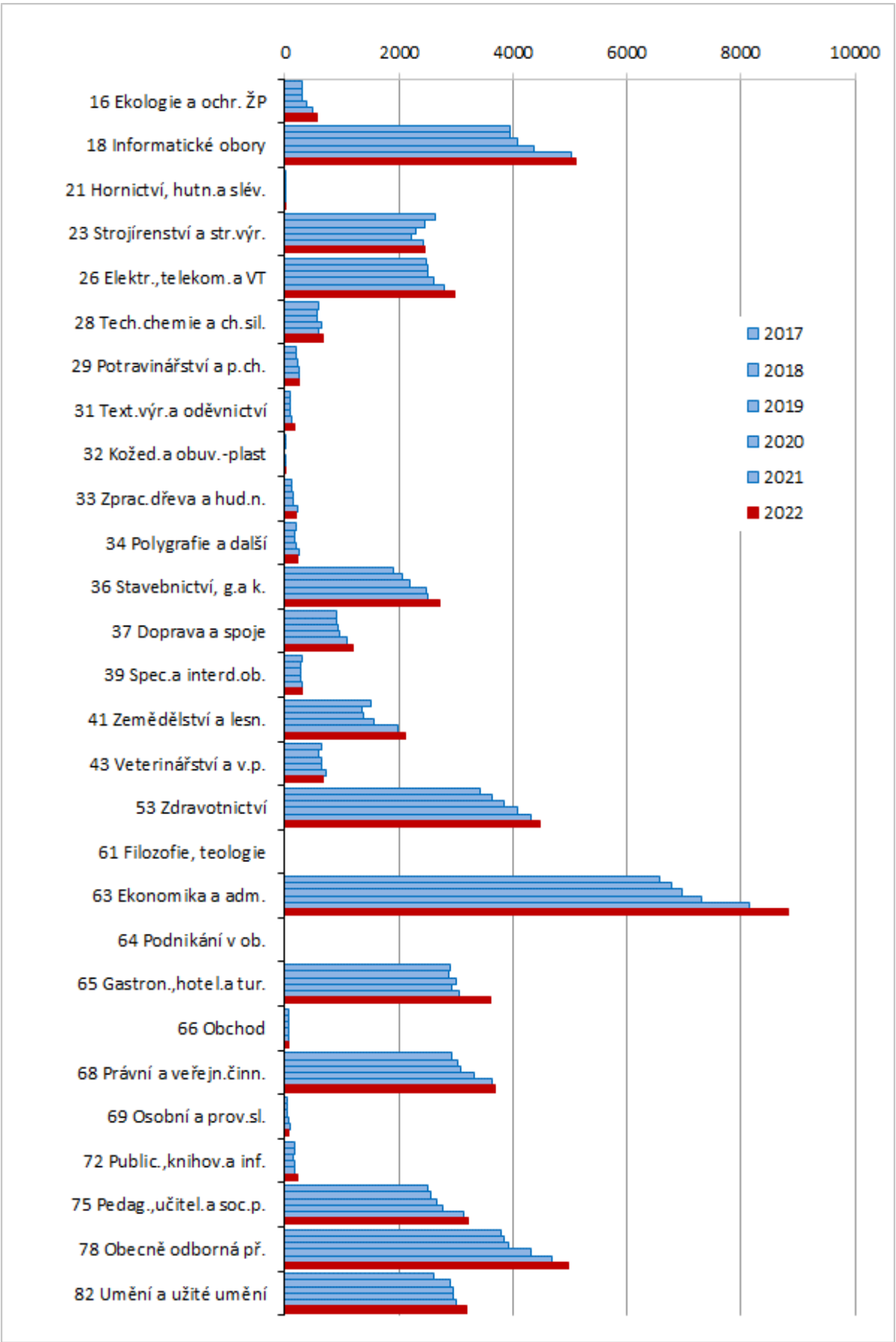

Obr. 10: Podíly žáků nově přijatých do 1. ročníků oborů poskytujících střední odborné vzdělání s maturitní zkouškou – M

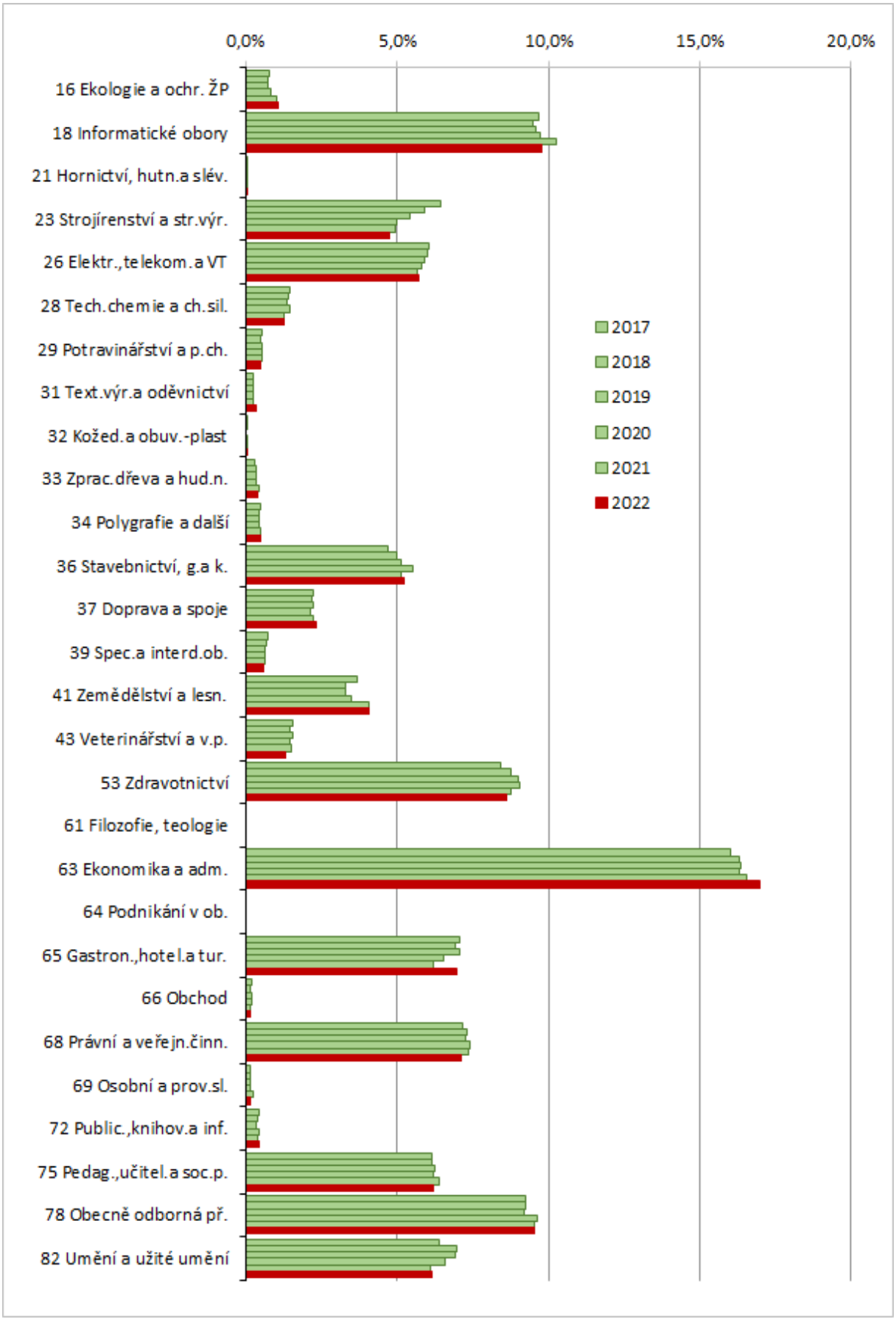

Obr. 11 Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků oborů poskytujících střední odborné vzdělání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem – L0

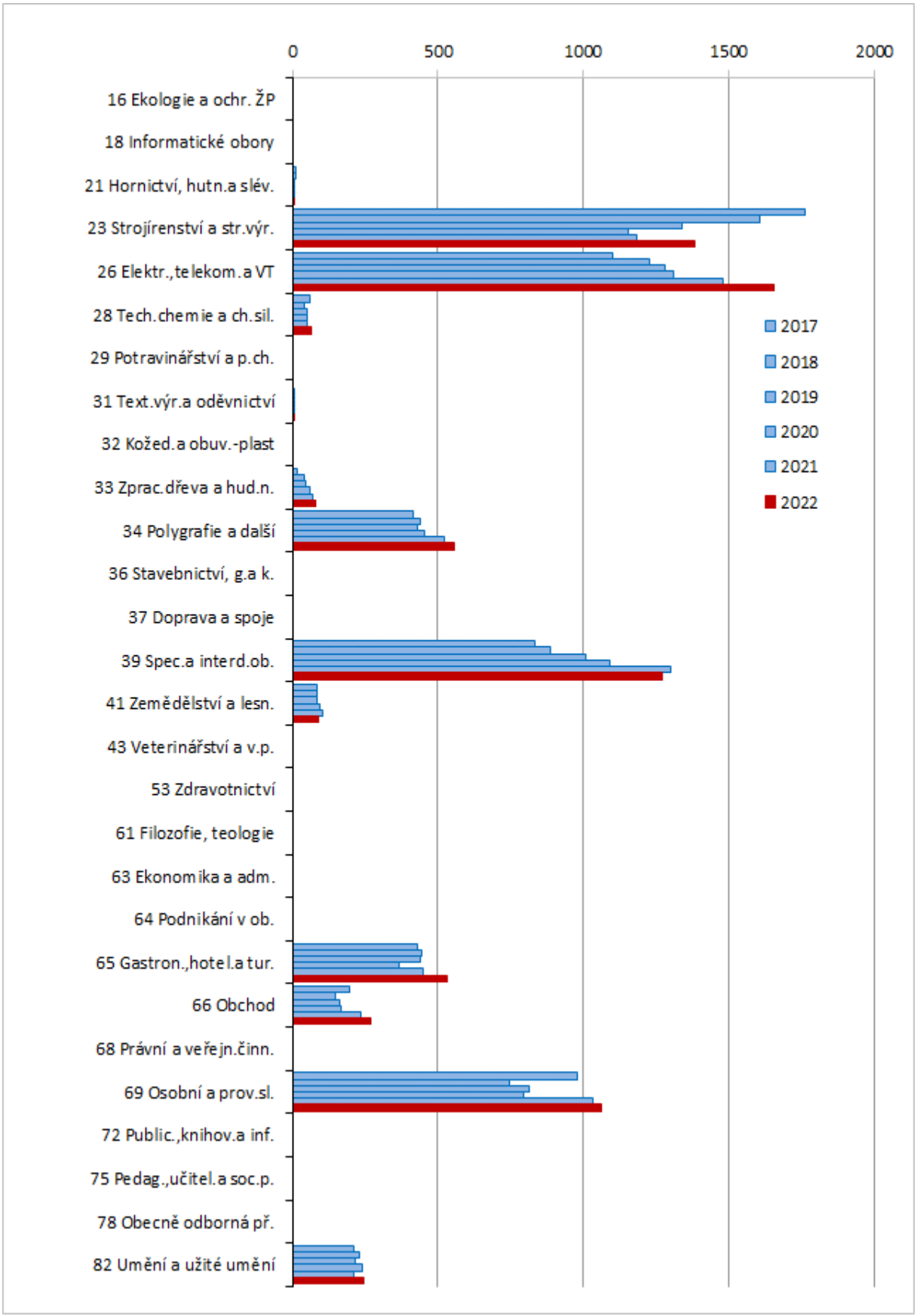

Obr. 12: Podíly žáků nově přijatých do 1. ročníků oborů poskytujících střední odborné vzdělání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem – L0

Obr. 13: Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků oborů poskytujících střední vzdělání s výučním listem nebo maturitní zkouškou – E + H + M + L0 (mimo nástavbové a zkrácené studium)

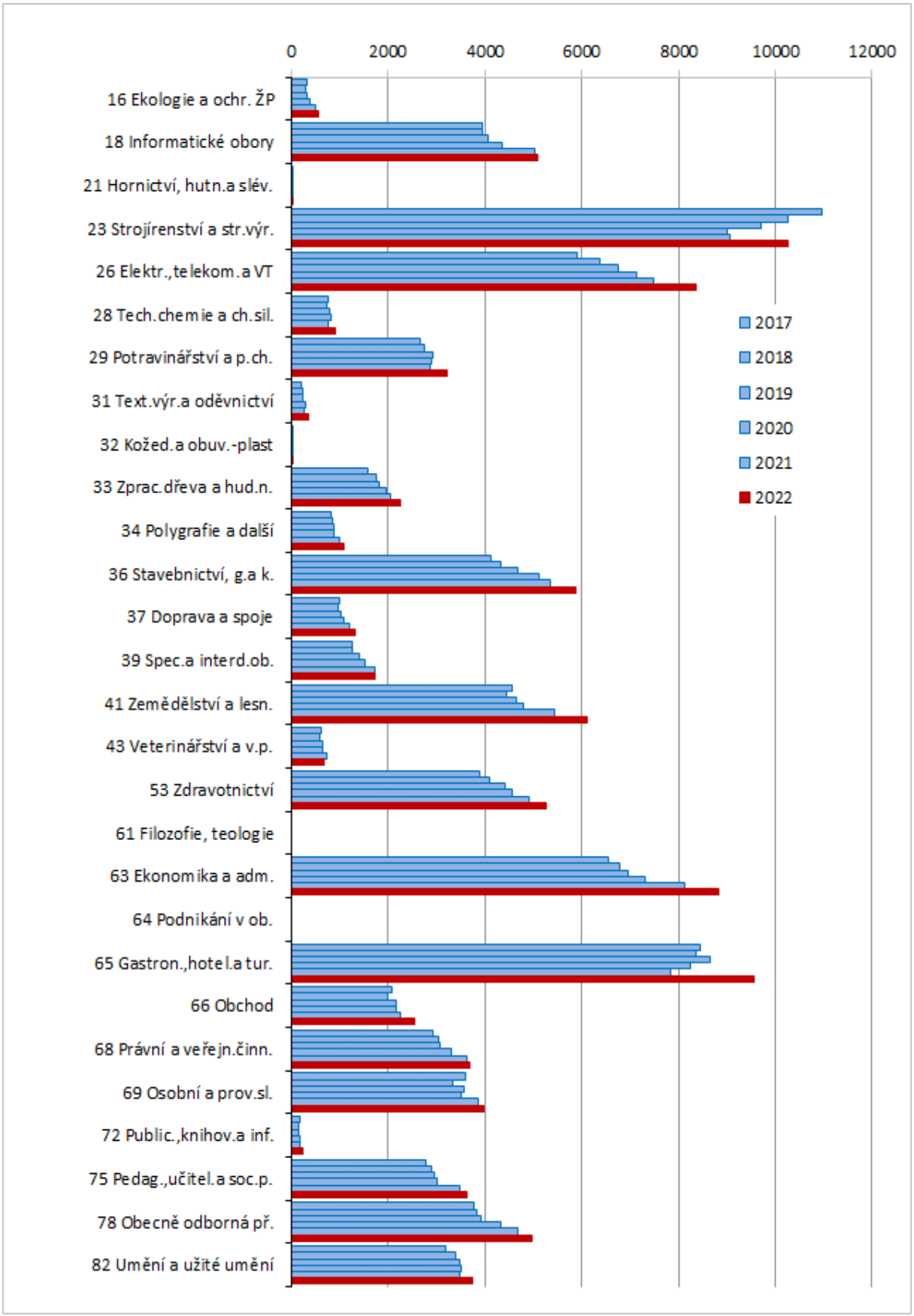

Obr. 14: Podíly žáků nově přijatých do 1. ročníků oborů poskytujících střední vzdělání s výučním listem nebo maturitní zkouškou – E + H + M + L0 (mimo nástavbové a zkrácené studium)

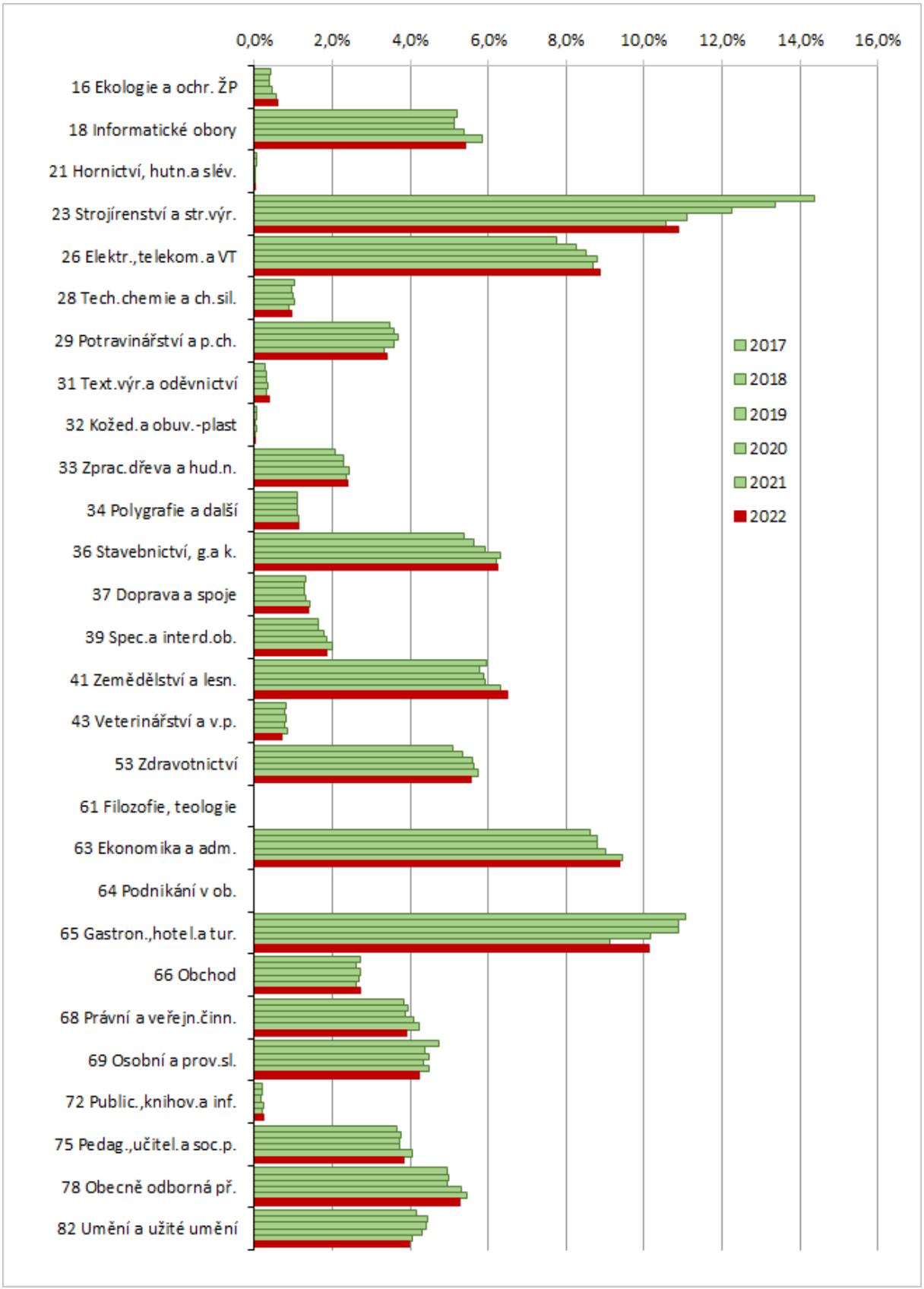

Obr. 15: Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků oborů poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou – nástavbové studium – L5

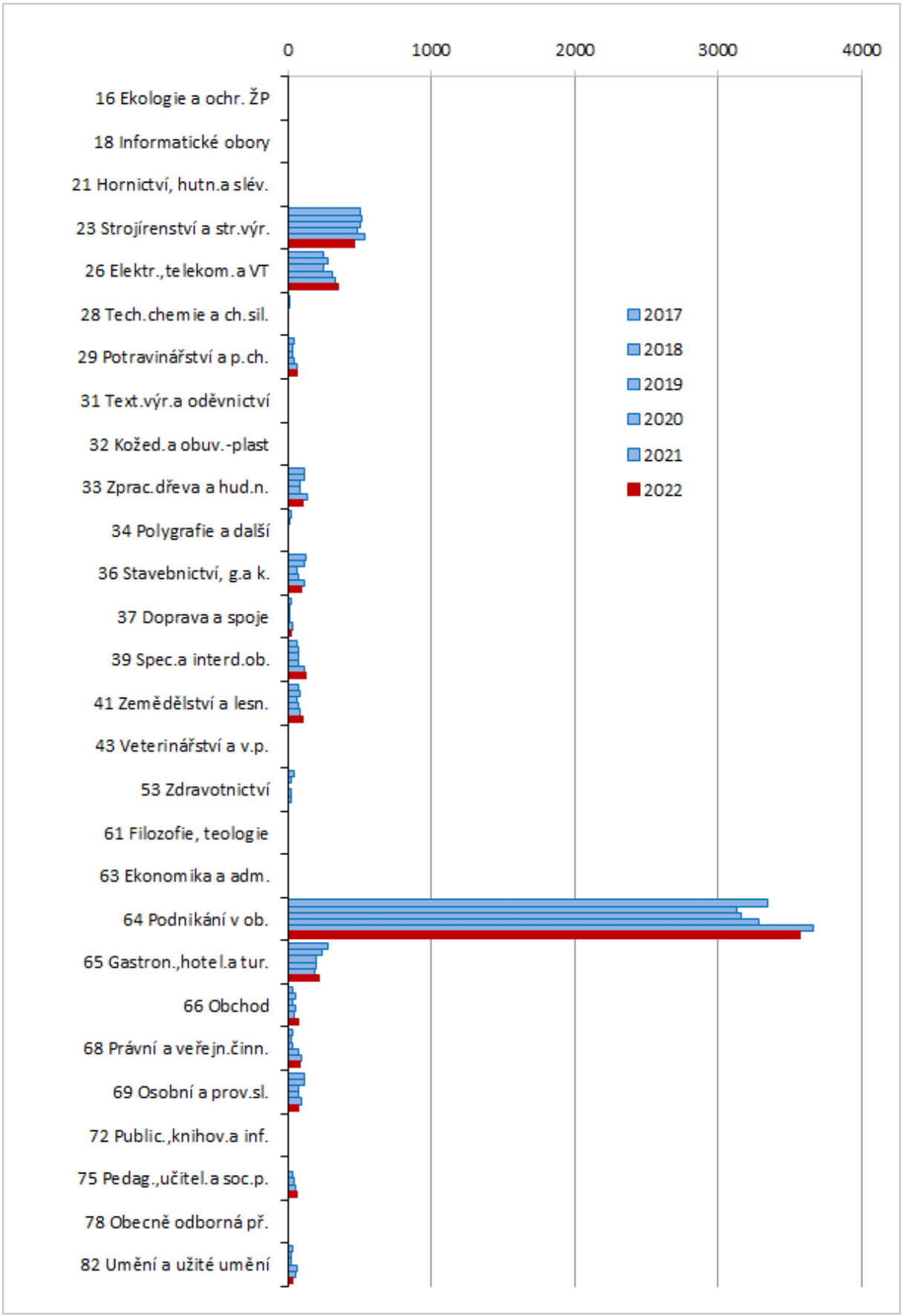

Obr. 16: Podíly žáků nově přijatých do 1. ročníků oborů poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou – nástavbové studium – L5

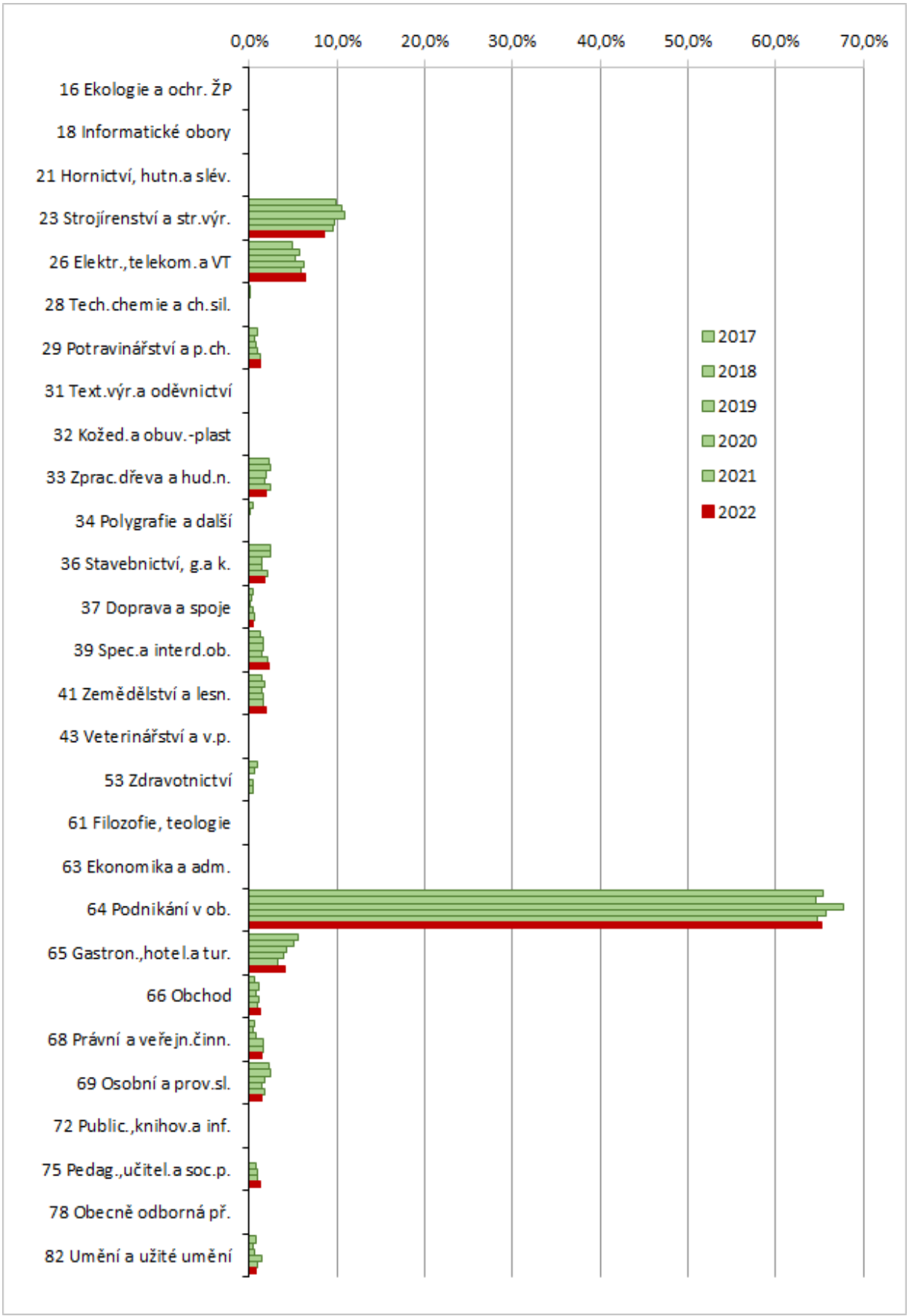

Obr. 17: Počty žáků nově přijatých do 1. ročníků oborů poskytujících vyšší odborné vzdělání – N

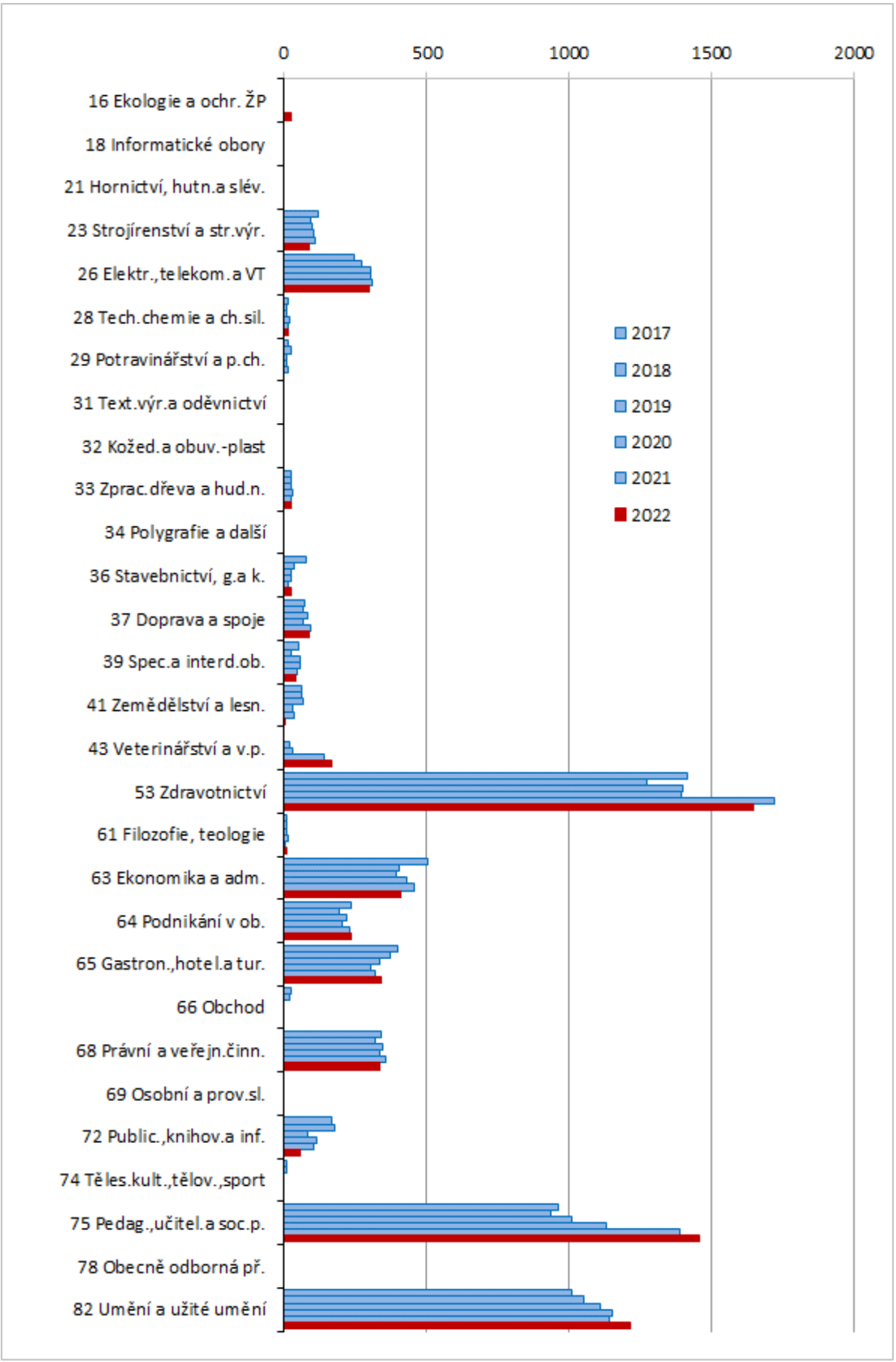

Obr. 18: Podíly žáků nově přijatých do 1. ročníků oborů poskytujících vyšší odborné vzdělání – N

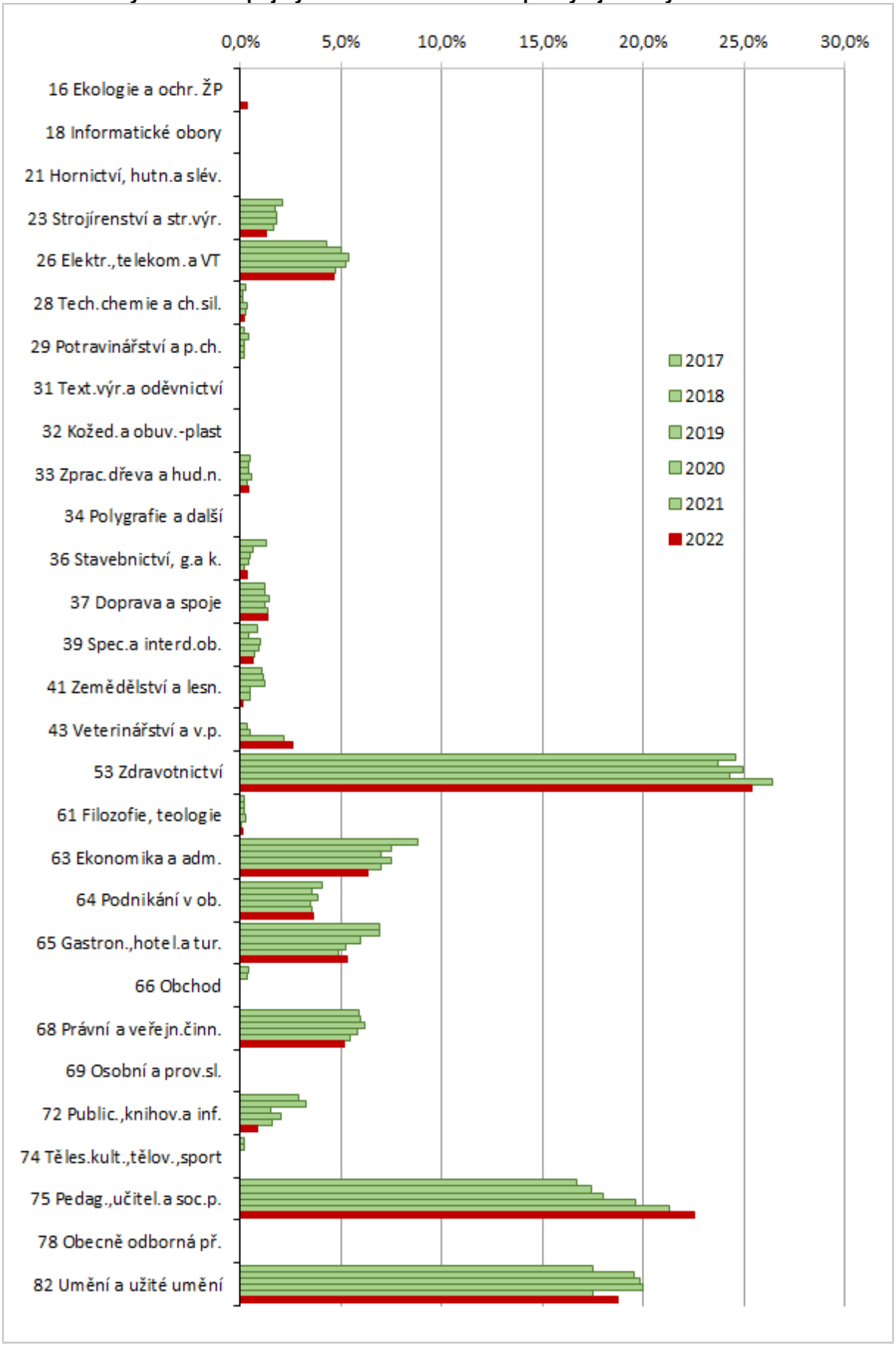

5. Podíly nově přijatých do středního odborného vzdělávání a jejich vývoj v zemích EU

Vývoj vzdělanostní struktury v zemích EU nelze porovnávat v podrobnostech jako v předchozích kapitolách pro ČR, protože vzdělávací systémy jednotlivých zemí jsou různé, a tak nelze ani získat srovnatelná data. Několik zajímavých srovnání je však možné na základě dostupných dat vytvořit a tomu je věnována tato kapitola.

5.1 Stav a vývoj podílů nově přijatých do odborného vzdělávání

Jedno ze základních srovnání umožňují podíly nově přijatých žáků do středního vzdělávání podle charakteru přípravy – tedy v rozčlenění na všeobecné a odborné vzdělávání. Odborné vzdělávání je zaměřeno na přípravu pro uplatnění v určitých profesích; všeobecné vzdělávání pro uplatnění v konkrétních profesích nepřipravuje, ale poskytuje vzdělanostní základ, obvykle pro pokračování ve vzdělávání. V našich podmínkách do všeobecného vzdělávání zahrnujeme gymnaziální vzdělávání a vzdělávání v oborech lycea, vše ostatní představuje vzdělávání odborné.

V následujícím srovnávání vycházíme z porovnávání podílu odborného vzdělávání v zemích EU a jeho vývoje v letech 2015 až 2020. Názorný přehled nám poskytuje graf na obr. 19, kde je uveden **podíl nově přijatých do odborného vzdělávání v zemích EU v roce 2020 a v roce 2015,** což umožňuje sledovat i vývoj tohoto podílu.

První sloupec udává hodnotu pro celou EU (27 zemí) – podíl žáků vstupujících do odborného vzdělávání na středoškolské úrovni se blíží 50 % (47,0 %), přitom došlo v průběhu pěti let ke zřetelnému nárůstu (o 1,6 p.b.). V další části grafu jsou hodnoty pro jednotlivé země – je zřejmé, že podíly i vývoj nově přijatých do odborného vzdělávání jsou značně rozdílné. Z grafu, kde jsou uvedeny pouze pro nás zajímavější země, je patrné, že obecně jde o hodnoty mezi 65 % a 30 %, pouze čtyři země tyto hranice překračují, k výraznějším změnám došlo jen v některých zemích.

Obr. 19: Vývoj podílů nově přijatých do odborného vzdělávání v zemích EU

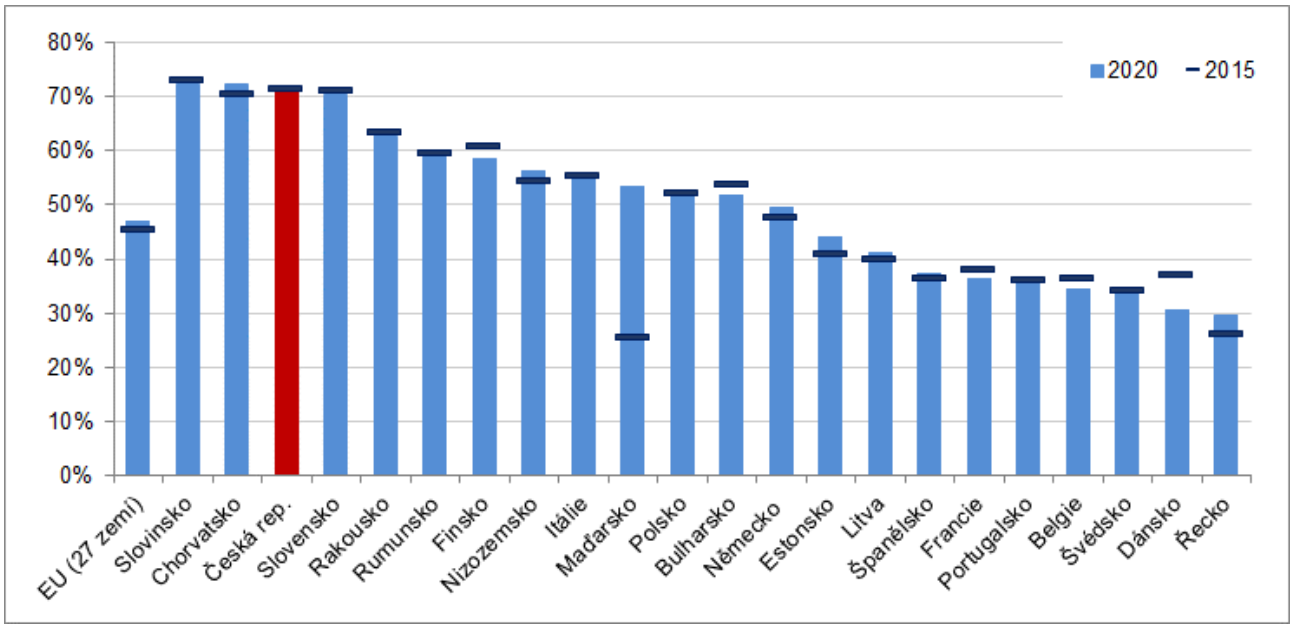

Zdroj: Eurostat

Nejvyšší podíl nově přijatých do odborného vzdělávání, mírně přesahující 70 %, vykazují Slovinsko – 72,3 %, Chorvatsko – 72,2 %, Česká republika – 72,0 % a Slovensko – 70,3 %. V této skupině se uvedený podíl znatelně navýšil v Chorvatsku (1,7 p.b.), k poklesu došlo na Slovensku (-0,7 p.b.) a Slovinsku (-0,6 p.b.).

Další skupinu tvoří země s podílem přijatých do odborného vzdělávání mezi 65 % a 50 %. Jedná se o Rakousko – 62,7 %, Rumunsko – 58,9 %, Finsko – 58,6 %, Nizozemsko – 56,1 %, Itálii – 55,8 %, Maďarsko – 53,4 %, Polsko – 52,6 %, Bulharsko – 51,6 % a Německo – 49,5 %. V této skupině došlo k výraznému nárůstu podílu v Maďarsku (o 28 p.b.), tedy na více než dvojnásobek, jde však o administrativní změnu v začlenění pětiletých technických programů. Nárůst podílu přijatých do

technických oborů vykázalo i Německo (1,8 p.b.) a Nizozemsko (1,6 p.b.). Pokles byl zaznamenán u Bulharska (-2,0 p.b.) a Finska (-2,0 p.b.).

Poslední skupinu tvoří země s podílem přijatých do odborného vzdělávání mezi 45 % a 34 %. Jsou to Estonsko – 44,2 %, Litva – 41,2 %, Španělsko – 37,2 %, Francie – 36,5 %, Portugalsko – 36,2 %, Belgie – 34,5 % a Švédsko – 34,2 %. V této skupině došlo k nárůstu podílu přijatých v Estonsku (3,4 p.b.), a naopak k výraznějším poklesům v Belgii (-1,8 p.b.) a Francii (-1,6 p.b.).

Nejnižší podíly přijatých do odborného vzdělávání jsou pak v Dánsku – 30,7 % (s výrazným poklesem o 6,4 % proti roku 2015) a v Řecku – 29,7 % (zde přitom došlo k nárůstu o 3,5 p.b.), výraznou odlišnost vykazují země, které v grafu neuvádíme – Kypr a Litva s velmi malým podílem přijatých do odborného vzdělávání.

5.2 Podíly nově přijatých do odborného vzdělávání v hlavních třídách ISCED – porovnání průměru EU a podílu v ČR

Vzdělanostní struktury v zemích EU sice nelze porovnávat v podrobnostech našich kategorií a skupin oborů vzdělání, určitou možnost poskytuje využití klasifikace ISCED. Data jsou však k dispozici pouze na úrovni hlavních tříd a bez rozlišení učební a maturitní úrovně.

Nejvýraznější rozdíl mezi zastoupením nově přijatých v Česku a v průměru EU je ve třídě **Technika, výroba a stavebnictví,** kde rozdíl činí 7,2 p. b., což je více než 20 %. Ukazuje to na stále vysoký podíl průmyslové produkce v naší ekonomice. Svůj vliv má i skutečnost, že na rozdíl od jiných zemí tvoří většinu studentů přijímaných do technických oborů vysokých škol absolventi technických oborů středních škol, zatímco absolventi gymnázií preferují vstup do oborů humanitních, lékařských a právních, dále pak volí programy ekonomické a učitelské. Lze však konstatovat, že uvedený rozdíl se v posledních pěti letech výrazně zmenšil, a to jak poklesem podílu přijatých v ČR, tak nárůstem v průměru EU.

Obr. 20: Podíly nově přijatých do odborného vzdělávání v zemích EU a v ČR podle hlavních tříd ISCED (2020)

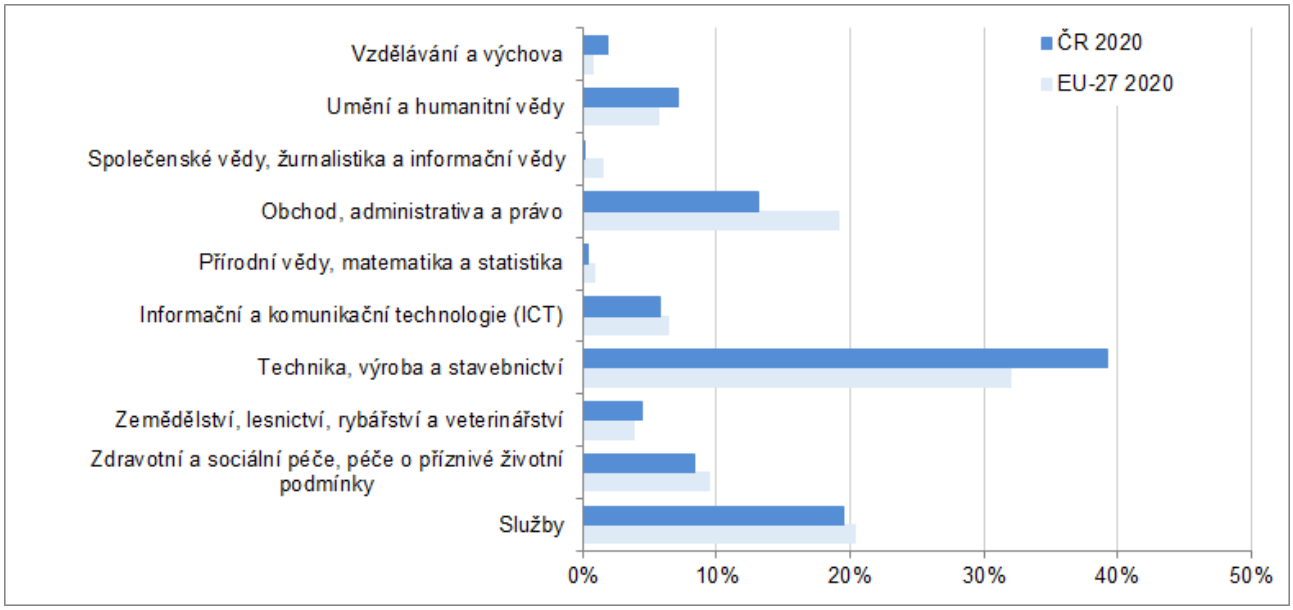

Zdroj: Eurostat

Podíly přijatých do oborů třídy **Vzdělávání a výchova** jsou nízké obecně. Tato příprava probíhá převážně na úrovni terciárního vzdělávání a u nás zahrnuje pouze obory připravující pro předškolní a mimoškolní pedagogiku a sociální činnosti.

Třída **Umění a humanitní vědy** v oblasti středního vzdělávání zahrnuje prakticky pouze umělecké obory, protože humanitní vzdělávání, vč. jazykového, je u nás i v ostatních zemích záležitostí terciárního vzdělávání. Podíl přijatých v ČR dosahuje 7,1 % a převyšuje o 1,4 p. b. podíl EU.

Třídy **Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy** a **Přírodní vědy, matematika a statistika** jsou v ČR na středoškolské úrovni zastoupeny jen nepatrně. Již ze slova „vědy“ vyplývá terciární úroveň vzdělávání. V ostatních zemích EU se objevuje o něco větší zastoupení přijatých žáků, a to do programů z oblasti neživé přírody, životního prostředí a matematiky.

Další třídou s výrazným podílem nově přijatých je **Obchod, administrativa a právo.** Jsou zde zahrnuty poměrně nesourodé obory, zatímco v oblasti administrativních a obchodních činností mají středoškoláci výrazné zastoupení (u nás skupiny Ekonomika a administrativa a Obchod), oblast Práva je výhradní doménou terciárního vzdělávání, převážně magisterského. Průměr EU je 19,1 % a je výrazně vyšší (o 6 p. b.) než u nás, i když je u nás zastoupení této oblasti často považováno za zbytečně vysoké.

Významnou třídou je **Informační a komunikační technologie (ICT),** její celkový podíl v EU není vysoký (6,4 %), což souvisí s tím, že nemá žádný podíl v učňovské oblasti, a naopak výrazný v terciárním vzdělávání, které zde ovšem zahrnuto není. Podíl nově přijatých v EU je větší než v ČR o 0,6 p. b. Je zřejmé, že ČR poněkud zaostává v nárůstu nově přijímaných, zatímco v EU byl nárůst 1,3 p. b., v ČR ve stejném období pouze 0,2 p. b.

Zajímavé je porovnání průměru EU a hodnoty ČR ve třídě **Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství**. I když se rozhodně nepovažujeme za zemi se zemědělským charakterem, je podíl počtu přijatých u nás (4,4 %) výrazně vyšší než průměr zemí EU (3,8 %). To souvisí s úrovní vzdělání, tedy s tím, že v mnoha zemích nemají pracovníci v zemědělství ani střední úroveň vzdělání.

V podílu přijatých do středního vzdělávání se ve třídě **Zdravotní a sociální péče, péče o životní podmínky** stále ještě nedosahujeme průměru EU – hodnota 8,4 % v ČR je o 1,1 p. b. nižší, než je průměr EU. Příznivé je, že v průběhu pěti let narostl v ČR podíl přijatých do této třídy o 1,6 p. b. Určitou roli má rovněž skutečnost, že ve vyspělých zemích EU jsou vyšší počty přijatých v oblasti sociální péče a péče o životní podmínky.

Druhou z hlediska velikosti podílu přijatých do středního vzdělávání je hlavní třída **Služby.** Podíl v ČR je mírně nižší než její podíl v EU, což je zřejmě dáno poklesem nově přijatých v ČR v průběhu pěti let o 0,8 p. b.

Tab. 13: Podíly nově přijatých do odborného vzdělávání v zemích EU a v ČR podle hlavních tříd ISCED (2016 a 2020)

Třída	Název	EU-27		EU vývoj	ČR		ČR vývoj
		2016	2020	2016-20	2016	2020	2016-20
1	Vzdělávání a výchova	0,5%	0,8%	*0,4 p.b.*	1,9%	1,9%	*0,0 p.b.*
2	Umění a humanitní vědy	4,5%	5,7%	*1,2 p.b.*	5,7%	7,1%	*1,4 p.b.*
3	Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy	1,2%	1,5%	*0,2 p.b.*	0,3%	0,2%	*-0,1 p.b.*
4	Obchod, administrativa a právo	21,4%	19,1%	*-2,3 p.b.*	13,8%	13,1%	*-0,7 p.b.*
5	Přírodní vědy, matematika a statistika	0,9%	0,8%	*0,0 p.b.*	0,0%	0,4%	*0,4 p.b.*
6	Informační a komunikační technologie (ICT)	5,1%	6,4%	*1,3 p.b.*	5,6%	5,8%	*0,2 p.b.*
7	Technika, výroba a stavebnictví	32,7%	32,0%	*-0,7 p.b.*	40,8%	39,3%	*-1,5 p.b.*
8	Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství	4,2%	3,8%	*-0,4 p.b.*	4,8%	4,4%	*-0,5 p.b.*
9	Zdravotní a sociální péče, péče o život. podmínky	9,7%	9,5%	*-0,2 p.b.*	6,8%	8,4%	*1,6 p.b.*
10	Služby	19,8%	20,4%	*0,5 p.b.*	20,3%	19,5%	*-0,8 p.b.*

Zdroj: Eurostat, vlastní propočty

6. Podíly absolventů odborného vzdělávání v zemích EU v třídění dle hlavních tříd ISCED

Porovnání hodnot nově přijatých v ČR s průměrem EU uvedené v předchozí kapitole neposkytuje dostatečné porovnání se zeměmi, které mají podobný hospodářský profil jako my. V této kapitole proto přinášíme podrobnější obrázek o podílech, pro změnu však absolventů, ve vybraných zemích EU.

V údajích jsou uváděni absolventi v roce 2020 na úrovni vyššího sekundárního vzdělání, tedy našich učebních a maturitních oborů. Podíly jsou stanoveny pouze v rámci absolventů odborného vzdělávání čili umožňují pouze posoudit, jaká pozornost je v každé zemi věnována jednotlivým oblastem (hlavním třídám).

V dalším textu uvádíme jen třídy, ve kterých jsou vyšší podíly absolventů, v nejvýraznější třídě 07 Technika, výroba a stavebnictví bude zobrazeno i podrobnější členění. Nejsou zde tedy třídy 01 Vzdělávání a výchova, 02 Umění a humanitní vědy, 03 Společenské vědy, žurnalistika a informační vědy a 05 Přírodní vědy, matematika a statistika, kde je podíl absolventů středního vzdělávání malý, protože příprava probíhá převážně v terciárním vzdělávání.

Třída: 07 Technika, výroba a stavebnictví

Absolventi oborů této třídy mají ve většině zemí největší podíl, z grafu na obr. 21 je zřejmé, že ve většině zemí se jejich podíl pohybuje kolem hodnoty 40 %.

Nejvyšší podíl přesahující 50 % vykazují Maďarsko (53,2 %) a Estonsko (51,0 %), v dalších zemích počínaje Švédskem tento podíl pomalu klesá k hodnotě kolem 40 %, tuto skupinu uzavírá Polsko s hodnotou 39,0 %. Do této skupiny patří i Česká republika, kde podíl absolventů této skupiny má hodnotu 39,7 %, zatímco na Slovensku (40,2 %) nepatrně přesahuje 40 %.

Skupinu s podílem přesahujícím 35 % tvoří Bulharsko, Řecko, Dánsko, Francie a Německo. Další zemí s podílem převyšujícím hodnotu průměru všech zemí EU 27 (32,7 %) je ještě Rakousko.

Další uvedené země již představují ekonomiky, které nejsou založeny na průmyslovém zázemí, jsou to Finsko, Nizozemsko, Portugalsko a Španělsko, kde je podíl absolventů této třídy nízký.

Třída Technika, výroba a stavebnictví je velmi rozsáhlá z hlediska zahrnutých profesí, zejména v porovnání se soustavou oborů v České republice. I když nemůžeme použít tak podrobnou úroveň členění, jako u nás, následující obrázky 22 až 24 uvádějí na základě podtříd ISCED v této hlavní třídě rozdělení o něco podrobnější.

Obr. 21: Podíly absolventů do odborného vzdělávání v zemích EU (2020)
Třída: 07 Technika, výroba a stavebnictví

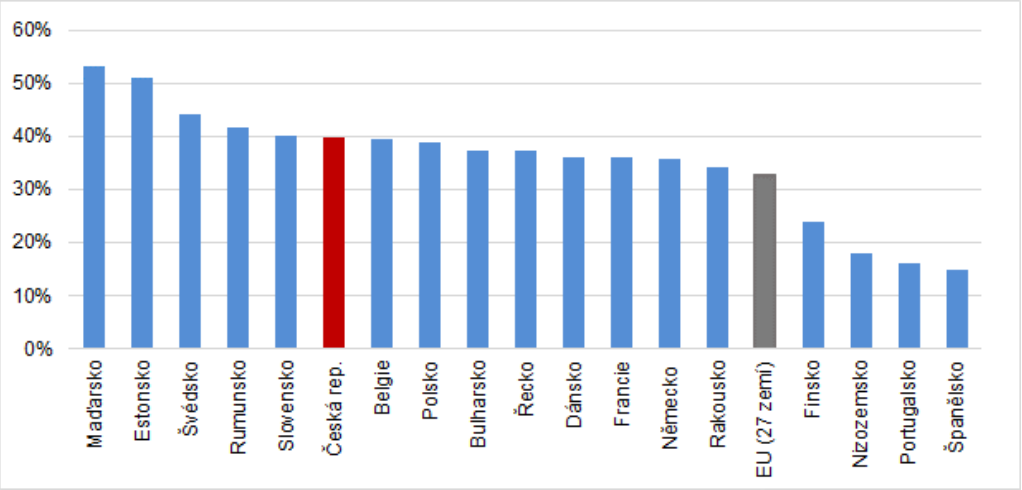

Obr. 22: Podíly absolventů do odborného vzdělávání v zemích EU (2020) – podtřída Inženýrství a strojírenství

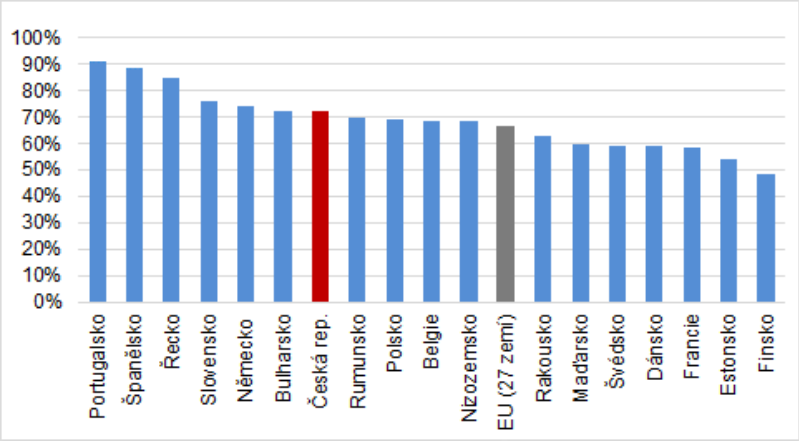

Podtřída Inženýrství a strojírenství zahrnuje strojírenské, elektrotechnické a chemické obory. První tři země mají jednak poměrně nízký podíl celku odborného vzdělávání a jednak při-pravují hlavně pro oblast strojírenství. Nadprůměrný podíl mají i Slovensko, Německo, Bulharsko, Česká republi-ka, Rumunsko, Polsko, Belgie a Nizozemsko. Orientace na přípravu pro strojírenství je vysoká i v ostatních zemích.

Obr. 23: Podíly absolventů do odborného vzdělávání v zemích EU (2020) – podtřída Výroba a zpracování

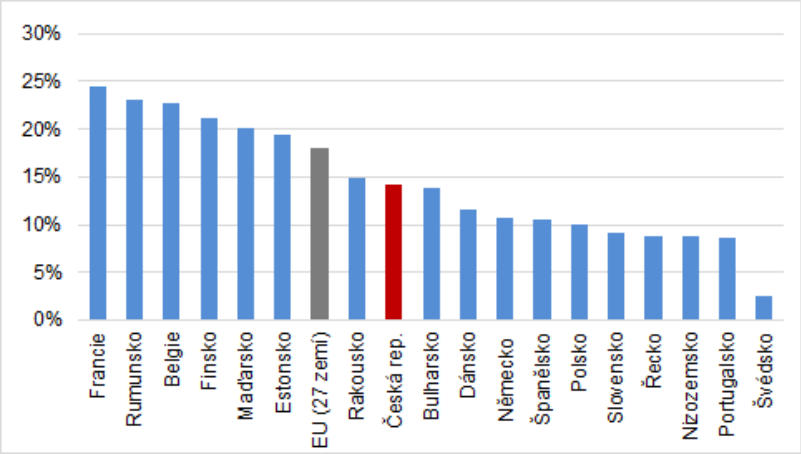

Tato podtřída zahrnuje obory zpracování potravin, materiálů (sklo, papír, plasty a dřevo), textilních výrobků (oděvy, obuv a kožené výrobky) a těžby surovin. Nejvyšších hodnot podílu přijatých dosahují Francie, Rumunsko a Belgie, poměrně vysoký je i podíl průměru EU. Česká republika s podílem 14,1 % tvoří s Rakouskem předěl mezi vysokými a nízkými hodnotami podílů přijatých do oborů této třídy.

Obr. 24: Podíly absolventů do odborného vzdělávání v zemích EU (2020) – podtřída Architektura a stavebnictví

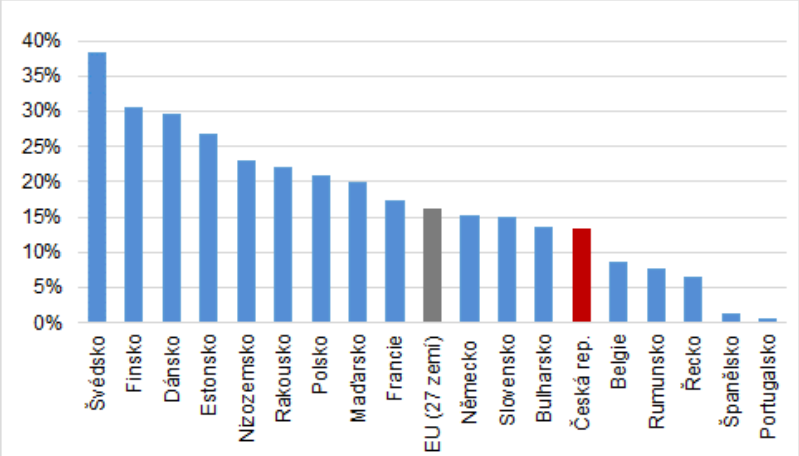

Poslední podtřída v této oblasti zahrnuje středoškolskou přípravu pro stavebnictví (architektura je záležitostí terciárního vzdělávání). Zde je výrazně zastoupeno Švédsko, následně pak Finsko a Dánsko. Podíl České republiky je poměrně malý, což souvisí i s problémy získávání žáků do stavebních oborů. I zde je nutno brát u zemí s malým podílem středo-školské přípravy v úvahu větší podíl nekvalifikovaných v odpovídajících profesích trhu práce.

Třída: 06 Informační a komunikační technologie (ICT)

Obory v této třídě jsou velice důležité pro přípravu nových pracovníků pro uplatnění digitálních technologií ve společnosti. Uváděná data však nejsou příliš přesvědčivá a vyžadují zamyšlení, protože příliš mnoho zemí vykazuje nulové hodnoty absolventů středního vzdělávání v této oblasti. V tom hrají roli především dvě příčiny, rozhodně to není dáno tím, že by v těchto zemích nebyli odborníci pro tuto oblast připravováni.

První z nich je možnost, že příprava ve střední úrovni neprobíhá v oborech specificky zaměřených na informační technologie, ale je podstatnou součástí oborů jiných. Vždyť i u nás došlo k vytvoření samostatného oboru Informační technologie teprve nedávno, a typicky strojírenský obor Obráběč kovů i nadále poskytuje významný podíl informatiky tím, že je zaměřen převážně na obrábění na číslicově řízených obráběcích strojích.

Druhou příčinou je, že v některých zemích systematická příprava pro tuto oblast probíhá ve vyšších stupních vzdělávání. Je to možné zejména v zemích s velkým podílem všeobecného středního vzdělávání a s velkým podílem studentů přijatých do vzdělávání terciárního. Tuto skutečnost potvrzuje náhled do údajů o podílech přijatých do této třídy ve vyšších úrovních vzdělávání.

Z uvedených důvodů nekomentujeme podrobněji tuto oblast, podíl absolventů v České republice však považujeme v kontextu vysokého podílu žáků procházejících odborným vzděláváním za příliš nízký.

Obr. 25: Podíly absolventů do odborného vzdělávání v zemích EU (2020)
Třída: 06 Informační a komunikační technologie (ICT)

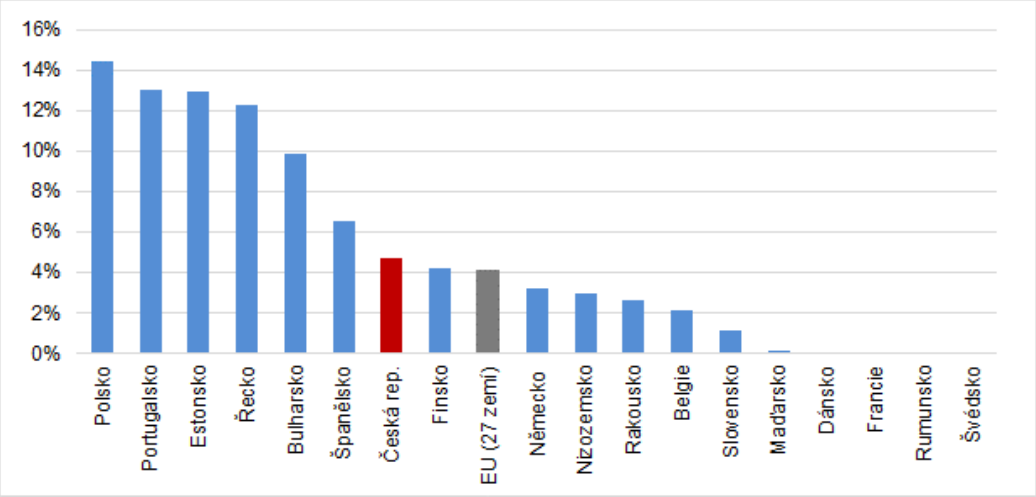

Třída: 04 Obchod, administrativa a právo

Podíly absolventů oborů spadajících do této třídy s druhým největším podílem jsou nejvyšší v Německu (31,8 %) a Rakousku (27,8 %). Kolem 20 % jsou v dalších čtyřech zemích: Dánsku, Francii, Belgii a Finsku, hodnotu 20,6 % má i průměr všech zemí EU.

Obr. 26: Podíly absolventů do odborného vzdělávání v zemích EU (2020)
Třída: 04 Obchod, administrativa a právo

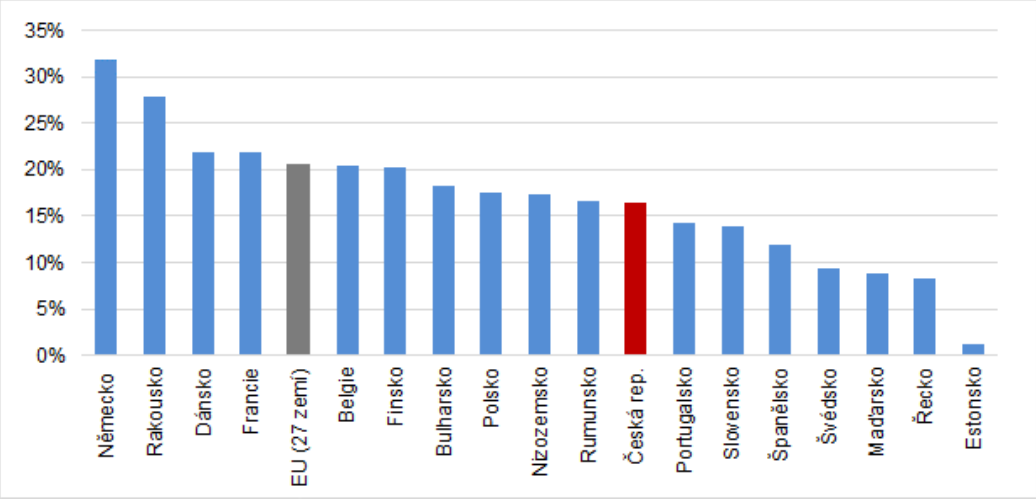

Další skupinu s o něco nižší hladinou podílu od 18 % do 16 % tvoří Bulharsko, Polsko, Nizozemsko, Rumunsko a Česká republika, která je tedy výrazně pod průměrem EU. Nad podílem 10 % jsou ještě

Portugalsko, Slovensko a Španělsko. Výrazně nízký podíl absolventů v těchto oborech pak vykazuje Estonsko.

Třída: 10 Služby

Tato třída zahrnuje přípravu pro velmi rozsáhlou oblast profesí, jsou to služby pro domácnost, kadeřnické a kosmetické služby, gastronomie, hotelnictví, sporty, turismus, ale i hygiena a ochrana zdraví při práci a bezpečnostní služby. Dosahované podíly absolventů do středního vzdělávání jsou poměrně vysoké nejen pro velký rozsah činností, ale i proto, že vzdělání pro odpovídající profese je často zajišťováno pouze na střední úrovni a v některých zemích není ani začleněno, nebo jen minimálně, do vzdělávací nabídky v terciárním vzdělávání.

Obr. 27: Podíly absolventů do odborného vzdělávání v zemích EU (2020)
Třída: 10 Služby

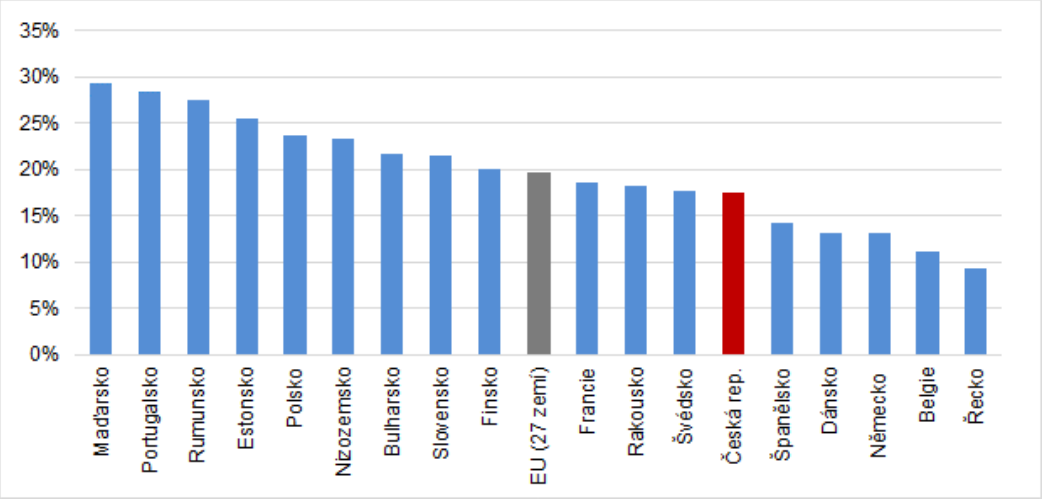

Velikost podílu obvykle souvisí se zaměřením ekonomiky dané země na turismus (Maďarsko, Portugalsko a Rumunsko, ale i některé další země). Země s malým podílem absolventů – Belgie a Řecko – zajišťují větší podíl těchto služeb buď absolventy vyšších úrovní vzdělávání (Belgie), nebo výkonem příslušných profesí ve větší míře s lidmi bez odborné kvalifikace (Řecko).

Třída: 09 Zdravotní a sociální péče, péče o životní podmínky

Podíly absolventů v této třídě jsou dány potřebou zajištění zdravotní a sociální péče o obyvatelstvo země, přitom zde hraje roli rozdělení na podíly věnované zdravotní péči a na podíly věnované sociální péči. Výše podílů jsou v některých zemích rovněž ovlivněny požadavkem, aby zdravotnický personál (zdravotní sestry) získal vyšší než střední odborné vzdělání a jejich vzdělávací cesta pak směřuje přes střední všeobecné vzdělávání.

Obr. 28: Podíly absolventů do odborného vzdělávání v zemích EU (2020)
Třída: 09 Zdravotní a sociální péče, péče o životní podmínky

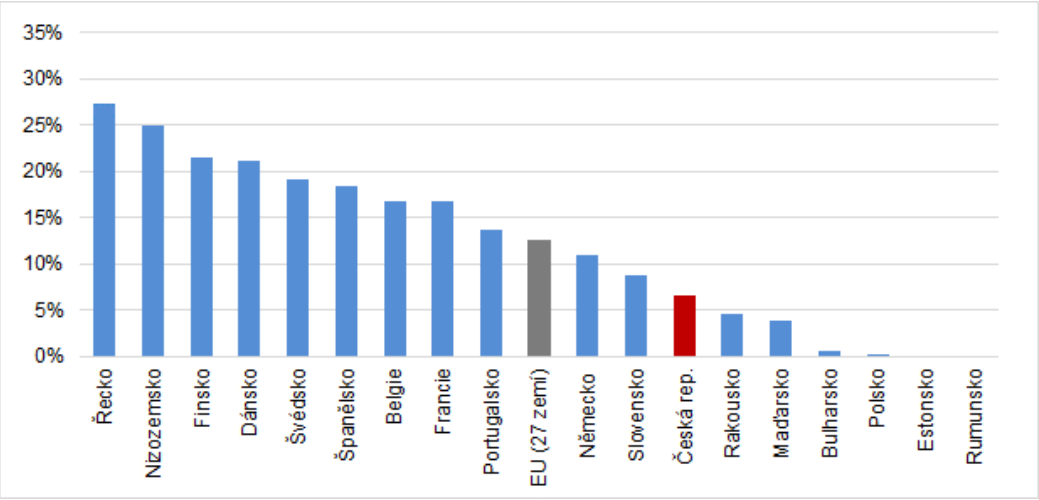

Na první místa se zde dostávají převážně země s malým podílem odborného vzdělávání – Řecko a dále Dánsko, Švédsko, Španělsko a Belgie, ve kterých je příprava zdravotního personálu vydělena samostatně nebo mají jen minimální podíl absolventů středoškolských oborů sociální péče (Belgie, Řecko). Země s nízkými či nulovými podíly zajišťují toto vzdělávání jinak – Bulharsko bakalářským studiem, Polsko a Rumunsko postsekundárním neterciárním vzděláváním. Poměrně malý podíl v ČR je jednak důsledkem velkého podílu žáků absolvujících v celku odborného vzdělávání, jednak je dán rovněž směrováním přípravy pro tuto oblast na VOŠ i bakalářské studium.

Třída: 08 Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství

Podíl absolventů této třídy v České republice je odpovídající jejímu významu i zastoupení, přitom je tu zřejmý také vliv skutečnosti, že i v této oblasti u nás, na rozdíl od mnoha jiných zemí, pracují mladí se středoškolskou kvalifikací. Poněkud překvapivé je postavení Švédska (podíl 9,0 %), což může být ovlivněno i podílem lesnictví a rybářství, a Rakouska (8,1 %), kde se může, podobně jako v ČR projevovat větší podíl středoškolsky vzdělaných lidí v této oblasti. Postavení dalších zemí – Bulharska a Rumunska s podílem přesahujícím 6 % – odpovídá charakteru hospodářství v těchto zemích. Pro Španělsko, Portugalsko, Polsko a Maďarsko, s malým podílem absolventů v této třídě, platí uvedené upozornění na vztah těchto podílů ke vzdělanostní úrovni pracovníků v dané třídě.

Obr. 29: Podíly absolventů do odborného vzdělávání v zemích EU (2020)
Třída: 08 Zemědělství, lesnictví, rybářství a veterinářství

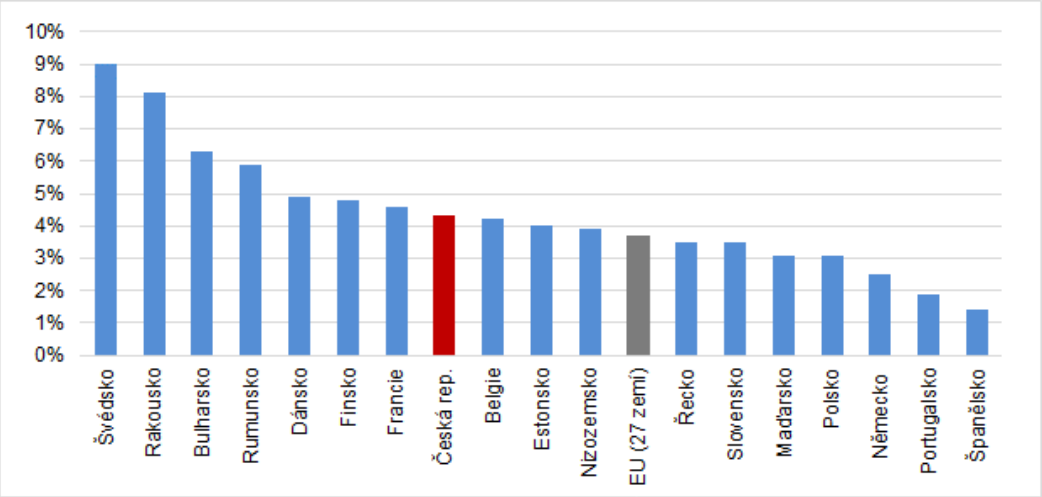

7. Stav a vývoj vzdělanosti v zemích EU

7.1 Podíly obyvatel ve věku 20–24 let s minimálně středoškolským vzděláním

Další informace související se strukturou vzdělanosti a jejím vývojem poskytují **přehled o vývoji podílů mladých lidí, kteří dosáhli minimálně středoškolského vzdělání**. Je-li uvedeno „kteří získali minimálně“, pak jsou tam zahrnuti všichni, kteří absolvovali úspěšně středoškolské vzdělávání, bez ohledu na to, zda pracují, dále studují či jsou nezaměstnaní. Nejsou započteni lidé bez vzdělání, s nedokončeným základním vzděláním, s dokončeným základním vzděláním a absolventi praktické školy. Tento ukazatel poskytuje informace o vzdělávání mladých lidí a je ovlivňován především školskou politikou jednotlivých zemí.

Údaje ukazují, jaký je **podíl obyvatel, kteří mají nezbytnou kvalifikaci**, aby se mohli kvalitně podílet na sociálním a ekonomickém životě. Středního vzdělání je dosahováno v jednotlivých evropských zemích po různě dlouhé délce studia v závislosti na odlišných národních systémech vzdělávání.

Podíl mladých lidí, kteří dosáhli minimálně středoškolského vzdělání (secondary educational attainment), je v zemích EU poměrně vysoký. **V roce 2021 činil 84,7 %** a proti roku 2014, kdy činil 81,9 %, vzrostl o 2,8 p.b.

Pozornost věnujeme mladým lidem, tj. **věkové skupině 20–24 let**, a to zejména porovnání podílů mladých s minimálně středním vzděláním v letech 2014 a 2021. Uvádíme, **kolik procent**

mladých lidí v jednotlivých zemích EU dosáhlo alespoň středního vzdělání v roce 2014 a o kolik se zvýšil tento podíl do roku 2021. Jednotlivé země jsou **seřazeny podle podílu** středoškolsky vzdělaných v roce 2014. Důležité jsou však barevně odlišené přírůstky, z nich je zřejmé, jak velká péče byla věnována vzdělávání v tomto období v jednotlivých zemích. Přitom je vhodné brát v úvahu, že při poměrně vysokých hodnotách podílu středoškolsky vzdělaných už nelze dosahovat vysokého nárůstu, znepokojující je však pokles dosaženého podílu.

Největšího nárůstu dosáhly země s nejnižším podílem středoškoláků v roce 2014, jsou to Portugalsko (nárůst 17,6 p.b.) a Španělsko (nárůst 13,6 p.b.), kde Portugalsko ve výsledku dokonce výrazně překročilo průměr EU a dostalo se v pořadí zemí do první desítky. Dále pak již podstatně nižší nárůst vykazuje Malta (9,0 p.b.), Nizozemsko (8,5 p.b.) a Řecko (7,3 p.b.).

Na druhé straně jsou v grafu **země, kde se podíl osob dosahujících středoškolského vzdělání** ve věkové kategorii 20–24 **snižuje.** Jedná se o šest zemí: Švédsko (-4,0 p.b.), Rakousko (-3,4 p.b.), Kypr (-2,8 p.b.), Slovensko (-1,7 p.b.), Česká republika (-1,3 p.b.) a Maďarsko (-0,8p.b.). Kromě Maďarska a Švédska se jedná o země, kde podíl osob dosahujících středoškolského vzdělání patřil v roce 2014 k nejvyšším. U těchto zemí uvedený pokles naznačuje **problémy s nárůstem předčasných odchodů ze vzdělávání**, ať jsou již způsobeny tím, že žáci nepokračují ve vzdělávání po základní škole nebo střední školu z různých důvodů nedokončí úspěšným absolvováním.

Z pohledu našeho vzdělávacího systému je rozhodně **znepokojující**, že zatímco v roce 2008 byla **Česká republika** podle podílu mladých se středoškolským vzděláním na třetím místě, v roce 2014 klesla na šesté místo (viz obr.) a v roce 2021 dokonce na jedenácté místo mezi 27 zeměmi EU. Podobný vývoj vykazuje i Slovensko, ve všech případech však bylo o jednu příčku před námi.

Obr. 30: Vývoj podílů osob ve věku 20–24 let s minimálně středním vzděláním v zemích EU

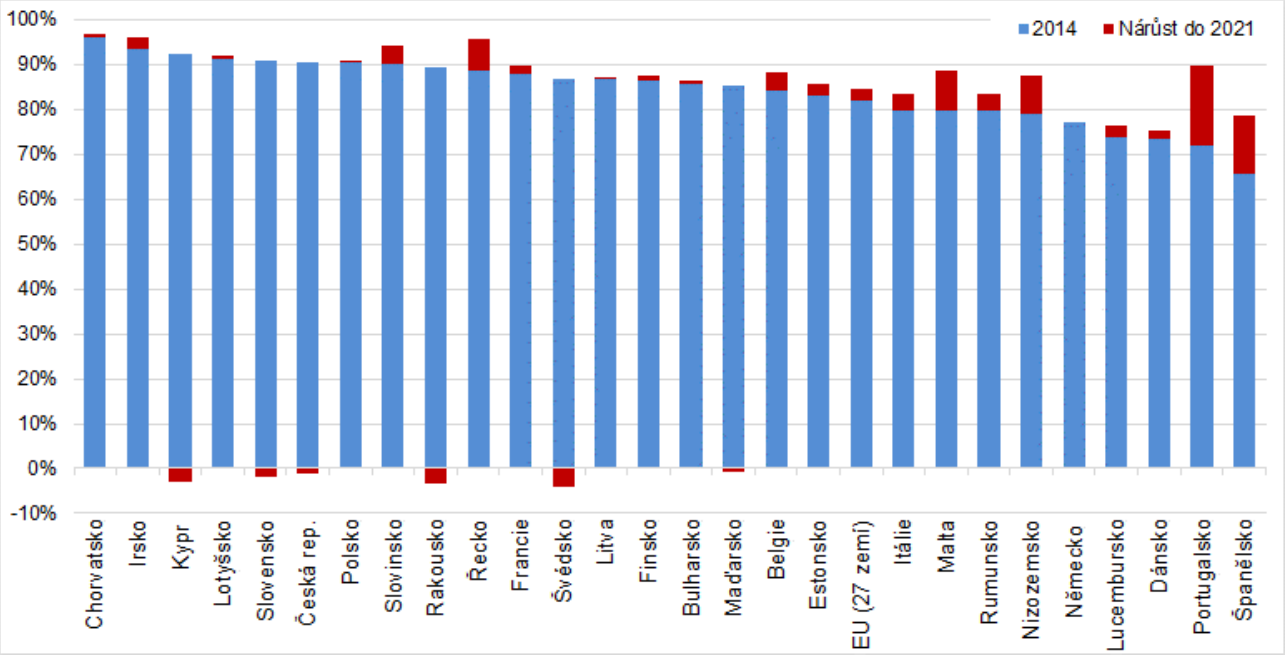

Zdroj: Eurostat

7.2 Podíly obyvatel ve věku 25–34 let podle dosaženého stupně vzdělání

Celkový pohled na vzdělanost mladé generace v zemích EU vyžaduje zahrnout do přehledu i terciární vzdělání. Zde vycházíme z předpokladu, že největší podíl obyvatel dokončí své vysokoškolské vzdělávání do 25 let (možná by bylo vhodnější uvažovat o hranici 27 let, ale zde nejsou k dispozici dostatečně podrobná data).

Dosažení tohoto stupně vzdělání, který výrazně zvyšuje kompetence obyvatel, umožňuje udržovat a rozvíjet především výzkumnou a vývojovou základnu a zlepšit aplikaci znalostí ku prospěchu celé společnosti. Dále toto vzdělávání přispívá k sociálnímu a ekonomickému rozvoji

země a je jedním ze zásadních faktorů pro konkurenceschopnost národního hospodářství v ekonomice založené na znalostech.

V následujícím grafu jsou tedy znázorněny **podíly obyvatel ve věku 25–34 let podle stupně dosaženého vzdělání v roce 2021** v členění: pouze základní vzdělání nebo bez vzdělání (ISCED 2011, stupeň 0 až 2), středoškolské vzdělání (ISCED 2011, stupeň 3 a 4) a terciární vzdělání (ISCED 2011, stupeň 5 až 8). Země jsou seřazeny podle podílu obyvatel s terciárním vzděláním.

Obr. 31: Podíly obyvatel ve věku 25–34 let v zemích EU podle stupně dosaženého vzdělání v roce 2021 (řazeno podle velikosti podílu terciárního vzdělání)

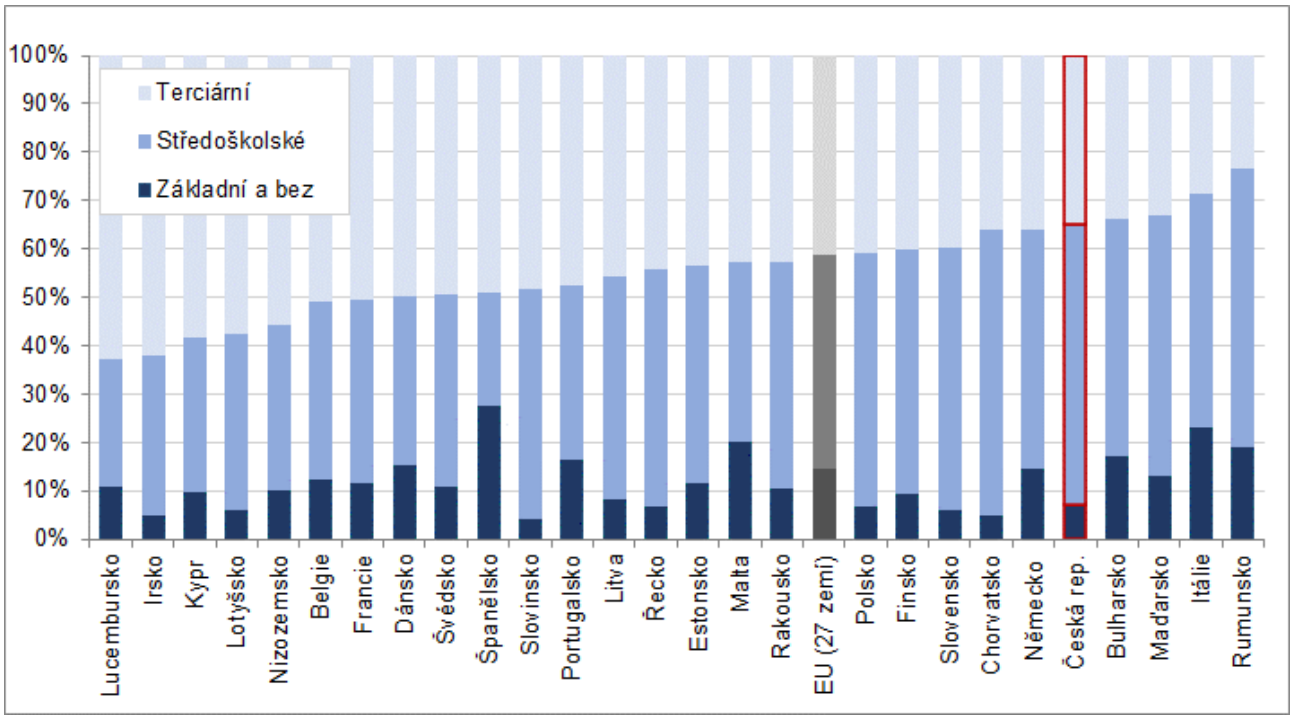

Zdroj: Eurostat

Při hodnocení podílů mladých lidí ve věku 25–34 let musíme konstatovat, že zde **nedochází k rozčlenění zemí do výrazných skupin**, podíl terciárně vzdělaných se mění plynule od hodnoty 62,6 % u Lucemburska do hodnoty 23,3 % u Rumunska. **Průměr EU činí 41,2 %**. Znepokojivý je nízký podíl mladých lidí s terciárním vzděláním **v České republice, který činí pouze 34,9 %** a je hluboko pod průměrem EU.

Znepokojivý je však v některých zemích **vysoký podíl mladých lidí, kteří nedosahují** ani **středoškolského vzdělání**, jedná se o Španělsko (27,7 %), Itálii (23,2 %), Maltu (20,3 %), Rumunsko (19,1 %), Bulharsko (17,3 %) a Portugalsko (16,7 %). Ve Španělsku a Portugalsku to vytváří poměrně značný kontrast s podílem terciárně vzdělaných.

Data, která jsou k dispozici, nám umožňují také **srovnání se stavem v roce 2016**.

Z hlediska **podílu vysokoškolsky vzdělaných** u většiny zemí nedochází k výrazným posunům v jejich pořadí, je to dáno poměrně velkou setrvačností školských systémů i dlouhou dobou průchodu vzdělávaných tímto systémem. Výraznější posuny v pořadí zemí směrem **k vyššímu podílu** vysokoškolsky vzdělaných proti postavení v roce 2016 vykazují Portugalsko (o 6 míst), Španělsko (o 4 místa) a dále Lucembursko, Malta a Německo (vždy o 3 místa). **Nejvýraznější pokles** v pořadí vykazuje Polsko (o 8 míst), Švédsko a Finsko (vždy o 4 místa) a Bulharsko (o 3 místa). Česká republika zůstává stále na nelichotivém 23. místě z 27 zemí EU, i když se u nás podíl vysokoškolsky vzdělaných v dané skupině mladých od roku 2016 zvýšil o 2,3 p.b.

Je nutno zdůraznit, že v naprosté většině zemí, i při poklesu v pořadí, dochází k navýšení podílu mladých s terciárním vzděláním, k poklesu došlo pouze u Polska (o 2,9 p.b.), Rumunska (o 1,5 p.b.) a Finska (o 0,6 p.b.).

8. Vzdělávání pro udržitelný rozvoj

Další kapitola se zaměřuje na budoucnost vzdělávání k udržitelnému rozvoji, které si klade za cíl poskytnout příštím generacím možnost vytvořit ekologicky zdravou a sociálně férovou budoucnost a rozvíjet kompetence přispívající k tomuto směřování. Na rozdíl od environmentálního vzdělávání, které je ve vzdělávacím systému dobře ukotvené, představuje vzdělání k udržitelnému rozvoji prostor pro transformaci přístupu k samotnému učení a klade důraz na celoživotní vzdělávání.

Pro budoucnost, kterou chceme

Motto a současně i název dokumentu OSN, přijatého již v roce 2012, vyjadřuje společné vize a závazky států ke směřování k udržitelnému rozvoji. Ekonomický růst a industrializace s sebou přinášejí prosperitu a lepší životní standardy, ale způsobují i negativní dopady a globální problémy, které mohou poškodit blahobyt budoucích generací. Téma udržitelného rozvoje proto v současnosti rezonuje nejen na vládní úrovni, ale i mezi vzdělávacími institucemi, firmami a dalšími organizacemi operujícími po celém světě. Vzhledem k stále poměrně nízké informovanosti o této problematice, a do jisté míry i vágnosti tohoto širokého konceptu, může být význam tohoto pojmu sporný a interpretace jednotlivců velmi odlišná. Obecně koncept udržitelného rozvoje představuje směřování k sociálnímu blahobytu založenému na kombinaci ekonomického rozvoje, udržitelnosti životního prostředí a sociálního začleňování, i když se specifika mohou mírně lišit [Emas, 2015; Sachs, 2012]. Současná podoba environmentálního vzdělávání se zaměřuje na informovanost o environmentálních problémech a o dopadech nezodpovědného chování, přičemž ale nepřináší viditelné změny a ekologické krize se spíše prohlubují. Proto se koncept udržitelného rozvoje snaží tento přístup překonat. Svým obsahem se soustředí na převzetí odpovědnosti jednotlivce za vytváření udržitelné budoucnosti a na provázanost jednotlivých společenských, ekonomických i ekologických systémů.

V roce 2015 přijaly členské státy OSN *Agendu 2030 pro udržitelný rozvoj*, která poskytuje sdílený plán míru a prosperity pro lidi a planetu. Podstatou tohoto dokumentu je 17 hlavních cílů udržitelného rozvoje, které vyzývají všechny rozvinuté i rozvojové státy k vytvoření fungujícího globálního partnerství. Přičemž hlavním cílem je systémová propojenost při řešení jednotlivých témat [OSN, 2022].

Obr. 32: Východiska Agendy 2030 – 17 Cílů udržitelného rozvoje

Zdroj: MŽP 2016

Aby se *Agenda 2030* stala realitou, vyžaduje od všech zúčastněných stran silný závazek realizovat globální cíle a nesoustředit se pouze na vnitrostátní směřování. Právě významná globalizace rizik vede k ochotě jednat o globálním partnerství s mnohem větším důrazem.[2] Globální partnerství pro udržitelný rozvoj se v rámci plnění cílů OSN zaměřuje na užší spolupráci mezi veřejným, soukromým a terciárním sektorem v kombinaci s partnerstvím mezi mezinárodními organizacemi a místními a regionálními sdruženími [O'Flaherty, Liddy, 2017]. Rozptýlenost odpovědnosti, sladění odlišných pohledů, ale i různé úrovně zapojení a porozumění závazku představují jen několik výzev, kterým globální partnerství musí čelit.

Obr. 33: Pilíře udržitelného rozvoje

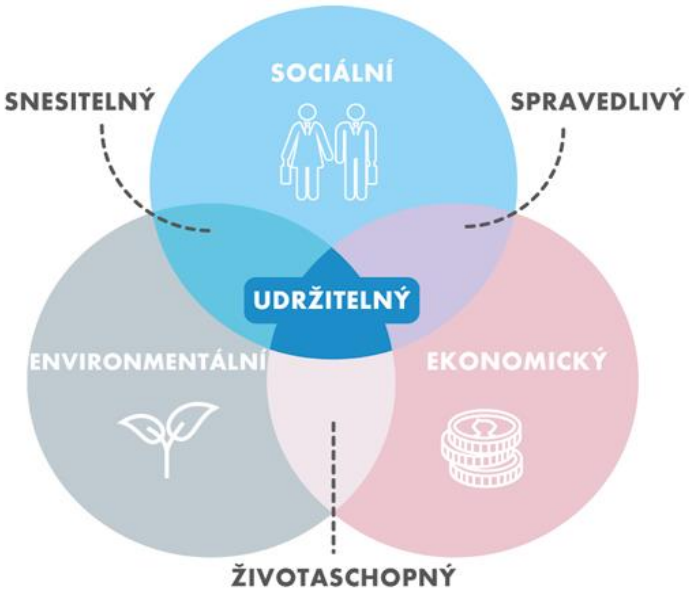

Zdroj: Valinová, 2018

Provázanost jednotlivých řešení je klíčová, například aktivity vlád a mezinárodních agentur, jako je zpřístupnění krátkodobých zaměstnání etnickým menšinám bez zohlednění integrovaných plánů udržitelného rozvoje, mohou vést ke stagnaci „zelené ekonomiky", a to je jen jeden z příkladů provázanosti této problematiky [O'Flaherty, Liddy, 2017]. Proto vzdělávání pro udržitelný rozvoj klade důraz na systémové myšlení a nestranný pohled.

„Mezinárodní partnerství zaměřené na jeden z cílů udržitelného rozvoje může neúmyslně negativně ovlivnit dosažení jiného cíle [O'Flaherty, Liddy, 2017: 2]."

Vytvoření globálního partnerství je jedním z cílů *Agendy 2030.* Sdílení zkušeností, znalostí, ale i příležitostí vede k inovacím a posílení spravedlivé mezinárodní spolupráce. Globální problémy mají takový dosah, že je nedokážou vyřešit jednotlivé vlády, které jsou obyvateli voleny a tímto úkolem pověřeny. Proto globální partnerství představuje spíše nutnost než nástavbu v systémovém řešení udržitelného rozvoje.

Navzdory koncepčním snahám mezinárodních společností se ekologicky nepříznivé procesy zrychlují i prohlubují a potenciál změnit toto směřování má v současnosti právě vzdělávání pro udržitelný rozvoj. Transformace vzdělávání i kariérového poradenství může významně podpořit osobní angažovanost studentů potřebnou k nastartování společenských změn k udržitelné budoucnosti. Současné vzdělávání, pod tlakem státních i soukromých subjektů, považuje za hlavní cíl pracovní uplatnění absolventů a odchyluje se od rozvoje celého studenta. Aby školy poskytovaly vzdělávání pro budoucnost, nelze se spoléhat na výuku faktů, nýbrž na rozvoj kompetencí, které jim v utváření budoucnosti pomohou. Tzv. *Vzdělávání pro budoucnost* je v souladu s cíli strategického rámce Úřadu vlády ČR, ve kterém má vzdělávání rozvíjet *potenciál jedinců a jejich schopnost zvládat a ovlivňovat změny a podporovat soudržnou společnost orientovanou na udržitelný rozvoj*

[2] Dle dostupných údajů za rok 2022 dochází k vážným problémům při plnění závazků vycházejících z *Agendy 2030* v souvislosti se vzájemně propojenými krizemi, kterým v současnosti čelíme. Souběh krizí, jimž dominují koronavirové epidemie, změny klimatu a válečné konflikty, vytváří závažné dopady na realizaci závazků udržitelného rozvoje. Vlivem těchto krizí se vracíme zpět v pokroku, který se povedl v oblastech, jako je odstraňování chudoby, dostupnost vzdělání a poskytování základních služeb v posledních letech [OSN, 2022].

[Henderson, Kuříková, Kroufek, 2021]. Vzdělávání pro udržitelný rozvoj je obsahem mnoha vládních dokumentů, takže se jeho implementace do obsahu vzdělávání může více než předpokládat.

Při implementaci nových témat přicházejí i otázky týkající se procesu a metod učení. Studie Hendersonové a Dlouhé [2021] klade důraz na rozvoj kreativního myšlení při vzdělávání k udržitelnému rozvoji. Přidanou hodnotou a důležitou součástí kreativních procesů je odbourání rigidních představ, což vede k vytváření nových nezatížených vizí odpovídajících současným hodnotám. Prostřednictvím kreativního přístupu ve vzdělávání mohou školy omezovat společenskou představu o technokratických řešeních, která vzbuzují dojem, že environmentální otázky „někdo nebo něco“ vyřeší a zbavují odpovědnosti jednotlivce. Vzdělávání pro udržitelný rozvoj by naopak mělo v žácích vytvářet představu o tom, jak mohou jednotlivci sami přispívat a spolupracovat na utváření udržitelné budoucnosti [Henderson, Dlouhá, 2021]. Autoři se shodují, že je třeba překonat současný pohled na ekonomický a sociální systém jako na ten jediný možný, a naopak hledat alternativy. Prostřednictvím vzdělávání může nejen docházet k výchově k udržitelnému rozvoji, ale zároveň ke zlepšení současné situace.

Z šetření škol realizovaného Člověkem v tísni plyne,
že dramaticky narostlo vnímání hrozby klimatických změn, které pokládá za klíčový celosvětový problém 55 % respondentů [JSNS, 2020].

Z toho plyne, že úkol škol informovat o ekologických a klimatických krizích je poměrně úspěšný, nicméně dalším krokem je schopnost přetavit tyto informace v jednání jednotlivců. Vzdělávání pro udržitelný rozvoj (VUR) je dynamický koncept, který reaguje na měnící se potřeby společnosti a rychle se zhoršující environmentální situaci, lze ho definovat jako podněcování k akci a cílevědomé směřování k cíli.

UNESCO [2022] VUR definuje takto*: „VUR poskytuje studenům všech věkových kategorií znalosti, dovednosti, hodnoty a schopnosti řešit vzájemně propojené globální výzvy včetně změny klimatu, ztráty biologické rozmanitosti, neudržitelného využívání zdrojů a nerovnosti. Umožňuje všem studentům činit informovaná rozhodnutí a přijímat individuální i kolektivní akce vedoucí ke změně společnosti a k péči o planetu. VUR je proces celoživotního učení a je nedílnou součástí kvalitního vzdělávání.“*

VUR je transformativní vzdělávání, které klade důraz na obsah a výstupy učení, ale i pedagogiku a prostředí pro učení. Hlavní rozdíl od současného pojetí vzdělávání je jeho přesah, jelikož cílem VUR není samotná informovanost jedince, ale proměna společnosti.

Vzdělávání, které žákům a studentům umožní otevřeně přemýšlet o tom, co lze změnit, a rozvine kompetence, s kterými dokážou podnítit změny, může významně ovlivnit budoucí stav prostředí i společnosti. Právě tento přístup je označován jako *tzv. myšlení budoucnosti*, které vybízí k vytvoření představ vlastních, jež mohou těžit z vlastních zkušeností a formovat vlastní hodnoty [Henderson, Dlouhá, 2021]. Výzkumy ukazují, že pochopení dovedností a znalostí, které ve škole získáváme, a jejich následné převedení do situací reálného života, je významně ovlivněno emočními procesy. Rozvoj kompetencí pro udržitelnost se zakládá na tomto principu a snaží se stimulovat jak kognitivní, tak i socio-emociální doménu [UNESCO, 2022; Henderson, Kuříková, Kroufek, 2021].

Vzdělávací systémy evropských států implementují rozvoj vzdělávání k udržitelnému rozvoji do svých kurikul, ale ačkoli nejde o nové téma, realizace je velmi obsáhlá a vyžaduje nový přístup ke vzdělávání jak žáků, tak i samotných pedagogů, kteří musí být vybaveni kompetencemi k udržitelnému rozvoji. Srovnávací výzkumná zpráva UNESCO [2021] *Getting every school climate-- ready,* která se věnuje tomu, jak státy integrují problémy klimatických změn do vzdělávání, zjistila, že ze zkoumaných 100 zemí téměř polovina neměla v národních kurikulech žádný odkaz na změny klimatu. Zbytek států změny klimatu zmiňoval ve svých dokumentech, ale jen velmi obecně. Jako již v minulosti se opět projevilo, že státy, které začínají pociťovat konkrétní dopady změny klimatu, častěji zahrnují toto téma i do vzdělávání, na rozdíl od států, které jsou z velké části odpovědné za emise způsobující tyto změny. Další rozdíl ve vzdělávání o změně klimatu je v zaměření na úrovně vzdělání. Pozornost na toto téma je soustředěna především na úrovni primárního a sekundárního vzdělání, přičemž méně zemí podporuje vzdělávání o změně klimatu v technickém a odborném vzdělávání, vysokoškolském vzdělávání a ve vzdělávání pedagogů. Přičemž v průzkumu mezi učiteli se jich 95 % domnívalo, že je důležité učit o vážnosti změn klimatu, ale pouze jedna třetina se cítila schopna tyto dopady srozumitelně vysvětlovat na konkrétním regionu [UNESCO, 2021].

Klíčové kompetence pro udržitelný rozvoj zahrnují více než jen konkrétní znalosti související s problematikou. Jsou definovány tak, aby mohly pojmout všechny dostupné znalosti pro úspěšné řešení problémů v určitém čase a prostoru. Jsou tedy velmi komplexní a orientované na řešení reálných problémů. Pro tuto zprávu bylo vybráno zkrácené Rieckmanovo pojetí klíčových kompetencí, které uvádí studie Henderson, Kuříková, Kroufek, 2021.

Obr. 34: Rieckmanovo pojetí klíčových kompetencí pro udržitelný rozvoj

Kompetence ke spolupráci	Schopnost spolupráce v sobě zahrnuje schopnosti učit se od ostatních, chápat a respektovat potřeby, hlediska a jednání ostatních, empatické vedení, řešení konfliktů ve skupině, podporu spolupráce a participativního řešení problémů.
Normativní kompetence	Normativní kompetence představují schopnosti chápat a reflektovat normy a hodnoty, které člověka vedou k jednání, jednat o hodnotách, principech, cílech a záměrech udržitelnosti v kontextu konfliktu zájmů a kompromisů, nejistých znalostí a rozporů.
Systémové myšlení	Systémovým myšlením je myšlena schopnost rozpoznat a chápat vztahy, analyzovat komplexní systémy, přemýšlet o tom, jak jsou systémy zasazeny v různých doménách a nabývají různých měřítek a pracovat s nejistotou.
Kritické myšlení	Kompetence ke kritickému myšlení obsahují schopnost zpochybňovat normy, postupy a názory, reflektovat vlastní hodnoty, pohledy a jednání a dále zaujmout vlastní postoj v rámci diskurzu udržitelnosti.
Anticipační myšlení	Kompetence k anticipačnímu myšlení představují schopnost pochopit a vyhodnotit různé budoucnosti – možné, pravděpodobné a žádoucí, dále pak vytvářet vlastní vize budoucnosti, používat principy prevence, zvážit dopady jednání a pracovat s riziky a změnami.
Kompetence k sebeuvědomění	Kompetence k sebeuvědomění představuje schopnost reflektovat vlastní roli v místní komunitě a (globální) společnosti průběžně hodnotit a dále motivovat své činy a zabývat se svými pocity a touhami.

Zdroj: Henderson, Kuříková, Kroufek, 2021, str. 7

Výuka orientovaná na prohloubení zmíněných kompetencí vyžaduje úsilí pedagogických pracovníků, a i jejich vzdělávání v těchto tématech. Celkově způsob získávání těchto kompetencí hraje při učení studentů zásadní roli. Sinakou et al. [2019] představuje akčně orientovaný rámec vzdělávání k udržitelnému rozvoji, který se skládá z pěti složek: (a) akceschopnost, (b) leadership studentů v učení i vzdělávání, (c) interakce mezi vrstevníky, (d) komunitní zapojení a (e) interdisciplinarita. Vzdělávání k udržitelnému rozvoji je vnímáno jako akčně-kompetenční vzdělávací přístup, ve kterém mají studenti možnost cíleně řešit obsáhlé problémy týkající se udržitelného rozvoje. Cílem tedy není změnit chování žáků a studentů, ale umožnit jim přijímat udržitelná rozhodnutí v budoucnu, a to na společenské i osobní úrovni [Sinakou et al., 2019]. Zahrnutí vlastního společenského kontextu vede k hlubšímu angažování studentů, jelikož jsou pro ně dopady i řešení environmentálních problémů reálné a hmatatelné. Současně pokud studenti dostanou příležitost převzít odpovědnost a podílet se na rozhodnutích týkajících se udržitelného rozvoje, zvyšuje se jejich zájem o životní prostředí.

Akčně orientovaný rámec vzdělávání vykazuje pozitivní vliv na environmentální postoje studentů. Ovšem je nutné rozlišovat mezi aktivitou a akcí. Aktivitou je myšleno plnění úkolu, které ale není orientované na řešení, příkladem může být sběr odpadků. Akčně orientované jednání by se zaměřovalo spíše na to, jak odpadu předcházet. V kontextu vzdělávání k udržitelnému rozvoji je

důležité, aby studenti rozhodovali o vlastním učení a převzali za něj zodpovědnost, což je přiměje jednat efektivně při hledání řešení udržitelného rozvoje [Sinakou et al., 2019]. Vědomé rozhodování by tak mělo patřit mezi klíčové cíle vzdělávání k udržitelnému rozvoji.

Obr. 35: Shierova typologie vedení studentů při učení i vedení vyučování

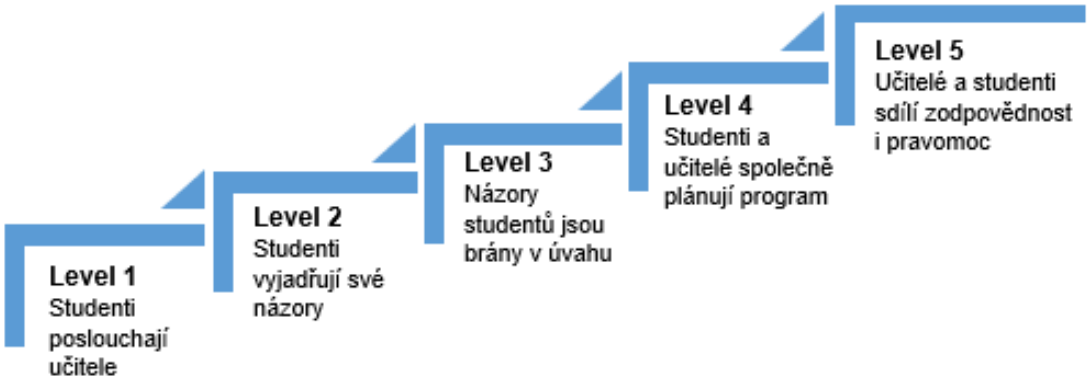

Zdroj: Sinakou et al., 2019

Pokud jsou studenti zapojeni do zvládání problémů udržitelného rozvoje a mají v rozhodování určité pravomoci, pravděpodobně ve svém jednání budou pokračovat. Participativní učení pomáhá studentům porozumět a zapojit se do problémů souvisejících s udržitelným rozvojem. Sheir kategorizuje účast studentů do pěti úrovní. V první studenti poslouchají učitele a další zapojení je zcela na nich. Druhá úroveň představuje prostor pro vyjádření názorů studentů i za použití různých kreativních technik, například pomocí vizuálních metod, výtvarných aktivit, anket nebo rozhovorů. Názory a myšlenky studentů jsou vyslechnuty, ale až ve třetí úrovni jsou brány v úvahu při rozhodování. To znamená, že každé rozhodnutí je přijímáno v souladu s názory studentů, a pokud něco nelze zahrnout, studenti obdrží vysvětlení přímo od učitelů. Ve čtvrté úrovni už mají studenti rozhodovací pravomoci. Mluvíme o určitém přechodu od fáze konzultování k aktivní účasti a plánování programu společně s učitelem. V páté úrovni je již učitel ochoten předat část svých pravomocí, vytváří podpůrné prostředí a volí povinnosti, které jsou pro studenty vhodné [Sinakou et al., 2019]. Taková úroveň zapojení studentů je velkou výzvou pro školy i pro samotné učitele, přičemž je zdůrazňována i role studentského kolektivu.

Spolupráce s ostatními je považována za zásadní faktor při rozvoji akční kompetence studentů a přispívá k sociálnímu učení, které umožňuje studentům zapojovat se individuálně nebo skupinově do řešení problémů udržitelného rozvoje. Zkušenosti se zapojením studentů do kolektivních akcí souvisejí s převzetím aktivní role ve společnosti a výhodou se zdá i zapojení členů komunity do programů udržitelnosti studentů a obráceně. Účastí na komunitních projektech se studenti učí podílet na občanských aktivitách [Sinakou et al., 2019]. Podpora spravedlivé a inkluzivní společnosti zahrnuje vytváření procesů pro účast občanů, které znamenají sdílené rozhodování a převzetí odpovědnosti. Tím úzce souvisejí s udržitelným rozvojem na místní a individuální úrovni. Tyto kompetence se vytvářejí postupně, jde o dlouhodobý proces, a proto je klíčové integrovat udržitelný rozvoj do vzdělávání a spolupracovat přitom i s dalšími subjekty, což se stává kritickým úkolem pro všechny zúčastněné strany nejen v rezortu vzdělávání.

Důležitým aspektem udržitelného rozvoje je zaměření na budoucnost. Otázky důstojnosti, spravedlnosti a respektu jsou zohledněny ve všech 17 hlavních cílech udržitelného rozvoje při organizaci společenských, politických i ekonomických aktivit. Dlouhodobá udržitelnost se neomezuje pouze na etický vývoj současné společnosti. Už Aristoteles přemýšlel o tom, co přesně znamená dobrá společnost a stejně jako dnes i v minulosti se společnosti snažily zajistit dodržování etických principů při rozvojových aspiracích. Současné cíle udržitelného rozvoje jsou podloženy etickými zájmy, jako jsou nerovnosti, sociální spravedlnost, chudoba, základní lidská práva, svoboda a možnost volby. Ale už samotný pojem *rozvoj* je silně eticky zatížený, může být chápán jako plánovaný zásah, jako zlepšení životní úrovně, ale nese v sobě i sporné otázky, například komu přináší skutečné výhody, komu naopak nevýhody, čí hodnoty mají větší váhu [Khayesi, 2021]? Cíle udržitelného rozvoje představují velkou výzvu pro globální partnerství, jelikož neexistuje něco jako univerzální morálka a ani záruka, že bližší specifikování etických požadavků v cílech udržitelného

rozvoje zajistí jejich dosažení. Celkově v posledních letech vidíme ústup od hodnocení rozvoje státu pouze na základě ekonomických indikátorů a stále častěji bývají zařazeny i jiná měřítka cílící přímo na rozvoj jedinců, jako jsou jejich schopnosti, spokojenost, kvalita života nebo svoboda. Diferenciace rozvojových hodnot jde ruku v ruce k redefinování cílů, jež se v současnosti promítají právě do konceptu udržitelného rozvoje, kterým svým směřováním cílí na spokojenost budoucí společnosti. S ohledem na současné redefinování *rozvoje* se v případě měření cílů *udržitelného rozvoje* zvažují i alternativní přístupy k měření ukazatelů. Příkladem lze uvést index lidského rozvoje (HDI), který se soustředí na přístup ke vzdělání, dlouhý a zdravý život a celkovou vyspělost státu [Khayesi, 2021].

Rozvojové cíle jsou rozmanité a vyžadují individuální přístup měření v konkrétních kontextech. K úspěšné implementaci cílů udržitelného rozvoje je nezbytné převzetí odpovědnosti konkrétním subjektem, který se nesoustřeďuje pouze na splnění cíle, ale na celkové provádění opatření, která k dosažení těchto cílů směřují. K tomu je třeba získat nejen odpovědnost, ale i pravomoc, a tento přístup se pomalu přetavuje i do samotného vzdělávání k udržitelnému rozvoji na individuální úrovni. Samotná občanská angažovanost, která je uváděna jako jedna z klíčových kompetencí, může vést k vyšší aktivitě veřejnosti a k apelu na odpovědné subjekty.

Snaha o udržitelný rozvoj vycházející ať už z jednotlivce, společnosti, nebo celého státu je pro fungování globálního společenství důležitá vzhledem k tomu, že klade důraz na rovnováhu mezi společenskými, ekonomickými a environmentálními rovinami jak na globální, tak i regionální a komunitní úrovni. O tom, jak budou o udržitelném rozvoji přemýšlet budoucí generace, rozhodují z velké části učitelé a podoba formálního vzdělávání. Ze současných výzkumů krystalizují klíčové kompetence, díky kterým může být budoucnost udržitelná i pro další generace. Vzdělávací systémy jednotlivých států čelí velkým výzvám a transformacím, ve kterých je třeba jim poskytnou potřebnou podporu a přibližovat téma udržitelného rozvoje odborné i laické veřejnosti.

9. ZÁVĚR

Publikace podává především informace o vývoji vzdělanostní struktury středního vzdělávání v České republice prostřednictvím údajů o vývoji počtů a podílů nově přijatých žáků do 1. ročníků a o vývoji počtů přijatých žáků do nástavbového a vyššího odborného vzdělávání. Informace o vývoji v průběhu deseti let v jednotlivých kategoriích vzdělávání a pěti let u vývoje v krajích či ve skupinách oborů v jednotlivých kategoriích poskytují dostatečný přehled jednak o stabilnosti vzdělávacího systému na jedné straně, jednak o vývojových trendech na straně druhé.

Z uvedených grafů a tabulek je zřejmé, že nastavení proporcí všeobecného a odborného i maturitního a nematuritního vzdělávání zůstává dlouhodobě zachováno, zároveň je ale v posledních dvou letech zřejmá určitá rozkolísanost. Ta vznikla jednak v důsledku nárůstu počtu nově přijatých v souvislosti s populačním vývojem, jednak vlivem změny podmínek v přijímacím řízení v důsledku koronavirové pandemie. Uvedenými faktory byla rovněž ovlivněna situace v různých skupinách oborů, s růstem populace patnáctiletých rostou téměř ve všech případech počty přijímaných, mění se však jejich podíly. V dlouhodobém pohledu klesají podíly přijatých do strojírenských a gastronomických oborů, nárůst vykazují obory elektrotechnické, stavební a ekonomické. V souladu s měnícím se trhem práce trvale roste počet dospělých vstupujících do zkráceného studia, což ukazuje na potřebu získat dovednosti pro nová povolání a technologie.

Při porovnání s ostatními členskými státy EU patří Česká republika ke čtyřem zemím s velmi vysokým podílem žáků v odborném vzdělávání, rovněž máme relativně velký podíl přijímaných do technických oborů, zejména do strojírenských. Statistiky podílu průmyslu na zaměstnanosti mladých naznačují, že mladí lidé u nás mají zájem v průmyslu pracovat, a to především v jeho nejrychleji se rozvíjejících a nejvýznamnějších odvětvích. Podíl průmyslu na zaměstnanosti mladých je vysoký v celé střední Evropě. Dostatečná produkce technicky vzdělaných odborníků může poskytnout konkurenční výhodu do budoucna jak České republice, tak i zmíněným absolventům pro případ, že by měli zájem pracovat v zahraničí.

Z pohledu na podíly obyvatel ve věku 25–34 let podle dosaženého stupně vzdělání je v České republice zřejmý znepokojivě nízký podíl mladých lidí s terciárním vzděláním, který je hluboko pod průměrem EU.

Vzhledem k současným revizím vzdělávacích programů jsme zařadili i kapitolu týkající se vzdělávání k udržitelnému rozvoji jako jedno z témat, které v současnosti považují za důležité nejen

politici, ale i samotní žáci a učitelé. Vzdělávání k udržitelnému rozvoji si klade za cíl rozvíjet kompetence přispívající k směřování k sociálnímu blahobytu založenému na kombinaci ekonomického rozvoje, udržitelnosti životního prostředí a sociálního začleňování. Klíčové kompetence pro udržitelný rozvoj zahrnují více než jen konkrétní znalosti a patří mezi ně schopnost spolupracovat, systémové, anticipační a kritické myšlení, normativní kompetence a kompetence k sebeuvědomění. Jsou velmi komplexní a orientované na řešení reálných problémů.

Vzdělávací systémy evropských států implementují rozvoj vzdělávání k udržitelnému rozvoji do svých kurikul, ale realizace je velmi obsáhlá a vyžaduje nový přístup ke vzdělávání. Na rozdíl od environmentálního vzdělávání, které je ve vzdělávacím systému dobře ukotvené, klade vzdělávání k udržitelnému rozvoji důraz na akční rámec učení, ve kterém jsou studenti všech věkových kategorií vedeni k participaci na řešení problémů. Role formálního vzdělávání je podle dostupných informací klíčová. Prostřednictvím vzdělávání může nejen docházet k výchově k udržitelnému rozvoji, ale zároveň ke zlepšení současné situace.

LITERATURA

Emas, R. 2015. „The Concept of Sustainable Development: Definition and Defining Principles“. *Scinapse* [online] [cit. 2023-3-7]. Dostupné z: https://www.scinapse.io/papers/2184349672.

Henderson, L., J. Dlouhá. 2021. „Myšlení budoucnosti a potřebnost transformativního přístupu ve vzdělávání“. *Envigogika 16* (1), https://dx.doi.org/10.14712/18023061.621.

Henderson, L., M. Kuříková, R. Kroufek. 2021. „Syntéza kreativního učení a vzdělávání pro udržitelný rozvoj v České republice“. *Envigogika 16* (2), http://dx.doi.org/10.14712/18023061.628.

JSNS. 2020. Vzdělávací program JSNS: Závěrečná zpráva z dotazníkového šetření na středních školách v ČR, 2020. Srovnání s roky 2009, 2012, 2014 a 2017. [online]. in. Člověk v tísni ČR [cit. 2023-2-24]. Dostupné z: https://www.jsns.cz/nove/projekty/pruzkumy-setreni/jeden-svet-na-skolach-v-cr-2020_komplet-priloha_v4_po-kor.pdf?_ga=2.206788564.693569851.1677235633-414040533.1677235632.

Khayesi, M. 2021. „What Is the Ethical Reflection of the Sustainable Development Goals?“. *Sustainability and Climate Change 14 (*3): 138–144, http://dx.doi.org/10.1089/scc.2020.0073.

MŽP. 2016. Implementace Agendy 2030 pro udržitelný rozvoj (Cílů udržitelného rozvoje) v České republice. Usnesení vlády č. 61. Praha. Dostupné také z: https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/agenda_2030/$FILE/OUR_ImplementaceAgendy2030_20190121.pdf.

O'Flaherty, J., M. Liddy. 2017. „The impact of development education and education for sustainable development interventions: a synthesis of the research“. *Environmental Education Research 24* (7): 1031–1049, http://dx.doi.org/10.1080/13504622.2017.1392484.

OSN. 2018. „Agenda 2030“. Ministerstvo životního prostředí [online] [cit. 2023-2-27]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/agenda_2030.

OSN. 2022. The Sustainable Development Goals Report [online]. [cit. 2023-2-27]. Dostupné z: https://unstats.un.org/sdgs/report/2022/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2022.pdf.

Sachs, J. D. 2012. „From millennium development goals to sustainable development goals“. *The Lancet 379* (9832), https://doi.org/10.1016/S0140-6736(12)60685-0.

Sinakou, Donche, Boeve-de Pauw, Van Petegem. 2019. „Designing Powerful Learning Environments in Education for Sustainable Development: A Conceptual Framework“. *Sustainability 11* (21), http://dx.doi.org/10.3390/su11215994.

UNESCO. 2021. Getting every school climate-ready: How countries are integrating climate change issues in education [online]. Paris: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization [cit. 2023-3-9]. Dostupné z: https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000379591.

UNESCO. 2022. „Education for sustainable development“. UNESCO [online] [cit. 2023-3-9]. Dostupné z: https://www.unesco.org/en/education/sustainable-development/need-know.

Valinová, E. 2018. „Role ČSÚ v problematice udržitelného rozvoje“. *Statistka&My* [online] [cit. 2023-2-27]. Dostupné z: https://www.statistikaamy.cz/2018/09/18/role-csu-v-problematice-udrzitelneho-rozvoje/.

Infoabsolvent.cz

Využijte informace, které pro Vás připravuje Národní pedagogický institut České republiky jako podporu pro kariérové rozhodování o budoucí škole a povolání.

Informační systém ISA+ na www.infoabsolvent.cz nabízí podporu při plánování vzdělávání a rozhodování o volbě studia a povolání, obsahuje podrobné informace o nabídce oborů vzdělání všech středních (včetně nástavbového a zkráceného studia), vyšších a vysokých škol v ČR. Vyhledávat lze podle oboru vzdělání, školy, povolání, podle videa či jednoduchých obrázků i podle činností a pracovišť, dobrou pomůckou k orientaci při rozhodování je i Profitest.

Na www.infoabsolvent.cz je možné najít např. informace o nezaměstnanosti absolventů jednotlivých oborů vzdělání, ale i mnoho dalších informací jak o nezaměstnanosti, tak o uplatnění absolventů na trhu práce, o jejich úspěšnosti při přijímání do vysokoškolského vzdělávání, o požadavcích zaměstnavatelů či možnostech absolventů se zdravotním znevýhodněním.

Pro žáky i absolventy jsou připraveny informace v sekci Jak na to, kde mohou nalézt rady, jak postupovat při rozhodování o výběru střední školy nebo při potížích ve studiu. Pro maturanty jsou připraveny rady, jak hledat práci, pro dospělé, jak se znovu začít vzdělávat, jak získat další výuční list nebo maturitu ve zkráceném studiu, jak získat profesní kvalifikaci apod.

Systém nabízí i knihovnu elektronických publikací – analytických studií k různým specifickým tématům problematiky uplatnitelnosti absolventů na trhu práce a kariérového poradenství.

www.infoabsolvent.cz

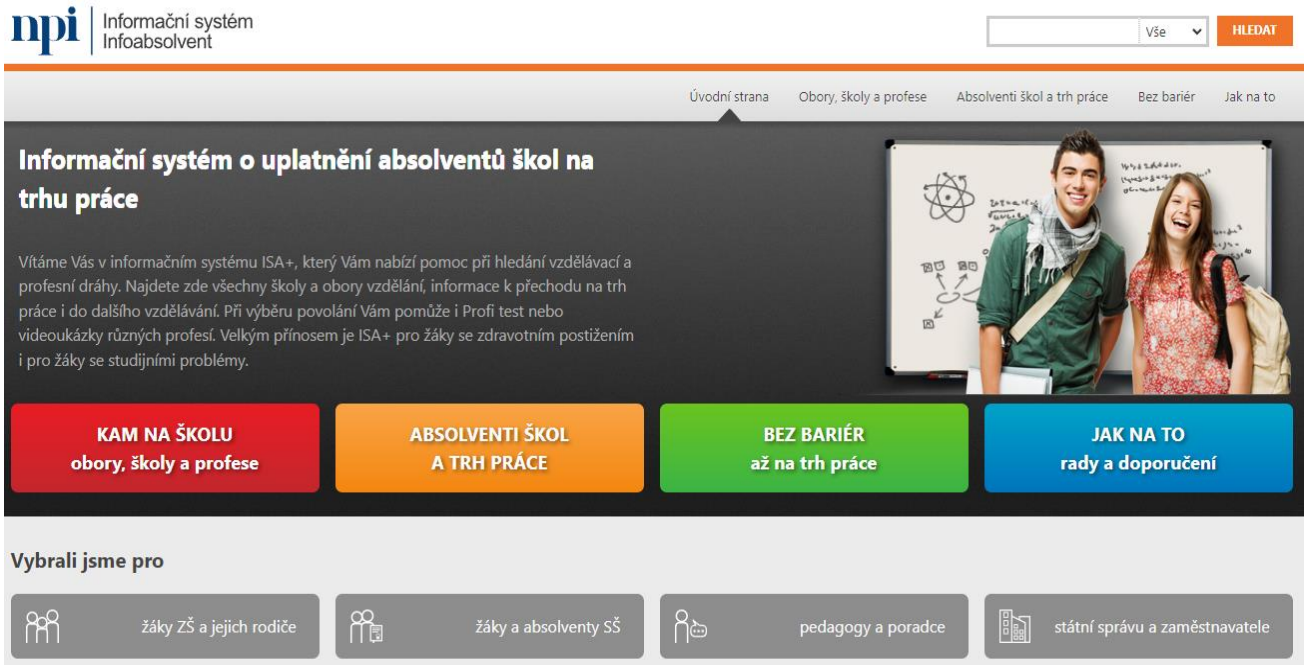

*Informační systém ISA+ pomáhá **žákům základních škol** při volbě oboru vzdělání a výběru střední školy, **žákům středních škol** při rozhodování o pokračování ve vzdělávání a při přechodu na trh práce, **výchovným či kariérovým poradcům a učitelům** při poskytování kariérového poradenství a výuce témat Úvodu do světa práce, **managementu škol** při úpravách vlastní vzdělávací nabídky a tvorbě školních vzdělávacích programů.*

VÝZNAMNÉ MOŽNOSTI SYSTÉMU:

- možnost **výběru oborů i školních vzdělávacích programů** (ŠVP),
- **videoukázky** – představují práci v různých profesích i přípravu na ně,
- **profitest** – pomůže žákům základních škol při výběru oblasti vzdělávání,
- **výběr podle obrázků** – poskytuje snadnější orientaci ve vzdělávací nabídce SŠ,
- **absolventi škol a trh práce** – informace o přechodu a uplatnění absolventů na trhu práce, vhodné pro kariérové rozhodování, v zestručněné formě dynamických a statických stránek a také ve formě publikací ke stažení,
- **regionální statistiky** – vybrané základní údaje o počtech nově přijatých žáků a absolventů škol, struktuře zaměstnanosti a nezaměstnanosti absolventů středních a vyšších odborných škol,
- **bez bariér až na trh práce** – sekce věnovaná problematice žáků se zdravotním postižením a tématu předčasných odchodů ze vzdělávání,
- **jak na to – rady a doporučení** – užitečné informace pro uživatele systému,
- **syntetické stránky –** obsahují soubor informací ke každé skupině oborů,
- **filtry vzdělávací nabídky** – podle zdravotního postižení, vzdálenosti od bydliště, formy studia, zřizovatele,
- **fulltextové vyhledávání** – najde na ISA+ odkazy související se zadaným výrazem.

O inovaci a obsah systému ISA+ se stará Národní pedagogický institut České republiky.

Vydal Národní pedagogický institut České republiky

Senovážné nám. 25, 110 00 Praha 1, roku 2023